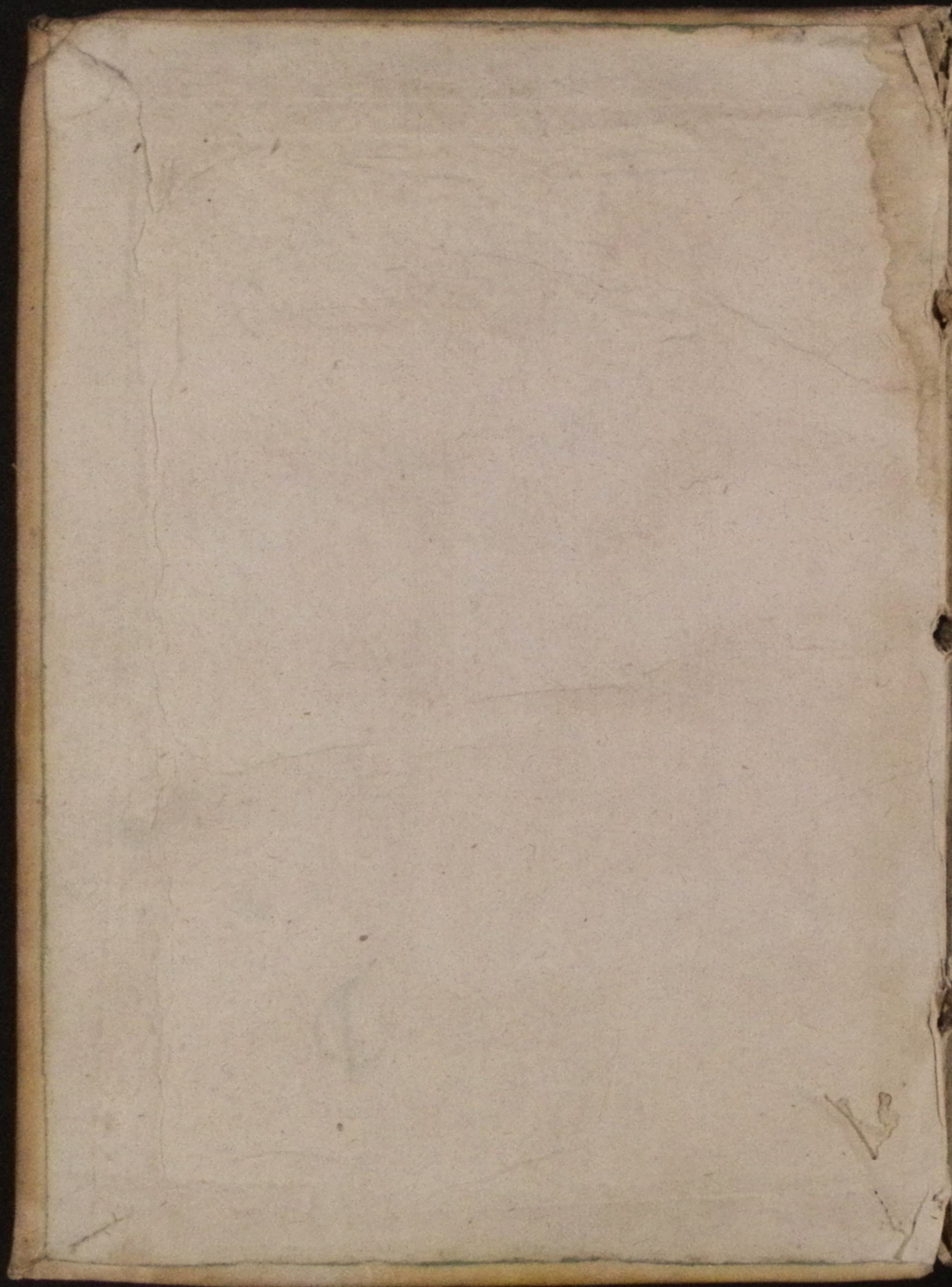
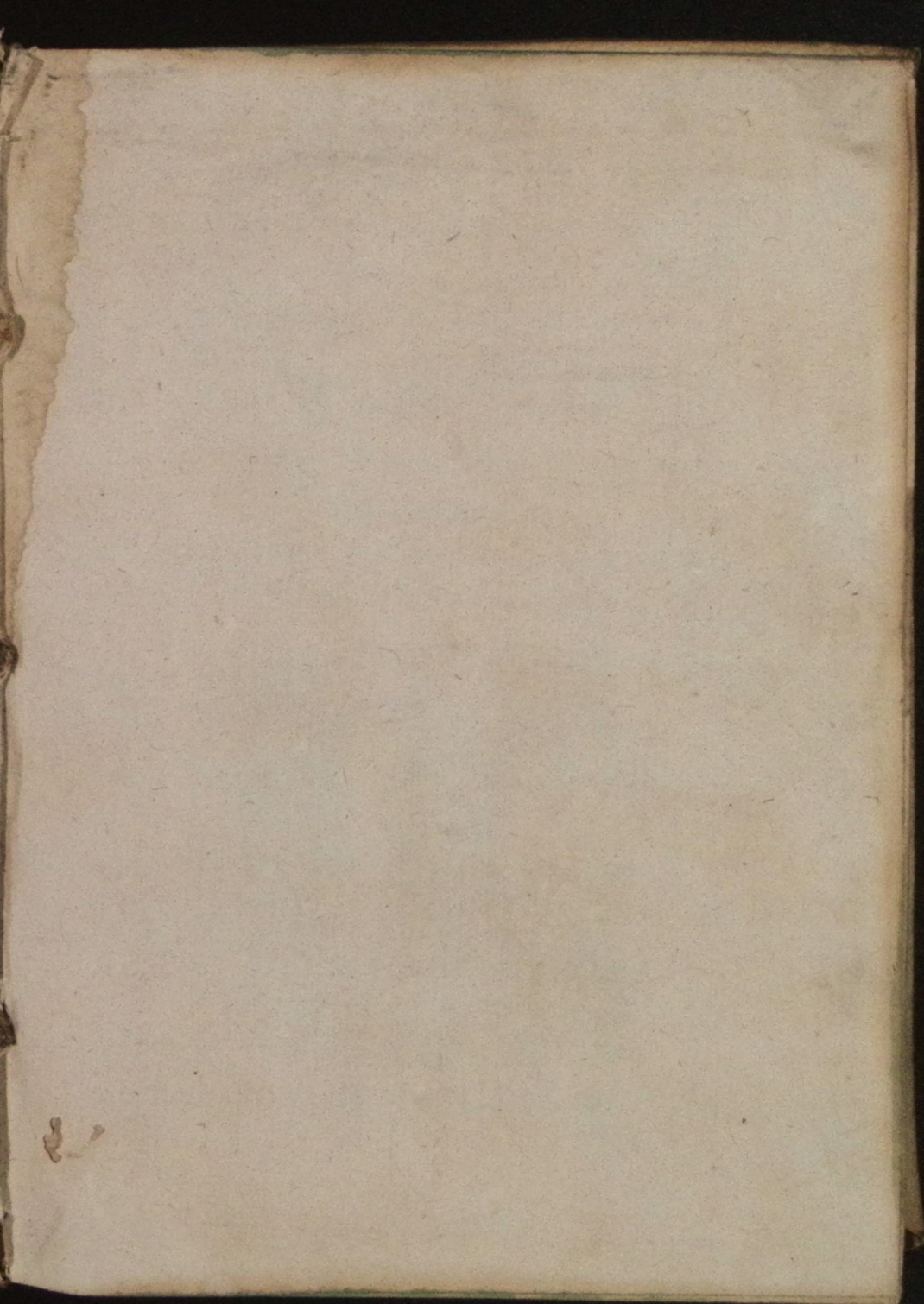

DE AVRO DIALOGI TRES.

In quibus non solum de Auri in re Medica facultate, verum etiam de specifica eius, & cæterarum rerum forma, ac duplici potestate, qua mixtis in omnibus illa operatur, copiosè disputatur.

*Abrahamo è Porta Leonis Mantuano
Medico Hebræo Auctore.*

*Ad Serenissimum Dominum Dominum Gulielmum Gonzagam
Mantua tertium ac Montisferrati primum
prudentissimumq; Ducem.*

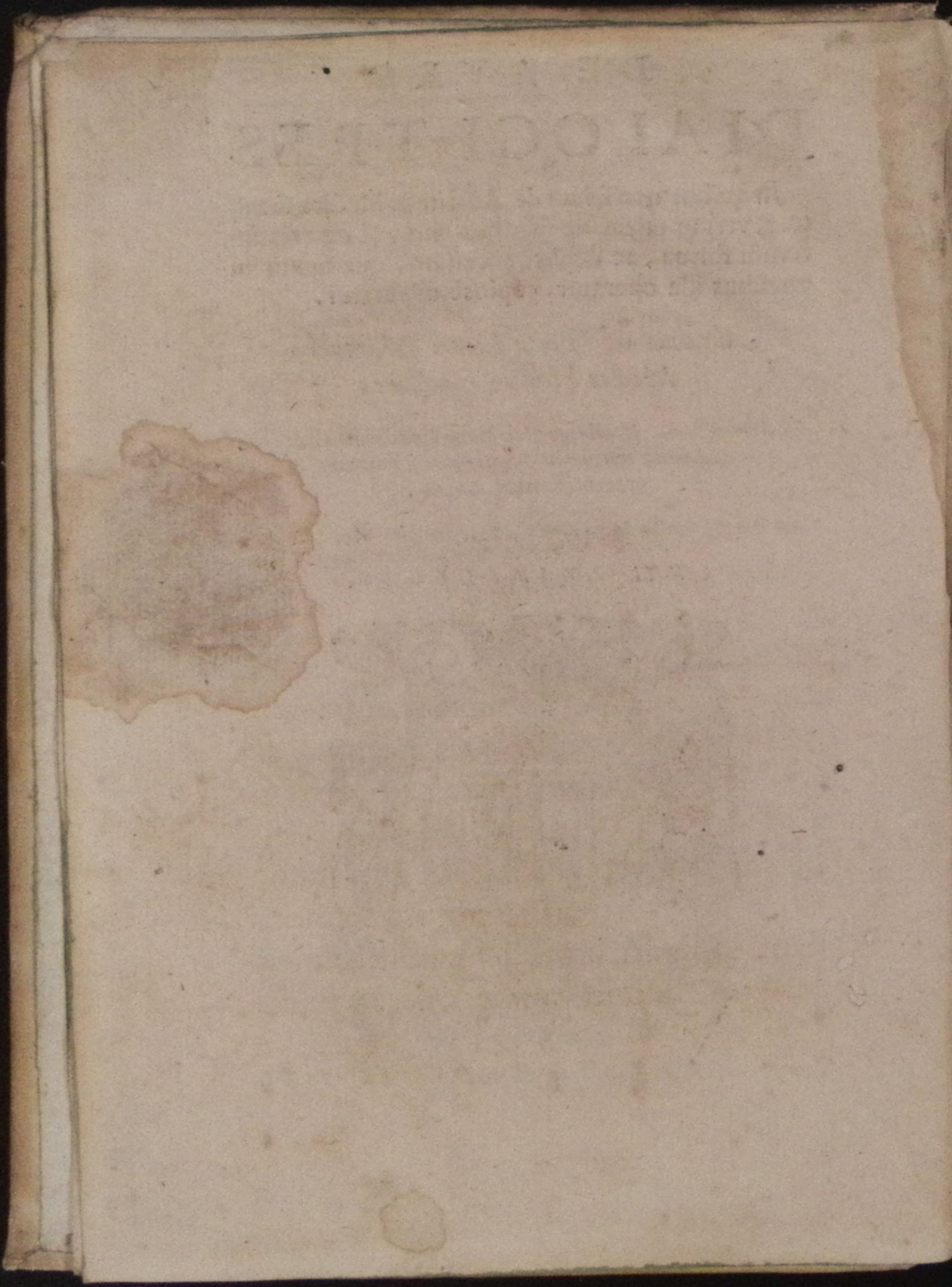
Cum licentia sanctæ Inquisitionis, & Illustrissimi Senatus Veneti.

CUM PRIVILEGIO.

VENETIIS, Apud Io. Baptistam à Porta: 1584.

SERENISSIMO

E T

CLEMENTISSIMO DOMINO

D. GVLIELMO GONZAGAE

Mantuae tertio ac Montis Ferrati
primo Duci.

OT tantaque (Serenissime Princeps) sunt beneficia, quibus me vestra Celsitudo decorauit, vt si ea iam pridē admiratus non essem, id haud dubie dementiæ, temeritatiq̃ue adscribi posse videretur: &

A 2 cum

cum beneficiorum magnitudini, vel
accuratissima gratiarum actione satisfacere non possim, illud doleo posse me nullo verborum genere explicare ostendereque, quàm me Celsitudini vestræ deuinctum esse sentiam, ac gaudeam. Nuper autem cum ingenium meum rude, tenebrosumque radio suo fulgidissimo illustrarit, effeceritque, ut è sicco stipite syluestre aureum pomum portentificè exiliret, ne mihi ingritudinis nota inuratur (ea enim vitiorum omnium maxima, vêtus vrens, ficcansque fontes pietatis non sine causa perhibetur) humi prostratus, hanc meam scriptionem quanta possum humilitate reuerentiaque subijcio Serenissimis pedibus vestris, optimam me fortunam, eximiamque dignitatem assecuturum esse existimans, si clementissimo intuitu, quaque solet benignitate foueatur. Interea Deum Optimum
Maxi-

Maximum pro eius Celsitudinis salute,
diuturnaꝗue vita, excelsa gloria,
fœlicitateꝗue perpetua deprecabor.
Mantuaꝗ Sextodecimo Calend. Ianuarij
M D LXXIIII.

Serenissimæ Celsitudinis vestræ

deuinctus ac humillimus seruus

Abraham è Porta Leonis Man-
tuanus Medicus Hebræus.

1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

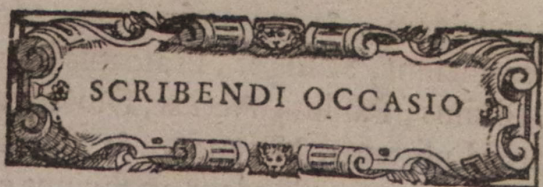
Second Year
Third Year
Fourth Year
Fifth Year
Sixth Year
Seventh Year
Eighth Year
Ninth Year
Tenth Year
Eleventh Year
Twelfth Year
Thirteenth Year
Fourteenth Year
Fifteenth Year
Sixteenth Year
Seventeenth Year
Eighteenth Year
Nineteenth Year
Twentieth Year
Twenty-first Year
Twenty-second Year
Twenty-third Year
Twenty-fourth Year
Twenty-fifth Year
Twenty-sixth Year
Twenty-seventh Year
Twenty-eighth Year
Twenty-ninth Year
Thirtieth Year
Thirty-first Year
Thirty-second Year
Thirty-third Year
Thirty-fourth Year
Thirty-fifth Year
Thirty-sixth Year
Thirty-seventh Year
Thirty-eighth Year
Thirty-ninth Year
Fortieth Year
Forty-first Year
Forty-second Year
Forty-third Year
Forty-fourth Year
Forty-fifth Year
Forty-sixth Year
Forty-seventh Year
Forty-eighth Year
Forty-ninth Year
Fiftieth Year
Fifty-first Year
Fifty-second Year
Fifty-third Year
Fifty-fourth Year
Fifty-fifth Year
Fifty-sixth Year
Fifty-seventh Year
Fifty-eighth Year
Fifty-ninth Year
Sixtieth Year
Sixty-first Year
Sixty-second Year
Sixty-third Year
Sixty-fourth Year
Sixty-fifth Year
Sixty-sixth Year
Sixty-seventh Year
Sixty-eighth Year
Sixty-ninth Year
Seventieth Year
Seventy-first Year
Seventy-second Year
Seventy-third Year
Seventy-fourth Year
Seventy-fifth Year
Seventy-sixth Year
Seventy-seventh Year
Seventy-eighth Year
Seventy-ninth Year
Eightieth Year
Eighty-first Year
Eighty-second Year
Eighty-third Year
Eighty-fourth Year
Eighty-fifth Year
Eighty-sixth Year
Eighty-seventh Year
Eighty-eighth Year
Eighty-ninth Year
Ninetieth Year
Ninety-first Year
Ninety-second Year
Ninety-third Year
Ninety-fourth Year
Ninety-fifth Year
Ninety-sixth Year
Ninety-seventh Year
Ninety-eighth Year
Ninety-ninth Year
One Hundredth Year

Errores sic corrigito.

pag. linea	lege	pag. linea	lege
10 15 propius	propius	100 10 venenum	venenosam
11 4 emquid	quidem	109 8 vt dixit	vt Aetius dixit
ibid. 5 venti	venit	ibid. 21 feruefacto	feruefacto
14 7 nullam	nullum	malefica	vino malefica
28 11 quaternarias	quaterna- riasq;	116 9 & asperis	ex asperis
31 2 ibi	tibi	120 14 accinctu sa-	accinctus
36 8 patefacit	patefecit	que	æque
39 3 infinito	in infinito	124 3 sermone	femine
57 10 Tralliano	Alexandro Tralliano.	128 22 colligit	colliget
ibid. 11 Damocrati	Damocrati	132 4 qualitate	proprietae
Delphicū	Athenienfi Delphicū	138 1 simplex ete- nim	si simplex etenim
60 15 Adamus	Adamas	ibid. 2 vnum colo- ris	vnum ca- loris
63 7 Corallorum & Corallorū		ibid. 7 etiam con- trarijs	etiam gau- det contra- rijs
ibid. 13 Antimonijq;	Antimo- nijq;	142 11 assereres ab- errates	assereres p- fecto aber- rates
65 10 Cobole	Cobolt	143 4 vt est sensum	vt sensum
ibid. 21 Operimen- thiolim est	Operimen- thiolim est	144 8 decimonono	decimo- octano
minerarum	fossile quod- dam est etiā mineratum spiritus.	145 9 & in actu- rum	in actu- rum
66 4 & quadruplex	id etiā qua- druplex	146 5 D.	A.
ibid. 20 quo	nono	147 4 mutantur	mutantur
67 13 corrumpit	corrumpat	148 10 te obsecro	obsecro
68 2 qua	quam	150 20 scobis	scobibus
75 1 lectione	lotione	163 20 iuria	vina
80 10 superius	sæpius	164 3 tractatu ca- pitulo	tractatu se- cundo ca- pitulo
ibid. 12 C.L. ferri	C.L. libras ferri	166 9 testimonio	enim testi- monio
84 22 secundo	vigesimo	169 9 vos	nos
91 16 nullus	ullus	172 8 igni	igni
95 14 illicō	illita		
98 11 frigidæq;	frigidæ sic- cæq;		

NICOLAUS de Ponte, Dei gratia, Dux
Venetiarum &c. Vniuersis, & singu-
lis Potestatibus, Capitaneis, ceterisque;
Ministris, & representantibus nostris
quibuscunq; tam à parte Terræ, quàm
à parte Maris, nec non Magistrati-
bus, & officialibus huius Urbis nostræ, ad quos harum
executio spectat, significamus, come alli 19. del
presente nel Conseio nostro di Pregadi, è stata presa
la parte del tenor infra scritto, videlicet, che per au-
torità di questo Conseio, sia concessò ad Abramo
dalla Porta del Leone Mantoano Hebreo, che altri,
che egli, ò chi hauerà causà da lui non possà per il spa-
cio di anni vinti stampar nel Dominio nostro, ouer
altroue stampati vender li tre Dialoghi dell'Oro com-
posti da lui sotto pena alli contrafacenti di perder le
opere stampate, quali siano dell'Autor, & di ducati
tresento da esser diuisi vn terzo all'accusador, vn terzo
all'Arsenal nostro, & vn terzo al Magistrato, che farà
l'essecutione. Douendo il prefato Abramo suppli-
cante offeruar quanto è disposto per le leggi nostre
in materia di stampa. Quare auctoritate supradicti
Consilii mandamus vobis, vt supradictam partem
obseruetis, ac vbi opus fuerit registrari presentantique
restitui faciatis. Data in nostro Ducali Palatio die
xxij. Nouembris, Indictione xij. M D LXXXIII.

Paulus Ciera Secr.

Io. Po. Abrahamo è Porta Leonis Mantuano Medico Hebræo.

S. P. D.

VNQVID Aurum cibis & medicamentis admiscere expediat; pro valetudine tuenda, & morbis profligandis, quæritur. Cumque variæ sint auctorum opiniones; nam

Græci veteres illud prætermiserunt, Arabes omnes eo vtuntur, Græci recentiores nonnulli, illud laudant, & ex Latinis qui græcam sequuntur scholam, vt Falloppius, Laurentius, Brasauola, Chrisogonus, Aurum vituperant; At alij, vt Siluius, Platearius, Siluanus, Arnaldus, Leuinus, & qui Auream

B

Alexan-

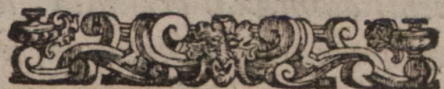
Alexandrinam , & compositionem Alcher-
 mes conficiunt, Scaliger , Frascatus , Carda-
 nus, Plinius , Paulus , Aetius, Dioscorides ,
 Amatus Lusitanus, Nicander , & alij similes,
 Aurum summopere laudant, vt faciunt etiam
 Chirurgici , qui de cauterio ab Auro facto
 & incisione scribunt . Nunc, quam eius Ex-
 cellentia sequatur opinionem, petitur, quam
 scriptis, demandare ne grauetur, rogant; &
 similiter quibus rationibus moueatur .

RESPONSIO

AD PRAESTANTISSIMI

VIRI QVAESITVM.

VM inter grauissimos viros, & multijuga doctrina refertos Medicos; de vulgaris Auri praestantia in valetudine tuenda, ac eiusdem in morbis nonnullis propulsandis vi, notabilis controuersia adhuc fit; Num aliqua ipsi facultas ex sententia mea insit, cuius eadem gratia, in medicum usum venire possit, querebatur; Quamobrem, suppositi-
nibus duabus prius necessario dispositis; hunc sanè Gordij nodum soluere, pro viribus enitar. Et primo, suppono, quòd Medicamentum est illud, quod primo & per se, actu,

O

2

vel

vel potentia, corpus alterare potest, quodq;
alteratio actualis, non nisi ad tempus, &
absque caloris nostri adminiculo, supernam
tantum superficiem cui apponitur, & me-
dicamenti dumtaxat presentia, secundum
quatuor primas, seu simplices, seu coniu-
gatas qualitates ab Elementis productas,
alterat. potentialis verò, mediante caloris
innati actuatione fit, ac in triplici genere
disponitur, ut primum alterationis genus,
primarum facultatum, secundum secunda-
rum, & tertium tertiarum esse dicamus;
sed primæ, nullis, secundæ, primis, tertiæ
autem, æquæ primis ac secundis egent.
Secundo dico, quod siue exhalatio vaporosa
ob siccitatem coarctata & concreta, sit
propria metallorum materia, ut magnus
Aristoteles dixit, siue calx in visceribus ter-
ræ, & lixiuum quoddam genitum, ut De-
mocrito placuit, vel cinis affusus, pluri-
mum immadefacientis aquæ, & tenuissima
terre ita in se commixtum habens, ut nul-
lum

lum omnino præter metallicum corpus reperiatur, quod validiorem miscellam Gilgili assueverante obtineat, aut succus metallicus excoctus, & frigore concretus, ut Agricolas innuit, seu humidum pingue viscidumq̃, terreo ita tenui, & in profundum commixtum, quòd non solum plurimum utriusque cum utriusque plurimo, sed etiam in plurimo adhuc sit, ut Albertus tenet, aut simplex substantia, Mercurij videlicet, sulphuris, & salis, per Archaum terræ, ut utar Chemicorum verbis, concinnè unita, & rectè dispensata, perinde ac Paracelsus Aureolus scribit; Aurum sanè, est fossile corpus, densum, lucidum, nullo odore & sapore infectum, liquabile, non combustibile, & immutabile, quod non solum imprimi, & flecti, verum etiam in omnem positionem duci, igne, & arte queat.

Ex his itaque suppositionibus colligo, quòd vulgare Aurum, ut metallicum immutabile, actualitate quadam, & extrinseca

seca tantum potestate, qua ex primis elementis facile potitur, nostrum quandoque alterat corpus, non autem ex potentia sibi insita, secundum primas, secundas, aut tertias qualitates, alterationes efficit; nam si igne quatenus tale immutabile est, immutabile & à calore nostro adhuc esse, necessum est; Ideo, si quis puluerizatum (ut multi proponunt) Aurum, intrò sumat, per anum quidem, ut metallicum corpus, & absque mutatione ulla iterum prodire, verisimile est; quinimò cum aqua tum vinum, in quibus inflammatum extinguitur Aurum, auri nihil iudicio meo accipere possunt.

Cauterium tamen nobile vulgare Aurum, & velocius sanabile quidem facit, non quòd in carnem ipsam, ullam Auri facultatem imprimat, sed quia ex metallica quadam siccitate refracta, & ignis impatibilitate (ut diximus) contumacem escharam non producit. Oris etiam graueolentiam tollere videtur, non equidem semper,
& ex

Et ex innata potentia, cum non actuetur, sed fortasse, quando ex cuticula interna intemperie, calore extraneo in ea, humidoq^{ue} exuperante, vitium procedit; est enim Aurum frigidum Et siccum, ut Galeno placuit. Itidem in tenuissimum pulverem reductum, Alopecias sanat, oculumq^{ue} affectum, Avicenna asseuerante, roborat, non ex interna caloris nostri vi, eiusdem in nobis Auri facultates subministrante, ut aliqui autumant, sed ex Auri siccitate sua, qua actu, absque caloris ope, excrementa sub cute contenta, exiccantur, Et cutaneorum pororum, ac membranarum transpirationes inhibentur.

Metalla itaque omnia, quatenus metalla sunt, nisi antea in suam proximam materiam redigantur, actuari a calore nostro (ut arbitror) profecto nequeunt, praesertim Aurum, Et Argentum, quae quidem ambo, contradicente nemine, inter metalla omnia, Et purissima, Et perfectissima sunt. At
contin-

contingit interdum, ut metallorum nonnulla (imperfectiora videlicet) per primas, secundas, & tertias qualitates alterent, non quia dura, & in metallum concreta, sed quia succum metallicum alterabile, ex proxima eorum materia adhuc continent; cuius planè gratia, nonnullas ex iam dictis, vel omnes in nobis alterationes faciunt; & quando ex arte Chimica, vulgare Aurum, in suum proportionatum Mercurium, Sal, & sulphur, ut Pirotechniam artem insequentes promittunt, reduci posset; utique multa bona efficere in valetudine conservanda, & aegritudinibus curandis, arbitramur. est enim Auri succus, res arcana, perfectissima, temperamento equali, & mirabili proportionem elementariarum virtutum composita; Soli propter splendorem, Ioui autem propter temperaturam, consecrata, à corruptione tutissima, & cui tandem nullum mixtum comparari valet. talis itaque succus, calorem naturalem cum humore

more substantifico mirificè temperare, humores a corruptione seruare, Solarem, & Iouialem virtutem, spiritibus, & membris tribuere, nunquàm planè non potest. Omne tamen potabile Aurum, haud indistinctè probari debet, cum nonnulli huiusce artis imperiti, leprosa solis calce, frequenter pro ipso utantur, quæ non nisi intestina vniuersa, & ventriculi tunicas internas, incrustant, & deaurant, ob quam ventriculi bona coctio prorsus impeditur, unde ægritudines multæ, & variæ, sanitatis uice insequuntur. idcirco, vel potabilis legitimi, vel olei eiusdem, seu potius quintæ fulgidissimi Auri essentia, usus erit.

Ceterum, permulta sub Cælo, quæ inter se vel maximè consentiunt, vel admodum dissentiunt, & Natura creauit, & Ars construxit. nam ut reliqua silentio prætermittam, Vulgi Mercurius, Magneti tantum contrariatur, & acerrimus hostis est, ut tactu dumtaxat, vim attrahendi Ferrum

ab ipso in perpetuum adimat, contra, tam indissolubili amoris nodo, Magnes ac Ferrum deuincti sunt, ut Crocimaritis oleum, ex optimo scilicet Carinthico Calybe paratum, ita Magneti efficaciam præstet, ut etiam ingentes ex pariete clauos, admiranda potentia euellat. Sulphur insuper, suo fœtido vapore, amabilem ab Auro flauedinē detrahit, ex temporeq; splendorem congenitum auferit, vice autem versa, per infantium urinam, vel Armoniaci salis liquorem, ita supremum coloris gradum, & Indicum Aurum, & Gryphicum, & Canalicium Fluuiatileq; acquirunt, Apironis, ac Obryzinitorem excedendo, ut proprius ad ignis, uel solis fulgorem, accedere fermè nequeant. quapropter nec ab re quidem fuerit, si hanc etiam Auri succi antipathiam, ut euitari possit, ex Plinio (qui fortè de huiusmodi potabili Auro, intellexit) cateris adnectam. hæc autem est (ut eiusdem verbis utar) quòd si Auro liquescenti (idest in oleum solis, per
artem

artem Chemicam redactum) gallinarum membra misceantur, consumunt id in se, ita hoc, venenum Auri est. hac ille, quo ita se habente, die emquid qua quinta Auri essentia potanda venti, a carnibus ijs abstinendum est, ne auri opus aliquando frustretur, eò præsertim, quòd gallinarum pinguium longus usus, prospera etiam sanitatis tempore, deuitari decet, podagra enim rebellis, hamorrhoidarumq₃, contra Auri institutum, quod eas actuali potestate sanat; frequenter (Raze Almanforico adnotante) causa existit.

Hæc pauca, ab inscitia mea sunt producta, qui verò grauissimorum Philosophorum Medicorumq₃ animam melius tenent, ut errata corrigant, & sententiam mihi suam benigne aperiant, etiam atque etiam rogo.

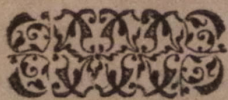
LECTORI AMICO,

Abraham è Porta Leonis Mantuanus
Medicus Hebraeus . S. D.

VIA ex Clarissimis Philosophis , Excellentissimisque Medicis nonnulli (candide Lector) fuerunt, qui prædictam de Auro sententiam , prorsus destruere conati sunt ; ne fortè scientibus nobis , opinioni contrariæ assentiri videamur (tacere namq; consensus quædam species existimatur) respondendi prouinciam idcirco suscepimus. vnde Dialogum de Auri potentia tripartitum construximus, ac primo quidem sermone, de medicamentorum qualitatibus primis, atque secundis, nec non etiam de specificæ formæ facultatibus prioris ordinis, egimus; in secundo vero, specificæ formæ secundi ordinis virtutes, perstrinximus, ac tandem, vniuersas præstantissimorum virorum rationes, auctoritatesque medicas in contrarium facientes,

tes, in tertio diluimus. Si quid igitur boni (benignissime Lector) in ipsis inuenies, incredibili me gaudio affectum iri, compertum habebis: sin autem in his aliquid repræhensione dignum reperiēs, admonitionem audire tuam, non pigebit. veritatis enim amator, nullam repræhensorem formidare debet. aut enim inimicus repræhensurus est; aut amicus; si inimicus insultat, æquo animo ferendus est, cū impugnata veritas, magis reluceat: amicus verò, si docet, audiendus: si errat, docendus. tu autem (sincerissime Lector) hæc pauca suscipe, nostrosque ex otio percurrere sermones. Vale.

DE AVRO
DIALOGVS PRIMVS.

Achryuasmus.

Dynachryfus.

A. VI Deus Optimus
Maximus seruator
sit, mi Dynachryse:
sua benignitate sum-
ma te saluum faciat
Omnipotens Deus,
incolumemq; reddat, o & presidium, &
dulce decus meum. D. amica quidem,
& affectuosa salutatio. Sed quisnam ille
est, qui summo mane, meam tam benignè
deprecatur salutem? O tu es generose A-
chryuasme? tuas tibi rerum omnium opifex,
voluptates donet cupitas, gaudium supre-
mum, ac mirificam hilaritatem in secula
seculorum

seculorum afferat, & qualis proba fortuna,
 qualeve propitium Numen, meum in
 tugurium te amicum accersire fecit? A.
 tui amor. D. ingentes mi Achryuasme
 ago tibi gratias. Sed dic amabo, nunquid
 personati iuvenes, molestiam animo tuo in-
 ducunt? baccanalianè, studiosam mentem
 presenti tempore vexant? gesticulariavè,
 tibi tam citò morosa sunt? A. non qui-
 dem, personatus enim nunquam incesi, &
 lusoria semper loca, studiosè evitaui, cum
 fœlicitatem haudquaquam in ludo, iocoq;
 consistere censui, sed in operationibus dun-
 taxat, quæ ex virtute proficiuntur, eam
 reperiri statuendum putavi. D. phyloso-
 phantis planè verba, fereq; ab Aristotele
 Moraliū Nicomachiorum decimo, mu-
 tuata. si itaque constanter perstiteris in hoc
 consilio, te profectò morigeratum virum,
 doctumq; ac sapientem, omnes laudibus ex-
 tollent. A. non decet hac assentatione uti,
 cum adulationem ipsam, ita cuique perni-
 ciosam

ciosam esse non ignores, ut eam Plato in Phe-
dro, bestiam humano generi pestilentem,
vocitaret, ideo ipsam dimitte, ac potius cur
istis es uestimentis indutus, mihi referto, &
cur in assuetā togam cingulo coercitam, tibi
nunc video. D. si nihil aliud audire cupis,
pro comperto habeto, quòd hæc, Spagirico-
rum more pannosa indumenta sunt, eaq;
diuersis constricta uinculis, apteq; concinna-
ta, ut ardentem adire Vulcanum, expe-
ditius possim. A. visne fortasse dum Mer-
curij densitatem, philosophorum lapidem,
adulterinumq; solem, sumptibus perquiris
maximis, pecuniarum iacturam experiri,
ut tandem Chimicorum omnium instar,
horribiles baubatus, incassumq; latratus,
rabidi canis more, in supernam Lunam
mittas? D. Id Deus auertat summus, ea
quidem stultitia non sum affectus. A. Sed
cuius gratia hæc moliris? D. Vt apertè
scire, oculisq; videre possim, quomodo non-
nullorum medicamentorum extracta, Spa-
D giricorum

giricorum arte adipiscantur, qua industria
præparetur stibium, quæ purgantia sint, ac
diaphoretica salia, deniq; ut quintam auri
essentiam extrahendi rationem, è vestigio
assequar. A. Tempus, & oleum amittis,
mi Dynachryse, urbs enim inclita, huius-
modi medicamenta impensè vilitat. D. At
nihilofecius, intento sine haudquaquam ego
decipiar, navis namque mea, naufragijs
nunc diuersis conflictata, placidius vadum
fortassè adinueniet, multi enim Hyppocra-
tica, Galenicaq; extollunt antidota, multi
uerò, Chimicorum inuenta facile sequun-
tur, quamobrem, ut ille solet qui singulare
certamen inire debet, instrumentis profectò
sibi nondum ostensis, quibus pugnandum
est, modò hoc, modo illud experitur, ac as-
suetis armis, inassuetisq; militibus pro vita
tutanda, hostisq; ferocitate reprimenda,
manum adaptat; ita & ego, in utrisq; me-
dicamentorum generibus me exercitatum
esse volo, ut æquè dogmaticæ mihi, empiri-
cæq;

caq; res, iuxta hominum inclinationes, praesto sint. A. prudentis viri quod facis, quidem videtur. at num ne in omnibus, spagiticam artem ad unguem imitari contendis, quod Bacchi Aram, rubicundo uvarum succo sic tepestiue perfundis? Vis ne quemadmodum artifices illi faciunt, per vini spiritum sermonem extrahere? D. antiquissimus Noë vinifera vitis succo primus omnium inebriatus, haudquaquam mihi genitor fuit, nec eius affeclam adhibere me volo. sed Lyeum hodie praeter consuetudinem propè appono, ut hanc splendentis auri laminam, foco ignitam, in ipso crebra reiteratione extinguiam, ac ex arte (si fieri potest) auratū vinum quibusdam nobilibus pararem. A. Palinodiam igitur canis? non ne diuersam te habere sententiam relatum fuit? D. mutare placitum? hoc quidem nunc fieri omnino nequit. Sed potius huiusmodi paradoxum pluribus nitor experientijs comprobare, ut veritatem quam sequor, au-

dacius in posterum tueri queam. A. experientia quidem, rerum omnium naturalium magistra celebratur, quod si denegaris, non repræhensione tantum, sed pœna etiam dignus esse videaris. D. hætenus experientia triuica, mea rationi adamussim subscripsit. ideo calculum reducere, haud est fas. A. opinionem mihi tuam, per capita tantum, quidam diebus elapsis, enarrauit. sed cur est, quod multa (iudicio meo) scitu digna, in tuis omisisti descriptionibus? D. temporis breuitas, & subiecti difficultas, mutilarunt scripturam. at multis doctis, & eruditis viris, ut scitè admodum, & eleganter huiusmodi rei medullam penitus attingerent, occasionem dedi. ò, quàm mira eloquentia sunt ornati, ò, quali philosophandi ratione fulciuntur, eorum planè doctrina, summum gradum perfectionis attingit, undiq; splendet, & aequè absente atque præsentè sole, suapte natura emicat, elucetq;. sed calamus meus caligine tetra
suffo-

suffocatus, eiusdem scientia fulgorem, ap-
primè adauxit; perinde ac in albiſſimarum
columbarum cœtu, satyræ avis nigredo, pul-
chritudinis, venustatisq; gradum, maximo-
perè intendit, id quod oloris in eo, candor fa-
cere non videtur. A. comparatio pulchra,
Et è Decamerone Ioannis Boccacij desum-
pta. tuum sanè tractatum lectitare, eius-
demq; verba pensitare, vehementer disci-
pio, viuo tamen oraculo interea opinionem
audire tuam adhuc vellem, præsertim, cum
multa contra te argumenta esse, atque potis-
sima, apertè sciam. D. non poteris curio-
siſſime Achryuasme, completam hanc ser-
mocinationem meam expectare; nam si ab
ouo (ut aiunt) usque ad poma procedere
me disceptando exoptas, huic orationi occa-
sionem dedisse, te pigebit. A. Et si a primis
etiam elementis, huiusmodi tela esset exor-
dienda, nihil referret. uerborum namque
tuorum longitudine, minimè deſſabor,
cum ad hoc tantum sim natus, ut uiros do-
ctos

Etos auscultarem, quinimò, dum ipsi rationabilia proferunt, non solum ut semel, sed ter, & quater, auream sententiam repetant, Platonis exemplo in Gorgia, singulari studio contendo, bis enim, atque ter pulchrum esse ferunt, ea quæ pulchra sunt, dicere, atque considerare. D. hanc igitur uniuersalem, quæ id quod de Aurifacultate sentio, comprehenditur, ante omnia propositionem exaudi. A. illam planè dicere non dedigneris, & Deus optimus Maximus, tibi sit præsto. D. Dico igitur, quòd elementata omnia, uel suas in nobis per primas facultates, quibus & secundæ potestates succedunt, operationes exercent; uel uirtutibus tertijs a tota substantia proprietateq; occulta dependentibus, agunt. Si propter primas, secundas uè potestates, operantur, uel externè apposita, uel internè desumpta, nostrum queunt alterare corpus. si autem applicita, uel simplicia erunt, uel composita. et si simplicia, uel substantiam indomitam
suapte

suapte natura, vel materiam patibilem obtinebunt. præterea si composita, vel patibilia impatilibus, vel patibilibus patibilia, uel impatibilia impatilibus, admixta sunt. rursus, si internè sumantur, vel omnino actuari negant, vel alterationem ipsam quidem admittūt. denuò si actuari possunt, vel eorundem substantia semper in usum, vel dilutum etiam, & infusum aliquando venit. tandem si per tertias facultates, occultasq; proprietates, operari videntur, vel operationi huiusmodi, complexionata materia, vel specifica solum forma, opitulatur. illa, si de potentia sibi insitas in actum deducere virtutes debet, vel totalem rei, vel partialem alterationem, supponit, & non nisi ingesta, suos in nobis effectus ostendit, huic autem, externa dumtaxat applicatio satis est, qua quidem pro sympathya rerum, & antypathyæ, vel conseruatio, vel corruptio, vel perfectio rei, subsequitur. A. principium sanè, multa doctrinà refertum, & à

Et à Platonis norma in Philebo, Et sophista, haudquaquam recedens, sed antequam ulterius procedas, res magnas absq; exemplo (ut Plato in dialogo de Regno asserit) arduum esse euidenter ostendere, in memoriam redige, ideo quales nam ea sint res, quae externè alterant corpus, nec non quae patibilem habent substantiam, vel impatibilem, ante omnia ut dicas, necessarium arbitror. D. quam libentissimè hoc efficiam, Aristoteles enim Et ipse poeticorum primo, affirmavit, quòd exemplis utimur in dicendo, ut de quo dicitur facilius intelligatur. Sciendum itaque est, quòd uniuersi saeculi elementata, corpus externè nostrum, secundum diuersas qualitates, quibus potiuntur, alterare possunt, sed non semper eodem modo, alterationem eandem producere ualent. nam, si excellentes actu qualitates possident, statim nostrum suo contactu corpus alterabunt, ut ignis ipse facit, qui ob siccitatem eius intensam, Et calorem, sui approximatione

tione nos calefacit, exiccatq³, ac tactu corrū-
pit, at si potentia tantum suas obtinet facul-
tates, tūc quidē paulatim, atq; nostri caloris
ope, dum ad exteriora diffunditur; illa fit al-
teratio. quamobrē, & Cadmia, & Pompho-
lix (substantiæ quidē inalterabiles, quia va-
lentis siccitatis dominio, actu præditæ sunt;
quacumq; corporis parte ulcera suboriātur,
applicatione sua, exiccāt, quod dubio procul,
& gummi, & herba, quamvis natura pati-
biles, facere non possunt, quia cum proprias
ut plurimū potentia qualitates habeant; non
nisi caloris nostri adminiculo, eas nobis edūt
virtutes, qui quidem calor, quamvis mi-
nimus sit, propter immediatam medica-
mentorum applicationem, loco affecto, præ-
dictas è vestigio res, actuare valet; tanta
enim actuatō, ut interioribus partibus lon-
ginquioribusq³ virtus distribuatur, perin-
de ac si ingesta essent, non requiritur. Ideo
non est hoc admiratione dignum, quod in-
terdum Chirurgus, ea quæ substantiam ha-
E bent

bent inalterabilem, interdum uerò ea quæ
materiam patibilem tenent, eligere soleat,
cum illa, propter excellentes actu qualitates,
hæc autem propter potentiales facultates,
sibi usu aliquando veniant. Sed quia plu-
ribus simul virtutibus indigere, quas fortè
in eodem simplici reperiri nescimus, inter-
dum accidit; idcirco medica ars, diuersa
quidem pharmaca nonnunquam statuit ad-
miscere, simplicia simul alterabilia altera-
bilibus, inalterabilibus inalterabilia, alte-
rabiliaq; in alterabilibus, eiusdem qualita-
tis, diuersaq; adaptando, ut diligens Me-
dicus, pro patientis temperamento, ætate,
sexu, morbi discrasia, tempore eiusdem, &
anni constitutione; multa, secundum indi-
gentiam, administranda habeat medica-
menta, exindeq; emplastra varia, cerata
diuersa, pulueres, olea, & unguenta mul-
tiplicia, ad Chirurgiæ usum, inscribuntur.
A. hætenus (ut mihi videtur) id, quod ad
primam tuæ diuisionis partem spectabat,
exte-

exteriorem nimirum medicamentorum applicationem perpendens, rectè quidem ac succinctè declarasti. nunc uerò ad propositionis tuæ reliquum pergere non sit molestum.

D. ad ingesta itaque sermonem conuertendo, dico, quòd eis planè caloris innati simplex calefactio pro eorūdem primarū, secundarūq; potestatum subministratione, satis non est, sed maiori elaboratione, uel caloris, uel artis, opus habent, ut partibus aequè omnibus, uirtutes demandentur. quamobrè mixta omnia materiam suaptè natura inalterabilem obtinentia, nec primas inter se, nec secundas qualitates ubi requiritur, contribuere possunt, non quia potentia eis aliquo pacto non insint, sed quia hæc, propter materiæ incompatibilitatem potestas, ad actum reduci nequit, nonnullis tamen ex animantibus occulta proprietate exceptis, ratione cuius, illis præcipuè per confirmatam experientiam, contrarium euenire comperimus, ut opportunè suo tempore locoq; fortasse no-

bis dicetur. A. sed quia doctissime Dyna-
 chryse primarum multoties & secundarum
 potestatum mentionem fecisti, quin abs te
 petam quanam sint illa, abstinere non pos-
 sum, me igitur eas adamussum docere, te
 maximopere precor. D. Iamiam audi eas,
 caliditas, frigiditas, humiditas, atque sic-
 citas, seu simplices, seu secundum possibi-
 les qualitates coniuncta, ac primo, secun-
 do, tertio, quartoque gradu constituta, per
 quaternarias uniuscuiusque gradus distin-
 ctiones considerata, facultates primae esse
 dicuntur. secunda autem ea sunt, quas ab
 istis dependere omnes norunt, ut emoliendi,
 indurandi, tendendi, laxandi, rarefacien-
 di, densandi, aperiendi, attenuandi, at-
 trahendi, discutiendi & repellendi potesta-
 tes existunt, unde dicitur exempli gratia,
 quod per primas qualitates absinthium pri-
 mo caloris gradu, arthemisia vero secun-
 do, abrotanum tertio, & nasturtium quar-
 to, calfaciant, quodque propter secundas po-
 testates,

testates, & absynthium adstringat, arthemisia attenuet, abrotanum discutiat, & nasturtium aperiat. ceterarum autem facultatum exempla, nè tadio sim tibi, consulto omittere decreui. A. hæc dubio procul sufficere mihi videntur, per traditam namque methodum, reliquas facile potestates inueniam. D. à communibus itaque qualitatibus prædominantibus, primæ elementati facultates, vel simplices, vel compositæ (ut dictum est) nec non etiam secundæ virtutes eas insequentes, prouenire solent, sed à specifica forma, siue a tota rerum substantia, tertiæ præfecto operationes dependent. A. ut sermonem suspendas mi Dynachryse te obsecro, donec specifica formæ descriptionem aperias. D. libenter id faciam curiose Achryuasme. scito igitur, specificam formam, nil aliud esse, ut facile primo de usu partium nono a Galeno colligitur, quàm singularis calidi, frigidi, humidi, & sicci proportio quadam, & armonia,

monia, seu, potius quoddam ex quatuor elementorum commixtione commensurationeque productum, ac resultans, perinde ut eidem Galeno, cum primo de elementis quinto, tum primo de natura humana textu primo, visum est. Porro à specifica hac forma, ut rectè Albertus secundo mineralium libro capituloque quarto adnotauit, cælestium virtutum influxu, & complexionata materia qua infunditur occasione, uaria quidem mixto operationes insunt, quamobrem si ad eius actionem producendam, complexionata materia concursu fuerit opus, tunc per alterationem eiusdem operationes emanabunt. sed si absque eius interuentu efficere aliquid elementatum poterit, tunc alteratione penitus omissa, operationes suas exercebit. unde tertia facultates, inter se distinctæ prouenient. quamuis enim a specifica forma, eas dependere omnes, affirmemus, duobus tamen modis, materia videlicet proxima per calorem innatum alteratione, & presentia dum-

dumtaxat mixti, haud elaborata substantia, suas in nobis ut ibi dicam, virtutes edere perhibemus. A. hoc quidem quod dicis, scitu esse difficile mihi sanè videtur, proinde duas has vias quibus forma specifica operatur, prout de facultatibus primis & secundis fecisti, in exemplum redigere non dedigneris. D. si nihil aliud expetis, eas iam accipe, primum enim tertiarum facultatum genus, quod substantiae alterationem supponit, est, sicut Rhabarbaro inesse potestatem expurgandi bilem flauam, Agarico verò pituitam, Helleboroq³ melancholiam, BeZohartico lapidi, exuperandi venenum, aliquibus etiam pharmacis, lac, vel semen producendi, lotium prouocandi, menstrua attrahendi, ac similia quadam adminiculante materia efficiuntur. secundum verò genus, quod absque eius elaboratione virtutes effundit, est, ut in Herculeo lapide, Ferri attractio, in Electro, festucarum apprehensio, in Sapphyro, antracis fugatio, in nonnullisq³

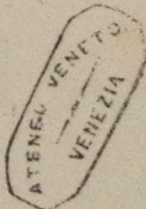
nullisq; gemmis, insita virtus, ut earum ge-
 stator inuincibilis, boni intellectus, & ve-
 nustus euadat. A. petisse rem, haud equi-
 dem pœnitet, sed sermonem distinctum ma-
 ximoperc affecto, qua propter circa tertias
 facultates quæ materia suffragio potestates
 exercent, hodie immorari aueo. D. tui pro
 viribus desiderium complere enitar. Priori
 itaque sermoni, verba adaptando sequen-
 tia, dico, quòd si exempli causa, calfacien-
 di ab apparentibus qualitatibus Rhabarba-
 rum, & exiccandi, aperiendi, & discuti-
 di, necnon etiam attenuandi, potestate po-
 titur; propter specificam formam, & pro-
 priam substantiam, educendi bilem flauam
 (dummodo eius alteretur materia) facul-
 tatem habet. quæ quidem substantia, seu
 specifica forma, quamuis ex contrarijs qua-
 litatibus, quibus calor simul, & siccitas præ-
 ualent, procedere existimetur; non sunt sim-
 pliciter calor & siccitas, propria & pecu-
 liaris Rhabarbari forma, sed caloris tan-
 tum,

tum, & siccitatis talis gradus & proportio, symphonia sanè instar, quæ, tametsi armonia ex graui, & acuto sono composita sit; nec acutus absolute, nec grauis sonus, dici potest, sed proportionatus quidam, compositusq; concentus, nuncupari fas est. A. meæ semper ad tui sermonem, intentæ sunt aures, ideo sequere. D. mixtorum itaque omnium substantia, cunctorum nunc entium respectu haud perpensa, sed tantum per comparisonem ad nos, qui eam pro usu frequenter requirimus, vel cum substantia nostra sympathiam amicabilemq; habebit naturam, vel contrariam. si rectam nobiscum obtinebit necessitudinem, uel absolute talis erit, ut nutrimentum est, quod semper in nutriti substantiam conuerti scitur, vel non ex toto affinitatem possidebit. si non totaliter, vel reducibilis adhuc erit, veluti Cassia fistula, & Aereo melli accidit, quibus quidem natura egestatis gratia nutrimenti loco interdum utitur, uel non redu-

F cibilis

cibilis esse existimatur, ut Agallocus, Aspalathum & Corallus planè existunt. rursus si contraria, vel omni tempore, & quouis modo substantiam nostram destruere nititur; ut Aconitum, & venena omnia deleteria faciunt, vel non semper. hoc autem, bifariam contingere potest. nam, vel antipathiam cum corpore nostro, sympathiam verò cum excremento in nobis contento, obtinet, ut de ScamONIO cum bile iam notum est, expectando interea, quòd natura nostra substantiæ quidem repugnantia irritata, foras simul Scamonium cum excremento explodat, vel natura medietatem habet, inter corpora perpetientia, & aliquam specificam naturam mortificantem, seu internè ea (ut in pestilenti constitutione) enata sit, seu ingesta, ut propter Napellum deuoratum, seu externè communicata, ueluti propter uirus, & materiale viperarum venenum, accidit; sicut per medicamenta alexiteria, & alexipharmaca dicta, euenire solet, quæ alioqui,

qui, & ipsa, per se, si largius sumpta fuerint, Galeno quinto de simp. medicamentorum facultatibus cap. 18. ita asseuerante, grauiter animantis corpus obladunt. A. Stupeo quonam pacto omne quod à specifica forma prouenire potest, materia scilicet adminiculante, paucis admodum amplexus fueris. D. Porro specifica forma occasione, multa quidem ac diuersa accidentia in uiuentium salutem, vel iacturam, nunquam certè ratione inuenta, sed longa tantum & diuturna experientia comprobata, sanè insurgunt. talis namq; res, aliquando se nobis offert, quæ humano generi ferè tota familiaris est, innatum profectò calorem adaugens, radicaleq; humidum reparans, & tamen minima eiusdem pars, malitiam (ut videmus) & perniciem secum affert, ut Ceruum in exemplum adducere possumus, cuius vniuersa caro, præter extremam caudam, quæ a tota substantia venenosa est, absque læsione deuoratur. qualis

lis itaque ratio hoc nos docuit? A. nulla quidem, sed experientia tantum id assequitur. D. insuper, quis nostrum Cantharidas vesica potius quam ceteris partibus inimicari, rationis dictamine sciuit unquam? aut Marinū Leporē si ab aliquo ingeratur, pulmones exulcerare cognouit? non ne id nobis experientia sola patefacit? A. nil aliud certē. D. præterea quis nostrum pro comperto habuit, quòd caput Leporis terrestris esitatum, proprietate singulari qua roborandi nervos potitur, tremorem sedare uniuersum possit, quodq; capitis, ac colli volatiliū omnium frequens vsus, cecitatem producat, nisi id prius experientia ostendisset? A. illa procul dubio fuit. D. sed quidnam incredibilius hoc, quod modò referam, fore existimatur, in nobis scilicet, qui nostri tam curiosi sumus, rem aliquando contra nos ag generari posse, quod immanis veneni quidpiam sapiat? non ignorant quidem hoc mulieres omnes, quæ singulo quoque

quoque Luna curriculo perniciosam substantiam natura excernunt, ne quid unquam mali esset, quod in homine non esset. cur illud obsecro exploratum habent? quia docti sunt? haud sanè affirmari potest; sed quisnam fuit ille, qui ipsis hoc principio declaravit? experientia sola. A. certè ut ingenuè fatear, tu peritè admodum exemplificando, modos expressisti, quibus specifica rerum forma mediante materia, vel malè, vel rectè operatur, & sunt, pars ipsa cum toto, totum cum parte, pars cum parte, & proprium excrementum cum suo productore. quamobrem, non possum nisi maximoperè commendare, omnia quæ hætenus abs te summa uoluptate percepi.

D. Porro si hæc, experientiam dico, multa nos à primo ortu non docuisset, paruum fermè mundanis in rebus, inter nos, & ratione expertia animalia, esset discrimen, attamen ipsa ratio, nonnullarum operationum causam assignare quandoque nititur,

ut cur

ut cur est quod hoc emolliendi facultate sit
præditum, illud induret, hoc adurat, illudq;
abstergat, repellat, discutiat, denset, at-
tenuet, & alias similes potestates obtineat,
sed cur huiusmodi pharmacum pituitam
uerbi causa educat, hoc autem melancho-
liam, cur Philipendula epilepsiam curet,
& Lupi sterminus potione sumptum, tristem
coli sensationem sedet, ac tandem cur Ra-
pe ingesta, oculis affectis adminiculentur,
haudquaquam asserere ualet, sed tantum
ad quandam generalitatem, pro quesiti so-
lutione, ueluti ad sacram anchoram, con-
fugit, ac in specificam formam, seu sub-
stantiam totam, medicamenti vim, fa-
cultatemq; miram, è vestigio refert. A.
In debilem quidem portum, inualidumq;
profugium, nauim traducit, cum qualis
sit adequata entis substantia, ex qua mira-
biles effectus producuntur, non nisi Altis-
simus Deus, Mundi totius conditor, per-
fectè noscit. D. & certè, cum ferè huius-
modi

modi seculi res infinita sint, & infinita insuper earundem potestates, infinitiq; scientia, non existat nisi tantum infinito, mortalis homo ob id, aliqualem excusationem meretur, at unusquisque nostrum, tunc contumeliosè reprehendi debet, quando vel id quod humanus intellectus assequi potest, negligentia quadam ignorat, vel captiosa ratione, & vitiosa seductione, veritatem ipsam occultat. Si igitur homo callet, quod causa qua vulgare aurum corruptionem in terra visceribus non experitur, in aqua persistit, in aere vivit, & igne se tuetur, perfecta sit commixtionis proportio, quam inter se substantiæ elementares habent, propter longam sagacissimæ naturæ, & diuturnam elaborationem, ex qua mirandam huiusce metalli impassibilitatem, & quodammodo formæ suæ perpetuitatem, dependere perhibemus, quomodo contendere potest homo, quòd vulgare Aurum deuoratum & ingestum, talia, & tanta (ut dicunt) in nobis

in nobis operetur? A. Sed mi Dynachryse, non pigeat te, si hac mea interrogazione, rem susceptam interpellari faciam. dicamabò, non ne vulgare Aurum substantia elementaris est? non habet aurum quia tale, quatuor elementariorum qualitarum proportionem, cuius ratione & prima, & secunda potestates, in nobis impartiri possunt? non ne, & substantiam totam possidet, seu specificam formam, ex qua, tertia quidem operationes proveniunt? D. ita quidem est, sed ego tibi ò Achryuasme, non ne, ferrum, & colocynthis, suas etiam primas, secundas, & tertias facultates tenent? A. non est profectò ambigendum. D. si igitur facultatibus ijs decorantur, abs te peto, cur est, quòd ferro non nutrimur, & colocyntidis laboriosi sanè medicamenti haustu, ligni statua non expurgatur? A. oh, materia impassibilitate ferrum non prestare alimentum, actuationisq; penuria, colocynthidis vim non experiri statuam, tibi

tibi dicam. D. Sic etiam de auro responsum dabo. quamvis enim primas in se, secundas, & tertias habeat facultates inclusas, materiae tamen suae impassibilitate, calorisque nostri impotentia, haud eas explicare valet, & siue scobes, & bractea ingerantur, siue lamina ignita, vel aqua, vel vino, vel succo alio, extinguantur, nihil refert. Sed suae indomitatis argumentum, ex his desumitur nempe, quia foco non absumitur, quod quouis etiam loco repositum, putredine non afficitur, quia rubiginem non contrahit, quod exteriora corpora tinctura sua non remanent infecta, ac tandem, quia penitus est odore destitutum. quamobrem, cum inter homiomeram mixta connumeretur, ita quod, una pars, cum alia parte, ac pars cum toto, similitudinem habeat; tam in minimis planè, quam in maximis eius partibus, impatibile erit, & tam in laminis reductum, quam in puluerulentis scobibus, & subtilis-

G simis

*simis bracteis dispositum, inalterabile esse
consonum est. Verum imbecillitatis calo-
ris nostri indicium, est, illa ignis circa
vulgare Aurum impotentia. Unde, si ip-
se ignis, qui inter elementa omnia, in sum-
mo ferè caloris est constitutus, substantiam
eius non immutat, quomodo existimari
potest, quòd calor noster tepidus, & va-
porosus (dummodo non sit aliqua peculia-
ri virtute praditus) Auri materiam dis-
soluere queat? A. Sed fortassè contraria
pars, inficias statim ibit dicendo, quomo-
do ò amice, Auri substantiam indomitam
esse asseris, ac vulgi solem igne domari non
posse, perhibes, si ars ipsa chimia, (ut utar
Spagiricorum verbis) per calcinationem,
reuerberationem, resolutionem, cementa-
tionem, & sublimationem, Auro vulgari
mortem inferre gloriatur, & tu etiam in
tua prima scriptione (ut mihi relatum fuit)
aurum post eius mortem viuificari posse af-
firmasti, si in potabilem formam, quintam
essen-*

essentiam, & oleum preciosissimum redigatur? D. Id profectò Spagirici dicunt, & a me scriptum aliàs fuit, sed ad instantiam breviter dico, quòd vulgare Aurum, ceterorum elementarum instar, & arte & natura, corruptioni, alterationi, omniumq; virtutum subuersioni, quibus specifica forma potitur, omnino subest, & aliqua in hoc seculo reperta sunt, res, quarum quidem virtute, deprauatur aurum, & contabescit; verum consentaneum non est, ut dicamus, quòd ab omnibus rebus, ipsum corrumpatur, quòdq; simpliciter omne calidum, eius materiam subuertat; imò præter summum ignis calorem, alicuius etiam substantiæ erodentis additamento, ut aqua regia, Mercurijq; viui, & huiusce ordinis nonnullorum opus est, ad hoc ut destruat; quapropter, si tu, o curiose Achryuasme, animal reperiēs, quod summitate caloris, igni nostro non cedat, ac erodenti substantia, vel specifica forma virtute, præ-

dictorum locum supplente, insignitum sit, absque ulla controuersia, vulgare Aurum illi poteris exhibere, quia ingestum, poterit alterari, & a specifica Auri forma, in ipsum planè emanabunt virtutes. Sed memento prius, id quod de quatuor qualitatibus animal constituentibus, Galenus primo de temperamentis scripsit, videlicet quando dicit, Neque enim ullum animal, aut calidum in summo esse potest, ut est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua: pari modo, nec frigidum siccum vè in summo, sed ab eo quòd in mixtura prepollet, appellationem sortitur. Vulgare itaq; Aurum, propter suam materiam indomitatem, & innati caloris (ut diximus) imbecillitatem, non debet (ut multi dicunt) in usum medicum venire, nisi prius chimica artis operatione eius substantia prepararetur; & si tertiae facultates a specifica nimirum forma prioris ordinis dependentes, dum vulgare Aurum sit, propter materiae densitatem, & caloris

caloris nostri languorem, impartiri nequeant, nec prima quidem innata potentia quicquam efficere boni adhuc poterunt; cum facultates omnes huiusce ordinis mixto insita, non nisi substantiæ alteratione operentur.

A. hoc quidem quod dicis, à peripatetica doctrina non discedit. Reliquum itaque esset, ut potestates à specifica forma absque materiæ alteratione dependentes, declarasses, sed quia te esse defessum aliquatenus arbitror, & ego etiam simul & semel, omnia intelligere nequeo, ut quiete fruaris optata, quàm libentissimè permitto. hac tamen conditione, ut reliquum die sequenti (si fieri potest) mihi absolvas. D. Tibi semper obtemperare Dei nutu conabor. A. Interea vale doctissime Dynachryse. Vale.

DE AVRO
DIALOGVS SECVNDVS.

Dynachryfus .

Achryuasms .

D.

Aturè, ò Achryuasme,
huc accessisti, vt pra-
ciosissimam quādam
videres gemmam,
quam amicus qui-
dam, quousq; ex Ma-
cariana Insula reuertetur, mihi custodien-
dam tribuit; ego autem, pulchriorem ha-
ctenus, splendidiorēq; lapidem, haudqua-
quā inspexi. A. Valdè tibi assentior, &
cū Balagius sit, sui generis equidem vin-
cit omnes. D. toto cælo aberras, quamuis
enim rubicundus, ac translucidus omnino
sit, inter Balagios nunquam reponi debet.

A. sed

A. sed qualem obsecro esse censes? Granatum fortasse? nonne & Balaustino colore, & violaceo, ut videre potes, destitutus est?

D. neque etiam Cranatum esse, excellentes lapidarii asseuerarent, at Carbunculum eum esse dicerent, ò quàm rubicundus, quàm lucidus, quàmq; solidus lapis est, in tenebris planè (ut experientia dudum comprobauit) per se ipsum maximoperè lucet, quare, catino nigro aqua quidem referto, quo tenebrosa rutilet nocte, opus non habet. & certè talem Carbunculum inter lapides, qualem Aurum inter metalla cuncta habere præstantiam, non iniuria quidam asseruerunt, ideo virtutes omnes, ac etiam maiores quàm reliquæ gemmæ eum possidere, nonnulli putant, solis instar (à quo recipere potestates asseuerant) qui non solum (ut Stella faciunt, splendet) sed fulgore summo Sidera omnia præcedit. *A.* tu in subiectum quoddam fortuitū incidisti, quo sententiā tuam intelligere exoptabam, modò hanc gemma-
rijs

rijs de lapidum nomine disceptationem di-
mitte, & num mixtorum virtutes, ex Stel-
larum vi, influentiavè dependeant, mihi
expone. D. igitur quòd hesternò die de spe-
cifica forma dixi, ex animo tuo effluxit?
non ne, cœlestium virtutum influxu, &
materiae complexionata occasione, qua in-
funditur forma, varias mixto inesse ope-
rationes intellexisti? A. Tu quidem id
explicuisti; & ego iam antea hoc audiui, sed
quòd motus tantum, & lumen elementatis
corporibus facultates omnes condonent, vix
credere possum. D. quòd autem duobus
his tantum modis diuersas cœlum potesta-
tes, huiusmodi mixtis, infundat, & Auer-
roes, & Ioannes Picus Mirandulanus, ac
Peripateticorum Philosophorum nonnulli,
non solum asseuerant, sed etiam contendunt.
Verumtamen ego, motum dumtaxat, &
lumen, ad quamlibet facultatem rebus tri-
buendam sufficere, haud existimo, proprie-
tates namque mixtis omnino reperiri, qua
nec

nec ad elementa, nec ad motum, nec ad lumen referri possunt, ita ut Ptholomei, Hermetis, & Astrologorum sententia, assentiri deceat, quotidie experimur. exinde D. Thomas secundo Cœli, lectione decima, non solum rectè ab Auerrois argumentis, Avicennam tuetur, sed etiam, quòd Stella non sint sicut individua eiusdem speciei, ut Commentator dixerat, lectione decimasexta, eiusdem libri, facile ostendit, & ipsemet Auerroes, qui Astronomorum Calippo, & Eudoxo iuniorum, nullo non tempore destruere positiones nitebatur, intento sine frustratus est, unde decimosecundo methaphisica commentario 45. inquit, in iuventute mea speravi, ut hac perscrutatio compleretur per me, in senectute autem iam despero. A. quòd Cœlum itaque nobis diuersas etiam virtutes infundat, quæ à motu, & lumine haudquaquàm dependent, grauissimis auctoribus postremò dictis annuentibus, in presentiarum supponamus; at mihi ut

H dicas

*dicas vehementer te obsecro, num, pro di-
uersis virtutibus in huiusmodi mixto intro-
ducendis, necesse sit, ut admirandus Astro-
rum influxus actu semper concurrat? D.
non equidem, quia entibus animatis, prima
sanè creationis tempore, primus penitus
suffecit influxus, tunc enim proprietas uni-
cuique eorum affluenter adeo fuit elargita,
ut successiuo propagationis actu, absq; alio
constellationis concursu, eandem faculta-
tem subministraret. secus autem inanima-
tis corporibus accidit. nam, dum suam ab
elementis essentiam, & determinatam na-
turam acquirunt, proprium simul & semel
influxum, etiam recipiunt. A. Sed qua
ratione ductus, hoc ponendum esse discrimen
es arbitratus? D. facultates aliquando
deperditæ id statuere cogunt. videmus enim
animantia mixta, eandem proprietatem
quam a specifica forma secundum totum
vel partem habent, æquè semper possidere,
quòd quidem inanimatis assiduè entibus,
non*

non contingit . nam propter errantium stellarum varietatem , imagines diuersas , ac multiplices firmamenti aspectus , recipientisq; aptitudinem , vel ineptitudinem , non solum secundum magis & minus , facultates euariant , sed interdum aliquali prorsus proprietate ab huiusmodi specifica forma dependente , inanimata corpora , destituuntur .

A. & quam sunt inanimata corpora?

D. quis ea cum lapides esse , tum metalla ignorat? A. Tu igitur tenes , quod hæc , inanimata sint? D. Et tu metalla forsân , & lapides , animata corpora esse arbitraris? & quali anima? sensitua nè? motiua vè? aut potius intellectiua? mentis equidem lumine obcæcatus es , si hæc , animo concipere audes . A. quòd lapides , & metalla ò Dynachryse , animam habeant intellectiuam , verisimile non est , nec ita demens planè sum , ut non eam hominis esse propriam omnino credam . est enim hæc anima , natura quidem incorporea , splendida , spiritalis , sim-

lex, ac impatibilis, a Deo optimo Maximo infusa homini. quod etiam anima sensitiva, & motiva, prædita sint, nec unquam desipui, nec tali delirio in præsentia sum affectus. perspicuum namque est, lapides, & metalla omnia, cum motu, tum sensu, esse destituta. sed quod animam prorsus vegetativam non habeant, quis asseuerare potest? D. Vis forsan, & tu, ò Achryuasme, inter Democrati discipulos, Hieronymi Cardani sequaces, ac Theophrasti Chimici sectatores, annumerari? scito, quod neque vegetativam habere, censendum est, cum potissimis conditionibus, augmento scilicet ac nutritione, animam vegetativam spectantibus, omnino careant. porro si ut universæ plantæ faciunt, nutrirentur, & animalium instar, edulij vescerentur, quibusdam dubio procul peculiaribus partibus naturalibus indigerent, quibus nutrimentum possent accipere. ad hoc enim radices omnes subseruiunt plantis, & os itidem, animalibus

us cibaria subministrat, præterea, distinctos meatus, & poros, quibus permeare facile nutrimentū posset, ac ventriculos etiam congruentes habere, pro paulatina concoctione fienda, consonum esset, unde quia pro maiori parte, & dura, & compacta admodum sunt; hinc satis liquet, quod nutrimenti gratia nequeant se diuidere, & aperire, atque rursus meatus apertos constringere, atque occludere. A. Sed qua ratione asseris, o Dynachryse, quod lapides, & metalla, nutritione careant, & augmento? nonne, & comminuti lapides, augescere visuntur? si quis enim lapidis partem consulto effodiat, et per aliquod temporis spaciū inane relinquat, nonne repletam eam inueniet? si igitur lapidum partes comminutæ ablatæq, perinde ac resecti plantarum rami restaurantur, nonne, lapides nutriri, in confesso erit? & si nutriantur, nonne vegetatiuam animam stirpium instar, & ipsi habent? D. aduerte o Achryuasme, quod lapides

lapides omnes, & metalla, equiuocè nutriuntur, & equiuocè augmentantur. nam ab intrinseco nunquam principio, sed ab extrinseco tantum augescunt, & per iuxta positionem partium increscunt, ita quòd, nec vera nutritio, nec propria auctio, sed additio potius censeretur debet; unde mixta prædicta penitus carere anima, perhibemus. Ut igitur me ad specificam formam considerationem conuertam, dico, quòd hæc, bifariam ut hesternæ die audisti, miras animatis in animatisq; mixtis, proprietates largitur, sed excellentiores secundæ clæssis potestates existunt; unde si ex arbitrio virtutem suam nobis exhibere, absque naturæ necessitate valerent; brutorum animam propè dixerim, præstantia, & bonitate, excederent. A. quod de mixtorum proprietate, per secundum formam specificam modum, elapso die dixisti, rectè quidem in memoria insidet: sed si ad exemplum iterum sermonem vertere libet, iucundissimum facies. idcirco ut proprias nonnullorum

rum

rum virtutes, animatorum nempe & inanimatorum, iuxta modum secundum, in medium proferas, vehementer te obsecro.

D. libenter obtempero, & ut a fossilibus exordiar mixtis, Chrisolitus præ cæteris lapidem, commemorabo. hunc sanè anulo adligatum, gestatumq̃, sapientem efficere hominem, nonnulli asserunt, sicut, & Gagateonica gemma, victores reddere ipsam gerentes, itidem fertur, ac Libica Lippari, admiranda (ut dicunt) insita virtus est. nam bestiam canibus & venatoribus infestam, lapidis gestorem, perinde ac herus esset, perquirere, & intueri, utique profuerunt. quomodo igitur ab Elementis, has dependere proprietates dices? quomodo vel ad cælorum motum, vel ad siderum lumen, virtutes referre iam dictas, potes? A. si hæc, à gravissimis auctoribus (ut reor) non essent decerpta, ea prorsus (& mihi parce) deluderem, nunc autem præ admiratione valde stupefco. D. pro comperto habeto,
quod

quòd huiuscemodi proprietates non recensere-
rem, nisi ab Auicenna, Magnoq; Alberto
esse scriptas, non reperissem. A. ulterius
perge. D. pariter, & animantibus ipsis,
nonnulla insunt eximia facultates, quæ nec
ab elementis, nec à cœlesti motu, vel Stella-
rum lumine, tantum dependere, putari de-
bent, ut in garrula Rana (verbi causa) &
in Scarabeo abiectissimo quidem obscuroq;
animali, adnotari potest, utrumlibet enim,
si quartana febre laborantis collo, suspenda-
tur, sanationem procurat. præterea, Ara-
neus, sinistro febrientis brachio adligatus,
dictam à nobis amphimerinam febrem, egre-
giè curat, & gregariarum Caprarum ver-
mes, qui iuxta earundem cerebri basim, su-
boriuntur, & sternutamentis crebris, è na-
ribus huiuscemodi animalis, in vestem sub-
stratam insiliunt, comitialibus morbis opem
ferunt, si antequàm terram attingant, pa-
tientis collo apponantur. A. antedicta om-
nia, veritatis imaginem præ se non ferunt,
sed

sed postremò enarratum, mendacium absolute portendit, & fortè fortuna nec expertum a te, nec ab Auctore aliquo notatum fuit. D. quòd illud experientia nō sit apud me comprobatum, ingenue fateor, sed incredulitas hac tua, veritati quidpiam haud demit, Aranei enim, Ranae, Scarabeiq; proprietates, triuico usu sunt manifestae, & vermium commemoratorum facultatem, Tralliano primo lib. cap. 15. referente, Damocrati Delphicum Pythiae Oraculum impartiuit. A. omnia igitur veritatem sapere videntur. D. attamen si de re aliqua, te hasitare contingat, scrupulum mihi tuum, audacter explica. A. iam antea in hanc audaciam prolapsus sum, nunc verò sermonem perseuera. D. virtutem itaque unicam, animatorum entium specificae formae per secundum ordinem operanti, natura sagax ut plurimum tribuit, unde Remorra paruius pisciculus supra omnē credulitatem, nauem in medio mari, impetu ventorum

I exagi-

exagitatam, sistit, ut ferunt aliqui, aut saltem alijs referentibus, eam retardat, & Torpedini facultas inest, ut protinus per piscatoris tridentem, ad manum alteratione transmissa, torpidam faciat; sed munificam magis inanimatis mixtis, se natura exhibuit, cum anima vice qua illa sunt destituta, duabus interdum, ac tribus, nec non pluribus etiam facultatibus, pro materia proxima aptitudine nobilitateq, benignè admodum exornauit. A. sic rebus iuste suas distribuit potestates. D. quòd ut magis elucescat, Amandinam considera pretiosam gemmam, hanc autem venena omnia, cum reprimere, tum extinguere, gestatorem contra hostes inuincibilem reddere, somniorum, enigmatumq, interpretatione docere, Euantes dixit. Itidem Berillus contra lites, & inimicorum pericula operari, gerentemq, mitem (ut phas est) ac ingenij probi efficere, omnino fertur, Medicorum etiam quidam, eum contra pigritiam, hepatis dolores, suspiria,

ſpiria, eructationes, oculosq̃ humidos valere, aſſeuerant, & Aurifices, coniugium inter maritum, & uxorem adhuc conciliare, ſubiungunt, ſic & Iaſpidem lapidem, ſanguinis fluxum, & menſtrua cohibere, conceptum negare, partum iuuare, luxuriam propellere, febres, ac hydropiſm fugare, nonnulli affirmant. A. ſi gemma igitur tanti præcij apud homines ſunt, haud decet mirari, cum tot, & tantas mirabiles, ut aſſeris, poteſtates, habeant. D. verum enim uerò haudquaquàm inanimata omnia ut prædicta, ad varias ſecundi modi ſpecifica forma virtutes recipiendas, apta ſunt. nam in confuſis materijs, fœculentis, & craſſis, poteſtates ipſæ planè opprimuntur, ita ut vix minimam partem ſecundæ poteſtatis, interdum valeant obtinere. contrario autem modo, quibus proxima materia perſpicuitate, & lumine cælo aſſimilatur, ſuccedit res, quia ob varias eiſdem, potentes mirandasq̃ facultates, alta ſtupiditate

hoies afficiuntur, & inde fit, ut preciosi lapides, pramixtis omnibus virtutibus pollcant excelsis, quia nimirum summe nitent, & rutilant. quorum quidem fulgente ac celesti splendore, factum est, ut Indorum Philosophi, gemmas nuncuparent stellas elementares. A. nomen dubio procul in amorem preciosorum lapidum, animum alliciens. D. & certe, hoc est admiratione dignum, quod quatuor colores, preciosi lapides, quibus cælum similitudinē habet, emulentur, colori namque ceruleo, quo orbis non stellatus insigniri videtur, Sapphyrus, albescenti & candescenti stellarum firmamento, Berillus, & Adamus, Solis, & Martis colori ignescenti, Carbunculus, ac tandem rubeo obscuro nonnullarum Stellarum mansionum, & Luna, Calcidonius, Amethystus, & Smaragdus assimulantur. A. o humanum intellectum, quanta penetrare vales. D. ceterum specifica forma secundi ordinis virtus, eodem plane modo semper, ac par-

ac partibus homiomeri mixti aequaliter dispersa existit; non autem semper omnibus animati membris, separatim, atque coniunctim, vis talis inesse comperitur; nam si collo integra Lacerta viridis appensa, quartana medetur, rectum tantum Lupi intestinum, coli dolorem curat, ab affectuq; eodem, hominem præservat. Et si Echini Dipsaci viui vermes, ac integri, quartanam febrem fugare valent, magni animalis Alcen appellati solæ ungula, epilepsiae inimicantur. Insuper inanimata entra, suas semper in nobis exercent facultates, dum incorruptam habeant proximam materiam, sed animantia ipsa, id iugiter facere haudquaquam videntur; nam proprietates nonnullæ animatis quibusdam reperiri dicuntur, quæ vitæ tantum præsentæ operantur, absente verò ociantur. ideo si ab animalis aliqua parte, specificæ formæ secundi modi qualitates perquirantur, post eius interitum id non est faciendum, tunc enim operis frustratio sequeretur,

retur, sed quando violenti nece occumbit animal, & antequàm extremum spiritum effundat, exoptatam partem tunc debemus extrahere. sic è Cerui corde, virtuosum os, ex Buffonis capite, Boracem gemmam, & a Galli ventriculo, Aleceterium lapidem eximere poterimus; Itidem & inanimatorum per secundum modum specifica forma proprietates, antequàm corruptionem insignem patiatur materia, sunt inquirenda, per destructionem enim proxima substantia, facultates etiam deperire, nemo nostrum ignorat. A. nunc verò, ut integram inanimatorum substantiam cognoscere perfectè valeam, nonnulla patognomonica signa mihi insinuare te non pigeat. D. calliditatem hanc tuam, meus è vestigio animus penetravit, nonnullas enim spagiricas dictiones modò intelligere o Achryua sine excupis, audi iam eas, & unica tantum vice, tuum animum exple. Metalla itaque omnia, incorrupta esse censendum est, si adhuc
laten-

latentem in se pinguedinem, quam à Sulphure acceperunt, obtinere videantur. præterea Mercurij vita, interior calor, & exterior frigiditas erit, Sulphuris verò, combustibilis & malè olens pinguedo, omnium salium, spiritus aquæ fortis, Gemmarum Corallorum, proportionatus color, Margaritarum autem, earum splendor ac nitor esse censetur, præterea Magnetis constans natura, Ferri spiritus, Silicum, & grauatorum, mucilaginosæ materia, Cachimiarum verò, Talchi, Chobolthi, Zingi, Zuuiter, Vuismadt, Antimonijsq³, tingens equidem & metallicus spiritus est. Sed Arsenicalium vita, Auripigmenti, Opermenti, Realgaris, & similium, minerale & coagulatum venenum esse existimatur, quemadmodum et vita Vndosorum, ipsorum grauis & fœtens exhalatio, Aromaticorum entium, bonus & suavis odor, Dulcedinorum verò rerum, tingens & subtilis dulcedo, Resinarum, Carabe, Therebinthinæ & Gum-

Et Gummi, mucilaginosum ac nitens pinguedo. Herbarum, Radicum, Et fructuum, liquor Terræ, Lignorum omnium, Resina quædam, Ossium autem, liquor Mumie. carnis, Et sanguinis, spiritus Salis esse arbitrantur. hac igitur incorrupta substantia, indicia tibi sunt. A. oho amabo, quæ cerebrosæ enunciationes sunt hæ? Theutonice? Boemice? ve? D. non quidem quod sciam, sed Spagirica. A. his ne demoniacis dictionibus, homines fascinantur? D. non sanè homines, sed ditissimorum crumena. A. qui demens est, hac affici iactura facile potest, ego autem huiusmodi detrimentum haudquaquam experiar. interea ut mihi obscurarum dictionum significationem aperias, rogo te quàm suppliciter valeo. D. non possum curiosissime Achryuasme, tibi quidpiam denegare, ideo pro comperto habebis, quod Grauus, apud Chimicos, lapis est Porphyrites, cuius usus ut Marmoris in arte Spagirica, ad spontaneas rerum solutiones,

tionem, potissimum est idoneus. Chachimia autem, dicitur immatura Metallum minera, vel semiperfectum metallum, & nondum a natura absolutum, quod adhuc in prima sua entitate, ut infans in utero matris delitescit; Talch verò, est materia pellucida, splendens, & clara, Vnionum instar, tenuissimis folijs compacta, & scissilis, cuius quatuor species existunt, alba scilicet, rubea, flaua, & nigra. Verum Cobole, Cobaltum, vel Cobletum, est metallica materia, Plumbo, & Ferro, nigrior, splendore carens metallico, liquationem tamen, & malleationem admittens. præterea, Zinch, est Metallica Marchasita, & mixtura quadam naturalis, ex quatuor metallis immaturis, cuprea potissimum apparet. Itidem Zwitter, vel Zytter, Marchasita est, Vuismaadt autem est leprosum, rude, non tractabile, vel malleabile Stannum, liquabile tamen. Opermentum verò, seu Operimenthiolim, est minerarum spiritus. & Realgar, ex proprio

K

signi-

significato, mineralium fumus est, sed metaphorice sumptum, vitiosa in humano corpore natura erit, ex qua nascuntur potissimum ulcera, & quadruplex, iuxta elementorum numerum esse censetur, ut Realgar aqua, spuma natans super aquas, Realgar terra, Arsinicum, Realgar aëris, terrenabin, & Realgar ignis, coniunctio saturnina nuncupatur. tandem Vndosa, quorumvis animalium excrementa esse dicuntur. A. iam quicquid de assistentibus signis spagirice dixisti, ad unguem intellexi. D. & ita proprietates illas, quas mixta omnia ob specificam formam, & celestem influxum, bonum vel malum insitas habent; modo substantia incorrupta maneat, facile assequimur. A. & tu, influere Cælum quidpiam mali fortasse autumas? D. influxum quo ad nos, non autem calicæ potestatis respectu, malum dixi. nam ut quo metaphisicæ Auerroes adnotavit, neque malum, neque peccatum, neque corruptio, in rebus diuinis & sempi-

sempiternis, sed in natura mortalium omnino est, ideo si specifica forma qualitas mala, concurrente cælo fortè fortuna sit; id non per se, sed ex accidenti contingere existimatur, & si aliorum comparatione, ea facultas mala censetur; respectu tamen materia in qua adminiculante cælo inest, bona erit. idem insuper & elementa facere prima, quando ad inuicem componuntur, non ignoramus. quamuis enim ex eorundem substantiæ qualitatumq; miscella, tale mixtum producat, quod alterum forsan elementum corrumpit; non tamen hoc est ex natura instituto primario, sed ut eo modo quo decet, suum duntaxat proportionatum esse, ipsum ens assequatur, verum ex formæ similitudine, sympathia, ex eiusdem verò dissidentia, oritur antypathia. unde entis aliquius specifica forma, alterius formæ, aut assimilari, aut inimicari adeo potest, ut ex toto, vel parte, una ab altera, vel conseruetur, vel destruatur; quemadmodum in

Herculeo Lapide videre licet, nam similitudine formæ qua suapte natura cum Ferro habet, ipsum amplectitur, Adamas uerò, contrarietate quadam, Magnetis vim restringit, Allium autem, eum stupefcere facit, ac Hydrargyrum, huiusmodi Lapidi prorsus adimit potestatem. A. doctissime quidem omne quod ad secundum specificæ formæ modum spectabat, hodie absoluisti, & id etiam forsàn, quod nemo prædixit, inter operationes specificæ formæ, multum interesse, tuis ex dictis rectè collegi, adeo quòd, virtutes à primo modo dependentes, prorsus esse à secundo distinctas, haud amplius ignorare dicam. præterea, hesternæ die a te etiam accepi, quod ad eliciendam specificæ formæ virtutem, quàm mixtum per primum modum naturaliter obtinet, eiusdem substantiæ per innatum animantis calorem alteratione opus est, nunc vellem ò doctissime Dynachryse abste audire, an etiam ad secūdi modi facultatem explicandam,

dam, elaboratione materia indigeamus. D. non equidem, imò virtutes huiusmodi mixto tantum inesse tibi iam dixi, dum in qua resident substantia, alteratione aliqua non afficitur. A. ut igitur virtutibus ijs utamur, res illæ quibus insunt, manducandæ non sunt?

D. non inquam. A. sed quomodo obsecro eas facultates poterunt obtineri? D. appensione, directo aspectu, simplici contactu, ac mediato. generaliter loquor o Achryuasme, non solum quò ad nos, sed etiam omnium rerum comparatione, quæ vel iuvamen, vel detrimentum, ab illa specifica forma accipere valent. A. apertius loquere, mihi parce, cum id quod ais, haud intelligam.

D. tibi iam iam obtemperare conabor. Sciendum est igitur, quod post diuturnam considerationem, dicere sum ausus, quòd quadrifariam valent specifica formæ facultates per secundum, scilicet, modum antedictum, ex uno ente in aliud, conservationis, aut corruptelæ gratia, prodire. proximitate

mitate scilicet, suspensione, contactu mediato, & immediato; Vicinitatis autem exemplum, ex quibusdam plantis, & stirpibus, ut ex Mirto, Quercu, Olea, Brassica, vite vinifera, Ruta, Origano, & Cyclamino, facile desumi potest; Videmus enim, quod Mirtus propè Oleam ferta, mirifice crescit, quinimò similitudinis gratia, una ex alia planta sibi proxima, pulchritudinem accipit, contra verò, tam pertinaci odio se se prosequuntur Quercus, & Olea; ut non solum non uiuant, neque germinent, si vnius in scrobe, altera seratur; sed etiam se inuicem interficiant, si fortè propè oriantur. nec minor inter Brassicam, & Vitem viniferam cernitur antipathia, quandoquidem obseruatum sit, Vitem ad cuius radices plantata fuerit Brassica, non paruo intervallo sponte sua effugere. nec secus Brassicā, oderunt, Origanium, Ruta, & Cyclaminus. animaduersum est enim, quod si iuxta praedicta seratur Brassica, confestim cadit, totaq;

taq; contabescit. A. quo pacto entia proximitate sua afficiantur, iam optimè percepi. D. quòd mediati etiam contactus occasione, Specifica & formæ vis diffundi possit, Torpedo ipsa quæ piscatoris manum, Rete mediante, stupidam reddit; euidenter ostendit. Porro, ex Alexandri Peripatetici summi sententia, nihil prohibet quin ab aliquo agente quidpiam per medium alteretur, quamuis alterationis eius, sit expers medium ipsum, hoc enim pacto Cœlestibus Sphæris mediantibus, inferiora corpora Sol calfacit, tametsi ea Sphæra calefactionem ipsam non patiantur. A. Et hic etiam modus, liquet iam satis. D. at quòd simplex, Et immediatus contactus, uirtutem aliquam Et ipse nobis impartiat, ex Sapphyro colligitur, qui pestilentem Et contumacem statim fugat antracem. præterea ille sanguinis lapis, Eliotropia ab Alberto, dictus, qui ab Indijs recenter inuentis, nuperrimè nobis inuehitur, solo partis contactu è qua sanguis erumpit,

erumpit, hemorrhagiam supprimit. & secundum hanc viam, dumtaxat per partis læsæ contactum, facultas istorum operatur.

A. maximam iucunditatem mihi attulisti, dum has differentias tam luculenter exposuisti. D. tandem, quòd per suspensionem etiam, specificæ formæ facultate uti valeamus, Peoniæ radix, morbo quidem herculeo è directo contraria, & omnia ea quæ Græcis *τίματα*, Latinis verò Amuleta dicuntur, satis declarant. quæ autem, suspensione, suas in nobis exercent virtutes, affectu & partis contactum, haudquaquam expetere videntur.

A. & hoc etiam summa cum voluptate audiui. D. animaduertendum tamen est, quòd specificæ formæ virtus, per secundum scilicet modum, à quouis mixto in alterum emanans, lucis instar, quæ luminosorum corporum præsentia, se nobis ostendit, discessu autem occultatur a nobis; pari etiam modo, quatuor his vijs postremo dictis, si præsens res est qua inest facultas, & ipsa operatur,

operatur, si autem remoueat, eiusdem
formae itidem actio explicari non potest. qui-
nimò simul cum ea virtus praepediri, par
quidem est, dummodo vel constans prius
corruptio, vel permansibilis optimaq; affe-
ctio, non sit iam derepentè in passo, vel lon-
go temporis spatio, introducta. A. haec-
nus mi Dynachryse, modos omnes in genere,
quibus specifica forma suas in nobis proprie-
tates impartit, doctissimè admodum per-
curristi, & omnia quae dixisti, mihi sum-
moperè arrident, sed scire vellem ulterius,
num Auro per secundum specificam formam or-
dinem, facultas quadam insit, quae aliquo
modo ex his quatuor supradictis, obtineri
possit a nobis. D. Scito igitur curiosissime
Achryuasine, multos esse Auctores, qui mi-
rifice Aurum extollunt, multosq; me perle-
gisse scriptores, qui huiusmodi metalli vim,
unico ore multifaciunt, & diuersimodè ip-
so uti non erubescunt, sed nullus, quod sciam
audacius Plinio, id quod nunc petis, nobis

L

scri-

scriptum reliquit. porro verba eius, trigesi-
mi tertij libri naturalis historiae quarto capi-
tulo explicata, ita se habent. Aurum plu-
rimis modis pollet in remedijs, vulneratisq;
& infantibus applicatur, ut minus noceant
qua inferantur veneficia. est & ipsi superla-
to, vis malefica. Gallinarum quoque, &
Pecorum foetibus, remedium est abluere
illatum, & spargere eos, quibus mederi ve-
lis. hac ille. A. Et tu quid dicis? credis ne
hoc? D. certè quòd Plinij dicta penitus ne-
gare sim ausus, te expectare video. A. ohe,
huic forsan viro, contradicere velles? D.
maximè si libet. A. & qua ratione du-
ctus? D. quia multa quae erant probanda,
ipse supponit. A. & quanam sunt? D.
primò, quòd Aurum per secundum specifica
forma modum, proprietates impartiat: se-
cundo, quòd insita facultas, sit nobis amica:
tertio, quòd particularem cum omni liquo-
re, hoc metallum teneat sympathiam, quar-
tò, quòd superficiaria sit, illa virtus, ita
quòd

quòd lectione simplici, facile effluat, postremò, quòd in aqua verbi causa qua abluatur, Auri forma diu permaneat, quamvis ex quarto metheorologicorum, nec non de generatione secundo, humidum statim amittere formas, haudquaquàm ignoremus, sunt ne hæc secundum te suppositiones illico concedendæ? A. postremæ quidem absurdissimæ sunt, sed primas saltem pro nunc admitte. D. Vis nè aliud mi Achryuasme? dic mihi obsecro, cœlica illa Auri facultas, amica nè nobis suaptè natura, an aqua potius existimatur? si suam nobis virtutem amicum Aurum ostendere potest, proximitate quidem, suspensione, immediatoque contactu, utique afficiet, & institutam absque aqua operationem exercebit. si verò cum ea tantum necessitudinem habet, nobiscum igitur nihil valet, & frustra eius aspersione utemur. A. mihi videtur, quòd instantijs huiusmodi Plinium obiurgas iniuria, non nè Aqua nobiscum, & Auro,

Aurum uerò cum nobis & Aqua, Sympathiā tenet? ita certè, si igitur per Auri lotionem, Aqua prius communicetur facultas, quid obstat quin huiusmodi mediato contactu nobis quidem amico, Auri vi potiri valeamus? D. vah, Plinij amor te cecutire facit? Aurum me tangit, & ego Aquam attingo, igitur Aqua, vis aurifica prorsus inest? ò quàm benè solæciſas, uniuersa profectò Aqua, ut euadant aurifica, iam iam dulcissime Achryuasme, tua artificiosa Magia effecta sunt. Rursus aqua tetigit Aurum, & aspersio eius, quæ ab Auro discreta est, Aerem tangit, qui me contingit, ergo in me facultas Auri, delata fuit? ò res mira, ò inopinatum euentum; Torpedo piscis in aqua residet, Aqua Aerem tangit, & ipse manum, igitur Aer stupidam reddit manum? A. da mihi veniam, verborum enim dulcedine, Plinius me seduxerat, quamobrem asperſionem ipsam rationibus adductis non amplius multifacio. sed dic mihi si libet,

non

non ne cum Plinio est asserendum, quod Aurum applicatum, veneficijs resistat? D. non quidem, multos namque infantes videre potes, quibus capiti, fronti, ac pectori, colloq, apponitur, & mox tamen, vehementer esse fascinosos mulieres exclamant. A. sed eia Dynachryse eia, quamuis non habeat Aurum, celebratas a Plinio proprietates, non nè specifica sua forma, cor languidum roborandi, melancholiam curandi, vitamq, producendi, facultatem habet? D. ò Achryuasme charissime, quòd primis a te relatis facultatibus Aurum sit preditum, ut tibi gratum faciam, libenter assentior, latiscatur cor, & tetra melancholia ex ambitu totius propellitur, non quando ab alijs Aurum mutuatur, per contactum enim tantum, mediatum vel immediatum, appensionemq, directum vè aspectum, quicquam boni haudquaquam operatur, verum quando ingentem ex huiusmodi metallo; Arcam refertam habeas, & tui sit iuris, gaudium profecto affert,

affert, & melancholia amurcam apprimè
detergit, vulgi namque abusu, cui maiores
honores Auro tribuere placuit, inter praelia
belli id te succurrit, pace subuenit, fœcun-
ditate rerum, delicias adauget, annonæ pe-
nuria, opem fert, iuuentute autem, luxum,
& epulas, & nocturnos cœtus, ad volupta-
tem præbet, senectute verò multa bona pro-
fundit, mundanis voluptatibus, & solatijs,
semper assistit, ac pijs operibus, & lauda-
bilibus actionibus, opitulatur, at quòd con-
tactu carnis, vitam quandoque proroget,
non est ut affirmemus, cum illi qui simplices
duplaresq; torques iugiter collo circumge-
stant, & adolescentia sua ephebi expirant,
hanc sententiam è medio tollant. A. proh
Deus immortalis, tuis rationibus planè, ne-
que tantillum ex tuo instituto, subuertere
potui, sed dic amabò cur potentissimi Re-
ges, Imperatores inuictissimi, summiq; Pon-
tifices, huiusmodi Auro assidue decoran-
tur? D. non quòd præstantia sua, ut di-
cunt,

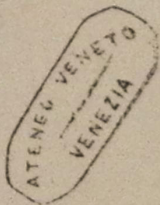
cunt, ceteris rebus antecellat, non quòd quidpiam sanitati proficiat, Nestoreosvè annos procuret, sed ornamenti dumtaxat causa, ipso præ ceteris utuntur. A. utinam mihi ad libitum datum esset. ò exoptabile Aurum, ò incomparabile Metallum, tu uniuersos homines incolumes reddis, tu Excelsos Principes tuo fulgore & splendore insignis, dita etiam quæso & exorna domicilium seruuli tui. D. Hui Achryuasme, consultò deliras? cur Auri cupiditas, hodie te desipere fecit? dic potius, ò aspernabile Aurum, ò detestabile Metallum, tu corporis valetudini nihil proficis, tu mentis pulchritudini multum officis, procul abi, ò mortis præconium, & miserrimorum hominum immanis occisor. A. & quid morti cum Auro? D. quid? non nè vitam cum morte, Auri sæpè fossione, commutant operarij? audi Plinium loquentem; Tertia ratio, inquit, opera vicerit Gigantum, cuniculis per magna spatia actis, cauantur Montes, ad lucerna-

lucernarum lumina, eadem mensura vigiliarum est, multisq; mensibus non cernitur dies, Arrugias, id genus vocant, siduntq; rimæ subito, & opprimunt operarios, ut iam minus temerarium videatur, è profundo Maris, petere Margaritas, tanto nocentiores fecimus Terras. Relinquuntur itaque fornices crebri Montibus sustinendis, occurrant in utroque genere silices, hos igni, & aceto rumpunt, superius verò, quoniam in cuniculis vapor & fumus strangulat. cadunt fracturis, C. L. ferri terram agentibus, egeruntq; humeris, noctibus, ac diebus, per tenebras proximis tradentes, lucem nouissimi cernunt, si longior videtur Silex, latus sequitur, Fossam ambit quiete, tamen in Silice facilius existimatur opera, est namque terra ex quodam Argilla genere, Glarea mixta (candidam vocant) propè inexpugnabilis, Cuneis eam ferreis aggreduuntur, & iisdem malleis, nihilq; durius putant, nisi quòd inter omnia, Auri fames durissima

durissima est; Peracto opere, ceruices Fornicum ab ultimo cadunt, dantq³ signum ruinae, eamq³ solus intelligit, in cacumine Montis eius peruigil, hic, voce, ictu uè, repente operarios reuocari iubet, pariterq³ ipse deuolat; Mons fractus, cadit a se se longo fragore, qui concipi humana mente non possit, Et flatu incredibili, spectant Victores, ruinam Naturæ, nec tamen adhuc Aurum est, nec sciere esse, cum fodere, tantaq³ ad pericula euincenda, fuit satis causæ sperare quod cuperent. hæc ille. A. at cur Aurum Tabernaculi multa mandante Deo construxit, si labore semper tanto, nonnullorumq³ hominum morte effodiatur? D. summa Dei bonitas, misericordiaq³ in causa fuit, quæ huiusmodi metallo, Aurei Vituli crimini clementer ignoscere uoluit, piè quidem statuendo, ut Aurum quod summum Hebrais produxerat exterminium, optatam ueniam, pacationemq³, iisdem occasionaliter impetraret. A. quomodo mi Dynachryse hoc

M

potes

potes unquam asserere, si ante Vituli delictum, Tabernaculi constructio mandata fuit? D. non ignoro mi Achryuasme, Tabernaculi praeceptum 25. capite Exodi libri 32. Vero eiusdem Vituli peccatum legi; sed Vitulum ante Tabernaculi mandati repetitionem, utpote 35. capite habitam factum fuisse, ut scias velim. A. at ego auctoritatem potiore, atque euidentiore excuperem, qua Deum non expetere Aurum ut sic, aperte cognoscerem. D. res est in promptu, nam pro cōperto iam habes, quod apud nos dies solemnior septimi mensis decimo expiationum dicto, nunquam reperitur. eo namq³ tempore, semel tantum in anno, summo Pontifici mittebatur, ut sanctuarium intra Velum coram Propitiatorio quo tegebatur Arca, ingrederetur, ut Leuitici 16. capite, scriptura docet. Si Aurum itaque Deo praeceteris rebus gratum existeret, aureis proculdubio uestimentis tunc ipse Pontifex indutus esset, sed res opposito se habet modo,

modo. nam assuetis aureis indumentis, summus sacerdos exuebatur, lineis autem, ac inassuetis amictibus, sanctitudinis nomine decoratis, induebatur. quòd verò ita sit, audi Oraculum Domini ita ibidem loquens; Tunica linea vestietur, fœminalibus lineis verenda celabit, accingetur Zona linea, Cidarim lineam imponet capiti; hæc enim vestimenta sunt sancta, quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur. A. huic opinioni tuæ, non mediocriter verba consonare videntur, Attamen vulgares homines, ita suspiciunt Aurum, ut dum aliquid extollere volunt, Auri nomen ipsi attribuant, unde propter excellentiam primæ ætatis, illam Auream nuncuparunt. D. & tu ætatem illam bonitatis ratione, auream nuncupari fortasse putas? A. quid obstat? D. quid? multa, & impia facinora, multa, & perversæ actiones, ò gens nefaria, ò demoniaca progenies. A. num ea somniasti, quæ vigilans mente concepisti? tibi vè somnia fingis?

M

2

D. quale

D. quale somnium? qualis fictio? scripturam ignoras? Adam primus homo, primus fuit transgressor, Cain insuper fratricidam fuisse, Lamech verò scortatorem simul ac homicidam, probè scimus? Sed & Filij Dei, non ne libidine summa, ex omnibus quas elegerant sibi uxores acceperunt? non ne ob nimiam hominum malitiam, pœnituit fecisse hominem? non ne quia omnis caro viam suam corrumpit super terram, deleuit Deus omnem substantiam quæ erat in hoc seculo, ab homine usque ad pecus, reptileq, ac volucres cœli? Nota Cham impudentissimum, & maledictum, Nembrod regem, immitem robustumq, venatorem coram Domino, scelestosq, homines Ciuitatem & Turrim construentes, ac tandem Gigantes proteruos, de quibus, & poeta prolixum sermonē faciunt; quid enim aliud (statura eorum salua) Gigantes fuisse credendum est, Macrobio primo saturnaliorum lib. capitulo secundo asseuerante, quàm homi-

hominum quandam impiam gentem, Deum
negantem, illamq, Deum pellere de cœlesti
sede voluisse? hanc fors an Auri etatem quia
bona fuit, & fida, vocitari arbitraris? non
ne scelerata, temerariaq, dici meretur? A.
sed cur est quod tali nomine insignitur? D.
quia Auri instar quod longè tardius quàm
cetera metalla corrumpitur, & ipsi præ cæ-
teris, vitam protrahere solebant; ita enim
Genesis quinto scriptum inuenimus, & fa-
ctum est omne tempus, quod vixit Adam,
anni nongenti, & triginta, & facti sunt
omnes dies Jared, nongenti sexaginta duo
anni, & facti sunt omnes dies Meduscela
nongenti sexaginta nouem anni &c. A.
de solaribus Annis loqui fortasse autumas,
cum multi, hos Lunæ dumtaxat reuolutio-
nes, esse censeant? D. exorbitant, & a ue-
ra via depulsi sunt. Lycabantici enim erant
anni, nec lunares cursus, nec Arcadam, vel
Acarnanum numerum tantum sequeban-
tur. A. visne ut tibi uni absque demon-
stratione

stratione credam? D. sacram consule scripturam, & intentum habebis. A. quo in loco id exquirere possum? D. Genesis septimo & octavo capite, ubi de Cataclysmo agit. A. affirmas igitur quòd ipsa Natura (ut summi Philosophi verbis utar) quæ in Auro fingendo tantum elaboravit, quò perfectissimum unde quaq; opus conflaret, regemq; metallorum omnium conderet, nullas omnino vires pro tutanda, seruanda, reparandaq; hominum salute, profligandaq; aduersa valetudine, huiusmodi metallo præstiterit? D. & quid ni? si tanta nobis (ut supra dixi) commoda præstare valet? Vis forsan ut solum vulgare Aurum, omni prorsus polleat potestate? Memento, quòd triplex est Aurum, nec nisi uni sanè datur, id, quod propriè duobus alijs debetur. A. sed quomodo triplex est? D. Aurum vulgare de quo hætenus fuit sermo, unum existit, alterum verò Chemicum, & tertium Diuinum ferè est. primum, ea cuncta quæ
supra

supra intellexisti sibi vendicauit. secundū,
 ut vitam producat, melancholiam propel-
 lat, valetudinem reparet, tueaturq; ipsam,
 ab arte obtinuit, tertium verò omnia cum
 diuina fermè tum humana adamusim am-
 plectitur, ita ut etiam qui ipso potiuntur,
 imperandi facultatem adipisci censeantur.
 Et de hoc Auro Plato tertio de Republica in-
 tellexit, dum ait, sed cum Deus formaret
 quicumque nostrum ad imperandum idonei
 nati sunt, Aurum in ipsorum generatione
 ipsis admiscuit, propter quod honoratissimi
 sunt. sic namque Aristoteles secundo poli-
 ticorum tertio, dum eius placitum reprobat,
 eum sensisse declarat. non enim aliorum mo-
 do (ait) Et modo aliorum, miscetur animis
 Diuinum illud Aurum, sed semper eisdem.
 A. Si igitur vulgare Aurum, tuum o Dy-
 nachryse fugit hospitium, culpa quidem ua-
 care mihi videtur, cum totis viribus id re-
 fellas. D. abeat in horam malam, nam
 ea tantum, quæ animam ad beatitudinem
 ducunt,

ducunt, propria ratione sunt affectanda.
A. etsi Aurum etiam haberes? D. bonum
tibi videtur esse Aurum habere? A. valdè
quidem. D. & habere pecunias, semper,
ubiq; & in te ipso quàm maximè? A. ma-
ximè. D. beatissimus ergo esses, si tria Au-
ri talenta, in ventre haberes. Talentum
unum, sub capitis osse. staterem autem, id-
est Numum quendam, & pondus Auri, in
utroque oculo. A. oh, quò ego me induxi,
tu Dionysodorus fuisti, ego autem Ctesippus.
D. utinā te verberare possem, Platonis enim
Euthydemum lectitasti, & hanc fallaciam
ibi conscriptam non euitasti? A. par pari
& ego aliquādo referam. sed hæc nunc dicta
sufficiant, atq; otio frui in presentia liceat.
At crastina die, loricam impenetrabilem in-
dues, quia periculosam inire pugnam mecū
debebis, cuius equidem rei, te admonitum es-
se uolo. D. tu igitur Hastam & Gladium,
Telaq; strenuis militibus assueta, afferes, si
ut ais, in dimicationem pergere cupis.

DE AVRO
DIALOGVS TERTIVS.

Achryuasmus.

Dynachryfus.

VID in Musei penetralibus occlusus agis, o Dynachryse, ut cum ego fortiter pulsem me non audias? D. mortuos

alloquor, singulariꝝ studio ipsos adiuro.

A. hui charissime, animam nē tuam amittere queris? D. id Deus auertat. A. aperi. quaeso, ne sub dio diutius me detineas.

D. contrude Fores, & illicò aperientur.

A. bona dies mi Dynachryse, o res mira, sebaccus cādelabro funiculus, interdū apud te ardet? D. ita Arioli, Malefici, incan-

N tatoresq;

tatoresq̃, & illi qui a mortuis sapè veritatem exquirunt, facere consueverunt. A. iocaris nè Dynachryse, an seriò loqueris? & qualem cum mortuis, negotium habes?

D. an ipsi mortui auxilium mihi viuo prestare valeant, planè tentabam, sed ita miser infortunatusq̃ sum, vt graui molestia per viuos afficiar, mortuiq̃, nullatenus mihi patrocinari videantur. A. sed ipsi mortui ubinam sunt? D. adhuc somno detineris? non nè domicilium refertum illis iam cernis? A. hem, inscitiam nunc meam agnosco, tu libros voluis, & sermonem te habere cum mortuis, arbitrabar. D. procul hinc abeant mortui, nulla enim cum eis mihi intercedit affinitas. A. sed qui nam illi sunt viui, qui tibi, vt ais, vim inferre conantur? D. tu equidem, qui maxima proteruitate vt asseram de vulgari Auro quod non existimo, me violenter compellis. A. umbram tuam metuere incipis? D. non quidem. A. sed quid est, quòd retrò graderis?

deris? D. ut maiori te possim impetu vulnerare. A. hui, nondum certamen inire cœpimus. D. pauore iam es affectus? A. nunquàm desinis me laceßere? paululum morari non pigeat donec vadum ingrediar, & tu viriliter pugna, nè primo congressu, succumbas. D. superuacanea mihi huiusmodi consilia videntur, tu potius caue, ne verba cum viribus simul, & semel amittas. A. itaque strenuè digladiare. D. exordiare si libet, hoc tamen pacto, ut sophisticas penitus rationes dimittas, alioquin Catadupenses imitari non erubescam. A. quorsum hæc? non intelligo. D. Scipionis somnium a Cicerone descriptum, te fortè aufugit? nec est (inquit) nullus hebetior sensus in nobis (de auditu intelligendo) sicut ubi Nilus ad illa quæ Catadupa nominantur præcipitat ex altissimis montibus. ea gens, quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus, sensu audiendi caret. A. tu auribus attentis adesto, & obiectionibus respondere

dere meis, non dedignaberis, nam uanis sophismatibus mentem exagitare tuam, haudquaquam intendo. Diebus igitur iam elapsis, opinionem tuam circa medicamentorum facultates, primas, secundas, & tertias, quæ ad specificam formam spectare videntur, recte admodum percepi, adeoque tua mihi placet sententia, ut ab ea nullatenus aliorum suasu, recedere possim, & si obiectiones contrariæ, quàm validissimè animum sanè concutiant. D. si eas in medium proferes, nos illas refellere, diluereque pro viribus nitentur. A. iam propè dixerim, ab ea molestia grauari amplius me non sentio. dic igitur amabo, quid ad Auicenna, Arnaldi, ac sequacium placita, respondere poteris? non nè ignitum Aurum, cum aqua, tum vino extinctum vel in pollinem redactum, vel bractæas, usque ad astra extollunt, eoque ad multas humani corporis affectiones propulsandas, utuntur? D. quid ais? non ne rationibus præmissis, explosi sunt? iam antea

tea vulgare Aurum sibi locum in medico
usu non usurpare, compertum habuisti, nem-
pè, si ob insitas potentia qualitates, aut po-
tius ob specificam primi ordinis formam,
id proponunt, huius impossibilitatem haud
ignoras. Aurum enim cum ab innato calo-
re non immutetur, frustra cibitur, & A-
qua, Vinumq; ubi extinctum est, faculta-
tem nondum receptam dare non valent, un-
de vulgare Aurum a sordidis, & tetris
amurcis, massam (ut asserunt) expurgare
sanguineam, solidiusvè radicale humidum
reddere, atque spiritus ipsos clariores effice-
re, haudquaquam potest. sin ob secundum
specificam formam modum, ipsum collaudant,
ea quæ contra Plinium, ac simplices eiusdem
suppositiones dicta sunt, explorata iam ha-
bes. A. negas igitur, id quod Auerroes
quinto colliget cap. 19. supponit, cum dixit,
& quedam sunt quæ confortant a tota sub-
stantia, sicut Aurum, & Margarita, cor?
D. nondum meam sententiam percipis?

Aurum

*Aurum suas habere virtutes insitas, planè
 asseuero, sed ob substantiæ impassibilitatem,
 huiusmodi virtutes non posse nobis proficere,
 hoc est quod maximè contendimus, procuret
 itaque Auerroes, ut Auri substantia, Mar-
 garitis similis immutatione euadat, hoc
 enim tunc fiet, cum in potabilem formam,
 oleum, & quintam essentiam, reducetur,
 & ita Aurum cordi conferre, eaq; omnia
 facere, quæ isti dicunt auctores, ipsis conce-
 dere non recusabo. A. hoc sanè tibi condo-
 nandum putavi, sed quod Levinus Lemnius
 lib. 3. de occultis Naturæ mirandis subiun-
 xit, de locali applicatione, non nè esse contra
 suppositionem tuam arbitraris? memento
 quòd rationibus ijs quibus, ut intelligo de-
 fensionem adhibere soles, instantiam hanc
 diluere haudquaquam potes, quippè Leui-
 nus, non Auri substantia, sed vino quo ex-
 tinctum sit Aurum, exteriores curat affe-
 ctiones omnes. D. & quid obstat, quin ra-
 tionibus predictis, Lewini pseudomethodus
 curandi,*

curandi, è medio tollatur? A. & si huiusmodi Vinum proficeret, sensum negares?

D. non equidem, sed si ea quæ Leuinus promittit, efficere potest, non Auriratione, sed Vini, & Tartari, hoc esse contenderem; Vinum enim per se ipsum, Galeni testimonio tertio methodi quarto, vlceribus medetur, non inflammatosq; nodos, Auicenna primo canone fen tertia, doctrina secunda, cap. 8. asseuerante, digerit; & Vini Fex, ex Dioscoride Anazarbao libro quinto, capit. 90. vlcera ad cicatricem perducit, adstringit, siccataq; tumores & per se se, & cum myrto cohibet, ventris stomachiq; fluxiones, illico sistit, muliebri profluuio, imò ventri, aut genitalibus imposita, mitigat, panos nondum exulceratos, & tubercula discutit, rigentes mammas, sui q; lactis impatientes, cum aceto peruncta, extinguit, cremata verò, vngues scabros cum resina aufert, & elota, oculorum medicamentis, ut spodos, adiicitur, cicatricesq; eorum, & caligines,
eadem

eadem abstergit, ac tandem Plinij auctoritate 23. lib. cap. 2. ad compescendas lichenas, furfuresq̃, utilissima est Vini fex, & lepris, & ulceribus manantibus, adhuc imponitur. A. arridet mihi valde quod proponis. sed quomodo Galenum defendere possumus, qui tum nono meth. capitulo ultimo, tum tertio de morbis vulgaribus commentario primo; Aurum frigidum, & siccum esse, terminavit, si ex Auicenna, Ficino, & Cabalistis, inter temperata mixta reponi debet? D. quod Cabalista de alio quam de diuino Auro loquuti sint, ut illi unquam materiale temperamentum assignent, planè ignoro, veruntamen quod Marsilius secundo libro de studiosorum sanitate tuenda capitulo decimo, & Auicennas secundo canone tractatus secundo, cap. 75. de Mundano Auro verba faciant, haud me praterit. A. sed ad instantiam? D. Dico quod Auri temperamentum, vel quo ad nos, vel Metallorum respectu considerari potest; si Metallis

tallis comparabitur, temperatum erit, & de collatione ista ad Metalla, Avicennas intelligit, dum dicit, Aurum aequale est, subtileq³, si autem ad nos comparatio fiet, vel vulgare, vel spagiricum erit. si vulgare, frigidum, & siccum esse censetur, unde illud Galeni, lapidum substantia, constans, stabilisq³, propter siccitatem, & frigus est, ad eundem modum Aeris, & Ferri, & Auri, & uno verbo omnium quæ ex terra sunt corporum. hac ille sin spagiricum, temperatum esse asserimus, & de hoc doctissimus Ficinus intellexit; cū ait, veruntamen oportet durissimam Auri substantiam, subtiliorem facere, penetratūq³ facillimam, quod quidem non nisi per eius reductionem in Aurum potabile, aut oleum, aut quintam essentiam, consequi licet. A. si igitur per Galenum à frigiditate, & siccitate Auri constantiam dependere arbitramur, quomodo Metallorum respectu, temperatum dici potest, cum indomitam substantiam sit adeptum?

ptum? non nè ceteris Metallis, ob id, & siccus, & frigidus est? D. nequaquam, nam si a frigidityte, & siccitate, quæ Auri proximam materiam densant, simplex eius constantia dependet, à perfectâ nihilominus partium elaboratione, earundemq; mixtura, indomitas illa provenit. tam enim indissolubili nexu, una pars, alteri unitur, ut permanens corpus, & fere indissolubile confletur, unde hæc Auri perfectâ elaboratio, frigidaq; temperiei adueniens, quæ è directò putrefactioni contrariatur, in causa fuit, ut ipsum Aurum ceteris Metallis diutius conseruetur. A. & quomodo per te, frigida, siccaq; Auri qualitas, ignis caliditati, ac siccitati, resistere valet, ita ut cauterium nobile, ut Avicennas innuit, citiusq; sanabile efficiatur? D. si unquam id dixi, Galli matrem, Gallinam scilicet, donare tibi polliceor. is igitur celeberrimus Philosophus, est arbitratus, me huiusmodi puerilia cogitare? absit. A. ita me Deus amet,

amet, ut ipse hoc assenerat. D. Sed quia
 Charissime Achryuasme, prater alias dotes
 quas nactus es, Cyri memoriam te obtinere
 compertum habeo, ut praeisè eius verba mi-
 hi pronuncies, etiam atque etiam rogo. A.
 haec sunt videlicet, sed obsecro, quæ maior
 frigiditas aut siccitas (de actu apparentibus
 loquor) Auro inest, quàm Ferro, aut Ar-
 gento? non igitur tutius, melius, ac velocius
 sanabile Cauterium ab Auro efficitur ob ma-
 iorem frigiditatem, aut siccitatem. nam
 parum abest quin Aurum, Argentum, Fer-
 rum, æquè tactui frigida, æquè sicca se se
 præstent, neque etiam ob maiorem ab igne
 incompatibilitatem (ut vestris utar verbis)
 cum etenim nihil aliud ab igne patiantur,
 quàm igniri, & incandescere, ita ut Cau-
 terium in carne efficere possint, non enim
 agunt temperamento, aut qualitatibus, quæ
 potestate ipsis insint, ut vos ostendere cona-
 mini, sed actu tantum existentibus, æquè
 autem hac igniantur, æquè incandescant, ri-

diculum sanè erit, ob impatibilitatem ab igne, velocius sanabile Cauterium ab Auro fieri asserere, ni forte à Ferro, Argentovè aliquid effluere, quòd aut venenum, aut pravam qualitatem sapiat, contendant, sed quid tandem temporis momento, quo Cauterium inditur, ab his deponi potest? Sed si forte aliquid ab his decidi, ac imprimi existimant, quamnam pravam qualitatem, aut venenum uim inferre poterit Ferrum ipsum? cuius recrementum venenis obstare tradidere Dioscorides, Aetius, & Paulus Aegineta? quid de Argento censent? cum Idem Auctores vinum in quo aut Aurum, aut Argentum, aut Ferrum, extincta fuerint, a què his qui Aconitum sumpserint, conferre asseuerent? hac ille. Sed tua verba quamnam fuere? D. hac, nimirum cauterium tamen nobile, vulgare Aurum, & velocius sanabile, quidem facit, non quòd in carnem ipsam ullam Auri facultatem imprimat, sed quia ex metallica quadam siccitate refracta,

fracta, & ignis impassibilitate, ut diximus, contumacem escharam non producit, oris etiam graueolentiam tollere videtur, non equidem semper, & ex innata potentia, cum non actuetur, sed fortè quando ex cuticula interna intemperie, calore extraneo in ea, humidoq; exuperante, vitium procedit, est enim Aurum frigidum & siccum ut Galeno placuit, itidem in tenuissimum pulverem redactum, Alopecias sanat, oculumq; affectum Avicenna asseuerante roborat, non ex interna nostri caloris vi, eiusdem nobis Auri facultates subministrante, ut aliqui autumant, sed ex Auri scobe, & siccitate sua, qua actu absque caloris ope, excrementa sub cute contenta exiccantur, & cutaneorum pororum, & membranarum transpirationes, inhibentur. Haftenus verba quae iam praediximus. Nos igitur istarum omnium actionum causam, haudquaquam in Auri tantum qualitates referri putamus, sed modò in ipsas, modò in eius materiale corpus,

corpus, si enim ex sententia nostra, oculorum passiones orisq; fetorem à calida & humida causa prodeuntes, frigida & sicca qualitas curare valet, materiale Auri corpus, siccitate præsertim actuali deuinctum, Alopecia (ut diximus, medetur) quod itidem corpus, cauterium nobile, citiusq; sanabile utique facit, ex eo quod contumacem escharam non inducit, ob siccitatem namq; refractam (tanta enim Aurum, ac Ferrum siccitate præditum esse non arbitramur) caloris vim contractam citò deponit, & ex clausione pororum, qua igne Aurum domari nequit, non nisi in superficie calorem ignis experitur, unde extimam carnem dumtaxat, afficere valet, & satis etiam leuiter dubio procul incendit, non autem intimam neque circumiacentes partes, ut Ferrum facere natum est, excellenter exurit. Quod si Aurum pari passu ac Ferrum, igne excādescere affirmares, toto sanè Cælo Achrynasme aberrares. A. valdè equidem Dynachryse,

nachryse, mihi quod nunc dicis arridet, sed tu qui causam assignare conatus es, qua propulsare Aurum valet, affectiones ab Auicenna descriptas, num ex intentione, consultoq, doloribus cordisq, passionibus, Aurum opitulari, Melancholicisq, mederi, prateristi, vel fortè potius corruptum mancumq, Auicenna textum offendisti? D. te valde admodum miror curiosissime Achryuasme, non ne semper ex dictis meis, vulgare Aurum alteratione quadam actuali operationes exercere, nullisq, ut Auicenna est arbitratus, ex sui potentiali virtute affectionibus mederi, percepisti? non ne apertè (rationibus tamen innixus) has Vulgaris Auri potestates, me denegare audisti? vis forsàn, ut impossibilem curationem admittam, & causam cur melancholiam, & cor affectum curet, referam, si non curat? A. non iniuria igitur id à te fuit omissum, sed si ad hanc instantiam quam nunc offeram, responsum adhibere non poteris, scito, quòd
 illico

illicò tibi statua publico erigetur foro, cuius
mento irrisionis gratia aurea barba erit ap-
posita, cum nunquàm vulgare Aurum de-
sinas execrari. D. oh, oh, oh, oh, cur Au-
rea barba? A. in risum irrupisti? eadem
sane barba te insigniri æquum erit, ut te in-
uito, Aesculapij barbam imiteris, qua Auri
dignitas superiori seculo predicabatur. D.
quorsum hæc? non intelligo, rem declara.
A. fortè ignoras, quod Auream Aescula-
pio barbam veteres posuere, quo Auri sum-
mam in medica facultate, ac remedijs au-
thoritatem dignitatemq̃, quam homines
Barbis præ se ferunt, nobis ostenderent?
D. hui, & hanc historiam memoria rectè
non tenes? A. & qualem? D. scias ve-
lim, quòd cum Aesculapius esset Phabi filius,
et antiquitus in Deorum numerum relatus,
statuam patris instar, primi homines illi
erexerunt, Phabus autem, & iuuenis sem-
per, & imberbis fuit, quæ ratione in Tem-
plis, adolescentis imaginem simulacra eius
imitaban-

imitabantur; Aesculapius autem, vice versa, longam assidue obtinuit barbam, & ut maiorem suam ob canitiem dignitatem significarent, stupeam fortè barbam, statuae eius veteres apposuerunt. euenit autem, ut festiua die, Dionisius Siracusanus, & patris & filij simulacra, Phano quodam propè esse videret. Dionisius itaque, eorum hominum insaniam egrè ferens, sumpta ab Aesculapij barba occasione, iuueni enim patri, indecorè erat seniore filium iuxta se habere, ipsam sustulit, & hoc quidem (Antiquorum Illustrium auctoritate, & nobilissimi Domini Vincentij Cartarij in libro cui titulus de Deorum simulacris, testimonio) a veritate non decedit. Confremuere itaque omnes, & ut emendarent factum, multi lugentes eò accesserunt, ex his, nonnulli, ut aliquando in consimilibus rebus fieri contingit, tyranni mores accusabant, nonnulli uerò, Dionisio patrocinebantur. cum verò inter hos de huiusmodi actione lis

P esset

esset exorta, alij in dissimilitudinem materia
referebant opus, quippè Aesculapij statua
Aurea erat, barba uerò (ut diximus) stu-
pea, alij in canitiem temeritatem adscribe-
bant. pater namq; iuuenis effigiem, filius
verò annosi hominis imaginem, imitaba-
tur; alij, quia capillata, & ex substantia
corruptibili contexta, à Dionisio fuisse exci-
sam, contendebant, cum frequentiore bar-
bæ restorationem ipsorum Dominus tadio
haberet, quamobrem post multa verba, ne
in idem discrimen Aesculapij barba am-
plius incideret, ut esset Aurea annuentibus
omnibus statuerunt. hanc enim solam, se à
Dionisio tueri arbitrabantur, namq; Aurea
barba, Auream statuam emulabatur, color
flauus, Apollinis iuventutem non damna-
bat, ac incorruptibile metallum, reconcin-
nationem barbæ asiduam non requirebat.
A. & Dionisius ille, quid tandem fecit?
ipsam ne amplius decurtauit? D. non, quia
eidem Aesculapio, barba Aurea ut suam
nota-

notaret auaritiam, rectè adaptari censebatur. A. & Aesculapius auaritiæ unquam vitio, notatus fuit? D. tu tertium Platonis Dialogum de Republica, nuper Apologiæ præstantissimi Philosophi occasione perlegisti, & hoc ignoras? Aesculapium enim ferunt (dixit ibidem Plato) Apollinis filium extitisse, atque Auro inductum, ut hominem pecuniosum cum extrema aegritudine ad mortem ferente opprimeretur, curaret, unde, & fulmine percussus. A. oh, oh, id Tragicis, & Pindaro, non concedit Plato. inter duas igitur historias, lepidissimas tuas fictiones inseruisti? tu iocaris, & me non times? D. ita me Deus amet, ut ego valde doctrinam tuam demiror, sed propterea iocor, ut animum à doctissimis instantijs non mediocriter exagitatum, resuscitem atque hilarem reddam. & scito Achryuasme, quòd mihi non minus iste iocus; quàm Eliseo soni armonia profecit, quando quarto Regum tertio, dixit, nunc autè adducite mihi Psal-

tem, cumq; caneret P saltes, facta est super
eum manus Domini. A. in rem itaque no-
stram, sermonem, si placet, conuertamus.
dic mihi amabo, si Aurum secundum te,
qualitatibus suis intrinsecis, atque specifica
eius forma, opem ferre non potest, quomo-
do Nicander, Dioscorides, Aetius, & Pau-
lus, aconiti veneno, aurato vino medentur?
D. summa quidem admiratione afficior,
quod praestantissimi ac doctissimi Viri, Vi-
num Aconiti exemplo extollere conantur, in
quo Aurea sanè facultas rationibus addu-
ctis nullatenus inest. scito igitur, quod non
Aurum Aconiti veneno, sed vinum tantum
opitulatur. A. qua ratione? Aconitum
ne, frigidum esse venenum fortè arbitraris?
D. cum Aconitum Deleteria prorsus fa-
cultate praeditum sit, illam de eius tempera-
mento certitudinem, ac si esset simplex me-
dicamentum nobis amicum, haudquaquam
habemus. & ideo Plinius 29. lib. cap. 4. Aco-
nitum esse frigidum autumat, & Macro-
bius

bis in illam etiam opinionem septimo Saturnaliorum lib. cap. 6. deuenit. Sed Dioscorides, suam circa temperamentum detegere opinionem (ut videre potes) non audet; innuit tamen, eum esse calidum, quod quidem verisimile est, si cum dulcedine, adstrictioneque gustu etiam percipiatur amaritudo quadam, ut dixit. at Galenus quinto de simplicium medicamentorum facultatibus decimo quinto, necnon sexto eiusdem, capite de Aconito, eum esse scepticum declarat. A. si igitur Aconiti temperamentum frigidum esset, non utique Aurum, sed Vinum medicari veneno, confiterer. nunc autem quia per te calidum celebratum, nonne Aurum venenatis hominibus opem fert? D. non Aurum Achrya sine opitulatur, sed vinum feruesfactum, hoc autem Hippocratis testimonio, atque Galeni dictum sit, qui sexto de morbis vulgaribus commentario sexto; aph. quinto, feruesfacto malefica aliquando curari venena arbitrantur; Verba enim
 Hyppo-

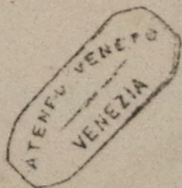
Hypocratis sunt hæc, maleficorum, Lac, Allium, Vinum feruefactum, Acetum, Sal, Galeni autem, exoriuntur enim dolores quidam maligni, à maleficis seu medicamentis, quæ deleteria vocant, seu Feris venenum ictu fundentibus, siue succis aliquibus ex improbo victu, aut pestilenti cælo in corpore genitis. ad hos itaque, id genus remedia enumerata fuisse dicimus, Lac, Allium, Vinum feruefactum, Acetum, Salem. Lac namq; venenis erosione interficientibus, aduersatur, siquidem attemperatione opus est, Allium, vehementi frigiditate ledentibus, resistit, Vinum, mediocriter frigidis. sed cum ipsi adiectum fuerit feruefactum, intelligere possumus admodum calidum. potest etiam intelligi Vinum ita elixatum, ut Siræon quòd vocant, factum sit. etenim hoc, corrodescentes acrimonias temperat, Acetum verò, ut glutinosos, quales fungorum esu creantur, succos diffecet, vel etiam refrigerandi causa, sicut aduersus Tapsiam requiritur.

ritur. postremò Salem, ut totam maleficorum humorum medicamentorumq; substantiam, consumere possit, hæc ille. qua de re, cum habeat Aconitum facultatem putrefactivam, & erodentem, non secus vinum feruesfactum, quàm Siræon, putredinem absterget, factumq; ulcus exiccabit.

Quod autem dictum à nobis Vinum, ab Autoribus istis, non autem Aurificavis, omnino requiratur; Dioscoridem adeamus, qui sexto libro simplicium septimo, & à quo, Aetius, & Paulus, verba sumpserunt, dum multa contra Aconiti venenum describit, item Vinum (dixit) in quo Aurum, Ferrum, Argentum vè candens restinguatur, potum. ex quibus equidem verbis, colligere possumus, quòd Aconito, non Aurum, sed Vinum, vel Auro, vel Argento, vel etiam Ferro, feruesfactum, medetur; hæc namq; ut solida metalla, in se præcæteris (differentia tamen secundum magis, & minus inter ea supposita) calidam ignis facultatem retinent, unde

de vinum feruesfacere iuxta exigentiam
queunt, & dubio procul, tribus etiam istis,
cetera metalla possent annumerari, si per-
inde ac ipsa solida essent, ab illisq; ut ab-
ere, vel Cupro, venenosa substantia haud-
quaquam efflueret. A. sed ut mihi dicas
charissime Dynachryse te deprecor, si vinum
tantum feruesfactum, ut dicis, non aurea,
nec argentea, neque ferrea virtus, Aconiti
venenum curat, cur absque metallorum ex-
tinctione, vinum percoquere igni, simplici-
ter potius non tentamus? non ne hoc pacto,
& admodum calidum, & efficacius ad pro-
pulsandum venenum, effici putas? D. non
quidem, nam per ebullitionem ipsam praefer-
tim diuturnam, aerea vini penetratiua sub-
stantia, facile exolvitur, quinimò, & ter-
restrem, frigidam, & inutilem, adipisci-
tur facultatem, quod profectò per metallo-
rum extinctionem fieri non contingit, utpo-
tè per quam interna vini facultas, perbel-
le concitatur, unde Natura ipsa ex veneni
violentia

violentia iam languida propè succumbens,
vinum ita mediocriter calidum epotum,
absque labore amplectitur, & maleficum
Aconiti succum, pauco negotio euincit, ac
superat. A. tam strenuè tuæ subuenisti sen-
tentia, responsumq; ad tacitas obiectiones
soluendas, inseruisti, ut contrariam am-
plius opinionem tueri profectò nequeam.
Sed num Aquas Aurificas spontè scaturien-
tes, Vinum quo ignita Aurea Lamina sit re-
stinctæ, aliquatenus imitetur, adhuc scire
affecto. D. cur hodie me ad credendum in-
ducis o Achryua sine, te memoriam penitus
amisisse? non ne vulgare Aurum qualitates
suas potentiales rebus alijs impartire non
posse, crebrò intellexisti? A. immeritò
Dynachryse me frequenter obiurgas, non
nè quàm plurimis locis, Aurificæ Aquæ
profundo Terræ scaturiunt? D. quòd in
quibusdam Balneis Aurum insit, vulgari
opinionì adscribitur, quippè quædam aquæ
reperiuntur, quæ quoniam insigni aliqua
Q virtute

virtute pradiſta ſunt, à multis Aurea min-
 cupantur, quales Viterbienses illa, della
 Grotta dicta ſunt, quoniam ad omnes mor-
 bos utiles perhibentur, quæ licet Aureum, ab
 imo Aluei referant colorem, aurifica non
 ſunt, ſed ab Aere quem obtinent, & Sulphu-
 re, colorem illum adipiſcuntur. A. & quo-
 nam pacto hoc aſſerendum putas? non nè
 Fabarienses Aqua, Aurum recipiunt? D.
 ne tibi videar omnia tua ſtudio negare velle,
 in adducto exēplo acquieſcere decreui, præ-
 ſertim, quia Andreas Baccius grauiſſimus
 philoſophus atq; Medicus ſexto de Thermis
 libro capitulo nono, hanc opinionem refellere
 non videtur, has itaq; aquas Germani qui-
 dam Auctores, ita deſcribunt. Sunt iuxta
 Auriferum Rhenum, inter præruptos Mon-
 tes, ſalutares quadam Aqua calida, quæ
 duobus milliaribus germanicis, à Caria ci-
 uitate loci ac Monafterij Diui Benedicti de
 Fabaris ceperunt nomen, à conuallibus enim
 primò alta occurrit planicies, circumſita
 vndiq;

Undiq³ collibus, ubi in secessu, via caua, & angusta, qua vix radij solares pertingunt, descenditur, & ad quandam primò Aquæ scaturiginem venit, Glacialem nomine, & ex inde ad calidas istas, quæ sub cavitare Montis, Balnea faciunt, iam trecentis annis à venatoribus casu quodam repperas, quare cum essent olim hæc loca horrida, & deserta, nec sine periculo, & asperis & disruptis saxis descendentibus, peruia, nunc diuersoria habent aliqua non incommoda, ac ponte fulcris inter præcipitia collocato, tuto euntibus etiam equis, præbetur accessus. Cubant hic homines in abditis sub antro alueis aquis temperatè calidis, purissimè, quæ, ut Germani quidam attestantur, Auri, & Cupri, cum sulphure naturam continent, asseruntq³ fide digni harum scriptores, nix quemquam hinc absque sperato successu discessisse. A. lacum aperuisti, & effodisti, in foveamq³ cecidisti, quam fecisti, non ne vniuersam opinionem tuam hoc vni-

eo exemplo iam destruxisti? D. labia nostra nobiscum sunt. nequaquam ob id, me succumbere existimandum est. Scito igitur Achryuasme, quòd ista Aqua, non vulgare Aurum, sed succum aureum a Natura nondum concretum, re vera obtinent, cuius planè merito, admirandas prorsus proprietates, quas dicunt, habent, ac proinde actum calidæ huiusmodi aquæ scaturiunt, & minerali calore quo semper præditæ sunt, eximie elaborantur, nec Aurum densatum, nec limus aliquis, ex his Aquis planè subsidet, at in propinquis Rhæni Fluvij ripis unde exiliunt, rutilas Auri scobes relinquunt, tum quia Archaæ terræ quo fovebantur, non amplius resident, tum etiam quia Aquarum Rhæni frigiditate quibus admiscuntur, succus ille admirabilis iam concrevit. si autem pro ut Aurea Lamina ignita & vinore stincta residet, vulgare Aurum perfectè densatum in proprio Alveo reperiretur, cuius gratia Aquas Auream facultatem obtinere putares,

tares, ex hoc sequeretur, quod similiter flumina quæ cum frusta, tum substantiam Auri multam habent arenosam, medica facultate non secus ac Fabarienses, itidem pollerent, & proinde Pactulus Lydiæ in Asia Fluvius, qui & Chrysorrhoas idcirco dicitur, ex Tmolo Aurifero monte excurrens, & Meander, Tagus, Hebrus, Oxus, Taurus, Tanarus, Ticinus, Eridanusq³, multas ob contentum Aurum sanarent egritudines, quod quidem esse falsum, ipsemet non ignoras. A. rectè quidem hanc rem explanasti, Auratumq³ (ut asserunt) per laminam extinctam vinum, Aurificas haudquaquam imitari aquas, innuisti, instantiamq³ contrariam, irritam fecisti, nunc autem vellem, antequam procedatur ulterius, ut mihi Archæi significatum insinuares. D. inter spagiricas dictiones id nomen reponitur, Archæus enim primus, secundū Chimiæ professores, vis est occultissima, res omnes producens, ex Iliaste divina virtute
nimi-

nimirum suffulta . est & Archæus , summus
exaltatus & inuisibilis spiritus , qui a corpo-
ribus separatur . Item Archiatos , supremus
Naturæ Medicus , qui rei cuique suum Ar-
chæum peculiarem , & membro cuilibet oc-
cultè per Arem distribuit . A . heu , nota
mihi per ignota declaras ? D . sic etiam ip-
sorum Magistri , Doctoresq³ faciunt . A .
sed quidnam est Iliastes , quid etiam Ares ?
D . Iliaster , aut Iliastes , vel Iliadum , est
prima rerum omnium materia , constans ex
sulphure , Mercurio , & Sale , quadruplex
nimirum , iuxta quatuor elementa . Item
quatuor sunt Iliastri hominum concernen-
tes longæuam vitam ; Iliaster primus uel in-
situs , terminus est vitæ , imò vitæ ipsa , uel
vitæ Balsamus in homine ; Iliaster secundus ,
uel preparatus , est terminus Balsami , &
vitæ quam habemus ex elementis , elemen-
tatisq³ rebus ; Iliaster tertius , est terminus
Balsami preparatus , aut vitæ quam habe-
mus ex quinta essentia ; Iliaster Magnus
quartus ,

quartus, est mentis vel animi raptus, in superiorem Mundum. summam verò dicitur Iliaster, occulta Naturæ virtus, ex qua res omnes habent incrementum, aluntur, multiplicantur, ac vegetantur; Ares autem, est Natura dispensator, in tribus primis principijs occultus, unde singula constant, qui rebus omnibus, formam, speciem, & substantiam cuique suam, peculiariter disponit, ut propriam & non alienam induat naturam specificam, quare, Iliastes, est generis generalissimi, substantia consistens in prima rerum omnium vniuersali materia, & hanc primus Naturæ dispensator Archæus, in tria genera primum disponit, videlicet in Sulphur, Mercurium, & Sal, indeq; in proxima sua genera res producit omnes. Sed Ares alter Naturæ dispensator tandem accedit, & ex generibus, formas, & species, in indiuidua producit.

A. a Spagirica disciplina, sum penitus alienus, idcirco terogo, ne amplius mihi de

ipsa

ipsa sermonem facias. D. absque huiusmodi Arte, tuas rationes diluere nequeo, attamen, insuetis in posterum vocibus, tuo suasu prorsus abstinere decreui. A. hactenus Dynachryse, strenuè admodum militasti, sed in futurum, nescio quonam pacto è manibus hostis euadere possis. dic amabo, cur est quòd vulgare Aurum Argento viuo medetur, si per te, nec qualitatibus suis potentialibus, nec specifica forma mediante, quicquam in nobis valeat operari? quò enim te conuertas, videre nescio. D. paulò remissius ò Achryuasme, non gloriatur enim Accinctus, saquè ut discinctus. Quod vulgare Aurum Argenti viui noxam potione sumptum, tollere possit, Dioscorides nempe quinto libro, cap. 70. asseuerat, dum scribit Auri limata scobs, idest ramentum quàm tenuissimum epotum, mirabili est auxilio, & hoc etiam apud nos veritatem habet, non quod mediante calore actuetur, aut quia nobiscum, quidpià sua sympathia exerceat, sed

sed quia inter se *Aurum* & *Hydrargyrum* facile inimicantur, nec per aspectus rectitudinem specifica *Auri* forma in destructionem *Hydrargiri*, nec per contactum mediatum, sed per immediatum, & simplicem operatur, & hinc est, quod si aliquis post *Argenti* viui assumptionem, *Aurum* (ut *Dioscorides* docet) assumat, veneficam *Hydrargiri* vim, è medio tollit, cum per eundem ventriculum & intestina permeet, *Hydrargirumq;* pertingat, quare contactu simplici, statim ac raptim *Argentũ* viuum ab *Auro* ebibitur, & simul & semel, id *Hydrargirum* impatibilitatẽ consequitur, dum cum ipso *Auro* quodammodo unitur, & (ut ita dicam) consubstantificatur. præterea caliditas crassarum *Hydrargiri* partium, ab actuali *Auri* frigiditate retunditur, eiusdemq; *Auri* actuali siccitate, erosioni occurritur, ac demum ponderositate *Auri*, qua ponderositatem *Hydrargiri* excellit, id secum deorsum desert, & extra corpus emit-

R tit.

tit. his enim vijs, resistit *Aurum*, noxæ, qua
ab ipso Hydrargiro corpori infertur. namq;
crassarum partium potestate calida, qua
ventrem exulcerat, & exurit, corpus ledit,
cùm præ gravitate sui, in ipsum distribui
nequeat, ut Galenus aperte ait quarto de
simplicium medicamentorum facultatibus
cap. 19. ad quem sensum etiam declaranda
esse Dioscoridis verba existimo, dum ait,
potum, vim pernicialem habet, suo enim
pondere, interna exest. Colligamus igitur,
Aurum à veneni angustia patientem vin-
dicare, non per se, sed ex accidenti, non
enim ob corporis nostri calorem, sed per sim-
plicem *Auri* contactum, intentum assequi-
mur, nec minus in lapidea statua quàm in
homine vivente, antipathiam illam expe-
riri. *A.* præter expectationem, hunc
scopulum euitasti. *D.* & hæc, pro quasiti-
tui solutione sufficiant, cum ipsa *Auri* &
Argenti vini discordia nobis supposita, fa-
mosissima sit. multi enim ipsam experti
sunt,

sunt, nonnulli etiam doctrina id assequuntur,
 Et Hieronymus Fracastorius multi nomi-
 nis philosophus, hanc Argenti-vini Et Auri
 anthipathiam libro suo de sympathia anthy-
 pathiaq; rerum adnotauit. A. adhuc uerò
 his non obstantibus, quidam mihi scrupulus
 obuiam it. nam si Aurum ob caloris nostri
 actuationem haudquaquam (ut es arbitra-
 tus) Hydrargirum absorbet, cur est, quòd
 Dioscorides in tenuissimum pollinem Aurum
 redegit? non ne eodem pacto Argento uiuo
 integrum mederetur? nonne Aurum ob id in
 tenuissimas scobes redactum iri proponit,
 quia minima Auri portio citius a calore al-
 teratur? D. quòd etiam Auri minima
 pars, eandem semper nobiscum indomita-
 tem possideat, iam antea tibi fuit ostensum,
 verum in minutissimas partes Aurum reda-
 ctum Dioscorides probat, ut qualibet eius
 minima pars, minimam Argenti portio-
 nem undiq; amplectatur, Et ut etiam ubiq;
 locorum, sua actuali siccitate opitulari pos-

fit, erosioni; quæ ab ipso Hydrargiro illata fuerit. A. sed quomodo te a Galeni verbis primo de sermone decimo sexto tueri poteris? D. quam sunt illa? A. Validas nempe facultates (inquit) sibi simili qualitate uniuersum corpus afficere, quæ ratione minima particula deleteriorum, uniuersum corpus temporis momento immutat, sibiq; simili affectione alterat, ac eorum curatio, per alexipharmaca eodem modo contraria lethali-
bus alteratione totum corpus immutat, non sanè quòd eorum substantia per uniuersum corpus adeo velociter penetret (tam paucus enim succus, tam breui tempore corporis molem replere, minime potest) sed qualitatis diffusionem, qualis est extra nos a Solis fulgore in ambientem Aerem, atque etiam in nobis, tum à corde in arterias, tum à cerebro in nervos, fieri conspicitur. D. non intelligo quorsum tendat hæc tua instantia. A. quomodo nō intelligis? non ne igitur Aurum cum totius substantiæ proprietate (quemadmodum

modum & deleteria, & alexipharmaca) natum sit agere, ad eundem modum corpus nostrum immutare, & simili sibi qualitate afficere, quo illa faciunt, non quòd ab eius substantia aliquid decidat, sed ad eum sanè modum quo Magnes dicitur Ferrum trahere, qualitatis scilicet solius diffusionem, spiritali^q actione a calore excitata? D. non ne me dixisse memoria recolis, quòd primi ordinis facultates à specifica forma prodeuntes, materiae suae elaborationem in toto vel parte requirunt? non ne & valentia pharmaca pro ipsarum qualitatum diffusionem, substantiae alteratione opus habent? non ne medicamenta huiusmodi ad hoc ut suas in nobis operationes exerceant manducari debent? cur Galenum mutilatum in mediū adducis? cur verba illa (quaratione etiam minima particula humoris lethaliū venenorum quae *δυναμική* appellant, ubi in animalis corpus ingressa fuerit) prorsus omisisti? num sententiam hanc consulto, astuq; praeteristi?

teristi? an fortè corruptum, mancumq; Galeni textum offendisse dices? cur specifica forma secundi modi proprietatem, Herculei lapidis exemplo, primo modo adaptas? scito Achryuasme, Galenum inibi de medicamentorum proprietate per primum specifica formamodum, non autem de virtute qua per secundum modum mixta potiuntur, intellexisse. procura igitur, ut vulgare Aurum ingestum a calore nostro perinde ac Spagiricum facit, alteretur, & Medico succo seu Cyrenaico, Ruta, & Allio, qua substantia aliqualem alterationem admittunt, simile efficiatur, tunc enim valentes eius facultates (si quæ sint) per primum specifica formamodum immutare nostrum posse corpus, tibi facile concedam, secus autem tua te intentio frustrata fuerit, nam si auri spagirici tantum, poculo quidem infunderes, quantum curru vehitur maximo, & ipsum dares Pigmeo defuncto, nec non etiam vulgaris auri dracmam, tantæ magnitudinis Giganti

ganti viuo, quanta fuit olim Delphica statua, exhiberes, neuter horum (ut reor) a valenti eorundem facultate, afficietur.

A. adhuc in pernicacia tua persistens, Auri substantiam à calore nostro nullatenus alterari, contendis? D. quidni? Vis forsan quòd calor innatus id domet, quòd a summo ignis feruore, domari nequit? A. si verò coactus fueris confiteri, quòd minor calor id faciat quod maiori denegatur, quodq; naturalis calor, Auri substantiam immutet, quid tunc erit dicendum? D. te virtute preclariorem quàm Aurum, confitebor.

A. ad rem igitur accedamus, & primò, num Struthiocamelus animal sit, à te Dynachryse sciscitor. D. cum sophisticam artem proficere, num Avis sit, vel non Avis, potius a me exquirere debebas, sic & Sophista quidam, ex eorum numero qui de huiusmodi problematibus disserunt, in utramq; partem differebat, ac huiusmodi animalia, nunc Aues esse, nunc verò non esse probabat; sed.

sed quis nostrum animal esse veretur asserere? Struthio enim Aristotele referente quarto de partibus animalium decimo quarto partim Auem, partim quadrupedem, refert. nam ut quadrupes, pennas non habet, ut non Auis, sublimis non volat, nec pennas ad volandum commodas gerit, sed pilis similes. Item ut Quadrupes, pilos habet palpebrae superioris, & glaber capite, & parte colli superiore, existit, ciliaq; habet pilosiora, sed ut Auis infra pennis integitur, bipes autem tanquam Auis, bisulcus tanquam Quadrupes, non enim digitos habet, sed ungulam bipartitam, horum causa videtur, quod magnitudine non Auis, sed Quadrupedis est, magnitudinem enim Avium, minimam esse propè dixerim, necesse est, corporis enim molem in sublime moveri, haud facile est. A. monstruosam eius figuram enarrasti, & ego mirificam eius potestatem in Auro ingesto immutando, ex Auerroee quinto colligit cap. 24. tibi aperiam, sic enim
ibidem

ibidem scriptum reliquit, sicut dicitur, quòd
 cùm Struthionibus datur ad comedendum
 Aurum, & incontinenti extrahatur à sto-
 maco, inuenitur multum diminutum, &
 hoc est veritas, quamuis Aurum durè pa-
 tiatur ab igne, nec potest dici, quòd calor
 Struthionis, sit fortior igne, nam verbum
 esset vanum. ecce quòd unico exemplo omne
 quod mihi proposueram, ad unguem proba-
 ui, nempe quòd minor calor, quòd maior ne-
 quit, efficere potest, & quòd Animalium
 calor, Auri substantiam domare valet. non
 nè confusum esse te, iam fateberis? D. non-
 dum quòd cupis adeptus es, ex tot enim, tan-
 tisq; auctoribus quos perlegi, nullus de hu-
 iusmodi Auerrois commento mentionem fe-
 cit, nam Aristoteles præter allegatum locum,
 cùm quarto de partibus animalium decimo-
 secundo, tum nono de historia animalium de-
 cimoquinto, de Struthiocamelo verba fecit,
 et talem prorsus proprietatem præterijt, Pli-
 nius curiosus utiq; scriptor, nullibi hoc scri-

S ptum

ptum reliquit, & tamen Struthium pluribus in locis, vt decimo naturalis historia, capitibus primo, 22. & 52. nec non etiam vndecimo libro, cap. 37. meminit, præterea Galenus tum tertio de alimentorum facultatibus capitibus 20. 21. & 22. ac libro de scororum bonitate, & vitio, capitulo sexto, de Struthi camelum multa dicit, & Auerrois signum omittit. ac tandem Albertus cognomento Magnus, dum naturam eius 23. lib. de animalibus perquirat, haudquaquam talem in ipso esse facultatem arbitrat, sed vice versa vulgi opinionem de Ferro, his verbis destruit, nempe, De hac Aue dicitur, quod Ferrum comedat, & digerat, sed ego non sum hoc expertus, quia Ferrum à me pluribus Struthionibus obiectum, comedere noluerunt, ita vt etiam Auerroem falsa sentire, suspicandum esset. A. heu, quid ais? falsa credere? summum philosophum, demonstrationibusq; assuetum, talia scribere sibi in experta proponis? D. & quid nisi istis

si istis præsertim (ut aiunt) subligacula cadunt? nonne fœminuncularum nugis, aliquando succumbit? lege ipsum secundo colliget decimo, & contine risum, si potes. A. & quidnam dixit? D. insulsiſsimam quidem, & mihi parcat, rem, audi, & vicina (inquit) quedam mea, de cuius sacramento confidere multum benè poteramus, iurauit in anima sua, quòd impregnata fuerat subito, in Balneo Lauelli aquæ calidæ, in quo spermatizauerunt mali homines, cùm essent balneati in illo balneo, & ego perſcrutatus fui vnum librũ quem fecit Auem-cladis, de Spermate, & inueni eum, qui dicit, quòd hoc possibile est esse, & reddit de hoc rationem plurimum mihi placentem, quia vulua trahit sperma, propter vnã propriam virtutem quam habet cum eo a tota specie, & ad hoc, non est necessaria delectatio. ò quàm benè placet mihi (dixit ille.) A. oh, oh, iurauit mulier, oh, oh, oh, oh, quàm benè placuit audiuisse historiam, sed instan-

tiam forsan scurrilitatibus his tuis, praterire credis? *D.* non quidem, sed si hoc autumas, quòd calor ipse quatenus calor & ab omni specifica forma qualitate denudatus, Aurum immutet, longè à veritate aberras, quippè, Struthiocamelus ipse (si dissolvere Aurum est aptus) haudquaquam simplicis caloris ratione, sed specifica forma occasione, quæ multo magis in Aurum, quàm elementaris ignis profectò valet; ipsum vulgare conficit Aurum, ac proinde Auerroes rectè subiunxit, ergo hac res, non est nisi illud quod sequitur à tota substantia in calore Struthionis, & non propter fortitudinem qualitatis caloris. ubi clarè ostendit, quòd virtus insequens totam caloris substantiam in Struthiocamelo, est illa quæ ipsi calori vim impartit, ut faciat id; quod suapte natura sibi denegatur. verum proprietatem istam quam in Struthione Auerroes adinuenit experientia, haudquaquam in homine circa quem vertitur sermo, reperitur, quamobrè
ut

ut vulgare Aurum in vsum medicum uenire possit, vel in Struthiones conuerti homines antea debent, vel Struthionibus tantum medicos aurificas adhibere medelas, necessum esset. A. Et cur ipsorum carne Auri vicissitudine quod ipsi digerunt curari non possumus? non nē Auri dotes, eas obtinere carnes, consonum est? D. pro ut Gallina faciunt? A. ad unguem, quippe Doctissimus quidam Medicus nuperrimē consuluit, ut Gallinis vesceremur, quibus cibo datum sit Aurum. D. vereor Achyuasme, ne ferina insania, his insulsissimis tuis, afficiar nugis. nonne Galenus excrementosum, coctum difficile, Et vitiosi succi id animal esse, adductis locis assenerat? nonne Medicos illos increpat, qui falsò Struthiocameli ventriculum extollunt, ceu medicamentū quoddam quod coctionem iuuat? Gallinas forte autumas, Auro nutriri? ignoras Plinij dictum decimonono libro, naturalis historiae quarto, cum ait, si Auro liquefcenti Gallinarum

narum membra misceantur, consumunt id in se, ita hoc Venenum Auri est? quomodo igitur anthipathiam in sympathiam deducis?

A. fateor Dynachryse, quod prater expectationem doctissime ad instantiam responsum attulisti, etsi te non pigeret, sententiam tuam etiam de Ferro a Struthione ingesto, intelligere affectarem. D. dudum tibi dixi, quod vulgi deliramenta Albertus negat.

A. sed ego in tali negatione non acquiesco, nam fere omnes assentiunt, quod Struthiones comedant Ferrum, & famosa apud omnes, ex Auerroe libro de somno, & vigilia, aut sunt necessaria secundum totum, aut secundum partem, impossibile enim est, ut secundum totum falsa sint. D. ut igitur tibi gratificer, dico, quod Struthius, & si Ferrum inglutiat, ipsum tamen haudquaquam digerit, nam & alias Castilionensem quendam hominem me cognovisse recolo, qui mercede ductus, multa saxa deuorabat, quibus tamen nutriri procul dubio non poterat, sed paulo

paulò post, cum alui excrementis, silices du-
ros ingestos egerebat. quid igitur obstat, quin
asseramus, animalis insaniam eò ipsum per-
ducere, ut absque delectu Ferrum mandu-
cet, quamuis in vsum id sibi vel cibi, vel
medicamenti nequaquam deueniri cogno-
scat? porro Albertus, Struthium esse uecor-
dissimum animal, apertè scripsit, & Pli-
nius etiam insaniam eius irridens, sed non
minus (inquit) stoliditas in tanta reliqui
corporis altitudine, cum colla frutice occul-
tauerint, latere sese existimantium. quòd si
hac fortè probare nolles, tunc dicerem, Stru-
thiocamelum ferrum comedere, atque eo nu-
triri, non ex parte Ferri perfectè concreta,
sed à metallico succo nondum densato, qui
adhuc in ipso Ferro ob suam imperfectionem
inesse censetur, alimentum desumit, quòd
quidem a depuratissimo Calybe non seque-
retur. A. quantum ad Struthium perti-
net, nihil amplius habeo quod tibi repugnet,
sed circa principalem instantiam, vel tu
mutare

mutare placitum cogeris, uel ego opinioni
 tua coactus adharescam. ad eisdem paucis
 enim te superare uolo. D. ex tuis planè
 uerbis, te hanc litem amissurum, facile co-
 gnosco. A. dic mihi amabo, qua ratione
 absolutè dicere audes, minorè calorem qua-
 lis est naturalis hominis calor, non posse fa-
 cere ea, quæ intenso igni denegantur, si ex
 Plinio 33. lib. cap. 3. discitur, quòd a minori
 calore, citius quàm a maiori uulgare pati-
 tur Aurum, dum ait, prater ea mirum,
 Prunæ violentissimæ igni indomitum, Palea
 citissimè ardescere? nonne calorem Paleæ,
 calori Prunæ mitior esse credis? si igitur is
 calor, nempè mitissimus, domare Aurum
 utiq; ualet, cur & calor noster idem face-
 re Dynachrisen non poterit? D. Plinius for-
 san solus, Aurum Paleis liquefcere dixit?
 nonne & Macrobius septimo Saturnaliorū
 decimosexto, & Galenus in libro aduersus
 Lycum capitulo quinto, idem conscribunt?
 A. tanto igitur magis, id quod asseris, fal-
 sum

sum sapit. D. verum Achryuasne, si paleam Plinius admiratur, ego etiam valde stupeo, quonam pacto quocumq; medio, solertissimus vir meam destruere opinionem nitatur. A. cur admiraris? nonne Plinij dictum, Galeni, & Macrobij, contrate facit? D. non quidem. A. hui, quare ratione inficiari hoc audes? nonne annuentibus omnibus, pruna ignis, quam palea, censeri debet intensior? D. iam iam responsum habebis; dic igitur mihi si placet, qualenam mixtum maiorem obtinet per te calorem, num quod in se ignis tantum qualitates habet, an quod prater id, aliud quidpiam possidet, quod ipsum calorem suscitet? A. id dubio procul quod simul, & semel duobus his praditum existit. sed quid amabo prater ignem illud est, quod inducere calorem possit? D. motus nimirum. A. veritatem profecto asseris. D. rursus velim à te scire, qualem motum ad maiorem caloris productionem aptiorem autumas, simplicem ne,

T compo-

compositum ve? A. certè compositum simplex etenim motus, unum coloris gradum, verbi causa, producit, compositus planè, vel duos, vel unicum illum caloris gradum, saltem intensiorè efficiet. D. si igitur ignis palea, quatenus ignis est, calorem habet, quatenus duobus etiam contrarijs motibus summè calfacit, cur nō intensius prunis exurere potest? quandoquidem respectu palea, pruna ignis quasi emortuus, immobilisq; existit. A. Et quomodo duos obtinet motus? non intelligo, apertius loquere. D. dic mihi Achryuasine, nonne ignis Palea flammā parit? A. quis ignorat? D. ergo, Et duobus contrarijs utitur motibus, uno ascendendo, altero verò descendendo. A. Et ignis descendit? D. maximè, si placet, lege Galenum libro de utilitate respirationis capitulo tertio, Et videbis si flamma descendit. A. recita quas o uerba eius. D. prater hæc verò, etiam illud insuper addatur (inquit) quòd omnes flamma, duplici motu moveri viden-

videntur, altero à materia, ex qua accenduntur; per quem maximè sursum feruntur, & undiquaq; disperguntur: altero verò huic contrario, ad sui ipsarum principium, ac velut radices vergente, per quem confidunt, & contrahuntur. etenim, si facis quam maximè supernam extremitatem accenderis, confestim ad infernam perueniet ignis, & si postquam Lucernæ flammam extinxeris, ad extremum fuliginosæ fauillæ sursum vergentis, alium ignem admoueris, iam rursus ardentem Lucernæ funiculum, videbis, cùm nihil tale fieri possit, si ignis motum sursum tantum haberet, & quæ sequuntur. A. quod ignorantia, ut dicitur, admirationem pariat, rationabiliter dictum fuisse comperio, hinc enim Plinius admirabatur, quia causam à te dictam utiq; ignorabat. sed Aurifices nostri, dictis ne fortasse auctoribus, assentiuntur? cùm enim proprij sint professores, illis credere consentaneum est, affirmant ne ignem paleæ facere ea quæ Plinius,

Macrobius, Galenusq; asseuerant? D. ignem palea nequaquam experti sunt, sed quod igne notabili consequi non potuerunt, ut scilicet Aurum in ipso per longum temporis spaciū funderetur, id (ut ipsi asserunt) ignis quantitate minori, flammam præsertim folle agitātā, habente, citissime obtinuerunt. A. curiosissimus utique in assequenda veritate fuisti, quapropter cum trivium experimentum rationi subscribat, contradicere tibi nullo modo permittitur. D. veritatis amor occasio fuit, ut hanc ab ipsis rem, indagarem, ab omnibus enim doceri (quamvis Mechanici sint, haud erubescō. A. prudenter quidem facis, sed ad auctoritates illas Galeni, tum sexto de simplicium medicamentorum facultatibus capitulo de Peonia, tum nono, eorundem simplicium, capitulo de lapidibus, quid poteris respondere, cum dixit, quod plura medicamenta sunt, quæ corpus nostrum immutant, cum nihil ab eo patiantur, ut verbi causa
Peonia

Peonia radix est ex collo suspensa, qua comitalem morbum sanat, quin etiam si compluribus linis, & maxime marina purpura collo Viperæ iniectis, illis Viperam praefoces, eaq; postea cuiuspiam collo obuincias, mirifice profuerit, tum paristhmij, tum omnibus ijs quæ ex collo expullulant? D. non ne sententia mea dum de specifica forma secundo modo tractabam, externa die tibi fuit ostensa? non ne audisti, quod multa facere per secundum modum specifica rerum forma apta sit nata? ostende igitur mihi quod vulgare Aurum nobiscum per specificam formam secundi ordinis quidpiam polleat, facultatesq; eius explica, me enim veritati obistere nunquam inuenies, etsi quandoque Plinium in medium proferre studebis, memento prius, ea quæ contra ipsum fuerunt inuicta. A. verum ad id Galeni tertio de temperamentis quarto, quid respondebis? nonne prorsus sententia tua contrariatur, quæ vel substantiæ, vel qualitatis alterationem,

nem, ad explicandas ingestorum potestates, supponit? nonne reperiuntur medicamenta nonnulla, quæ cuiusmodi sunt assumpta, eiusmodi etiam permanent, vincunt, & corpus ad eum modum quo id cibos, mutant?

D. si cibaria ingesta non nisi pati arbitrareris, à recta veritatis via Achryuasmè declinares, ipsa enim quoque, in corpore hominis, aliquid faciunt, & si deleteria frigida corpus afficere nostrum absque ulla alteratione assereres, aberrares, haud enim sunt penitus alterationis expertia, quippe calore nostro mediante, aliquid patiuntur, donec insita facultates, de potentia ad actum reducantur, sed cum longè magis agere in corpus nostrum, quàm pati ab eo valeant; inde est, quòd absque alteratione ulla ea prorsus nos afficere, quandoque asserimus. omnino enim (ex eodem Galeno præcitato loco) ubi duo corpora inter se commissa, aliqua multo tempore pugnant, certantq; de alternando, utrumque eorum tum agere, tum pati est necesse,

neceſſe, fortasſe autem, & ſi non multo tempore id fiat, attamen agit etiam id quod vincitur, in id quod vincit. verum ita exiguum ut eſt ſenſum effugiat, neque enim ſi acutiſſimo Ferro, molliſſimam ceram tota die ac nocte incidas, fieri poteſt, ut non fiat manifeſtè obtuſius, ita nimirum commodè dici videtur, aſiduo illiſu, durum cauat undula ſaxum, quippè ita quoque fieri cernitur, cæterum uno, aut altero ictu, nihil adhuc euidenter videre in talibus licet, ex quo factum arbitror, ut quadam ab admotis ſibi, nihil prorsus pati opinati nonnulli ſint, & cedendum quidem eſt ita loquentibus, ſapè vero nobis quoque, ipsis ita plerunq; loquendum eſt, niſi ſicubi ad vltimum examen diſputationem perducimus, hæc ille. quodcumque igitur corpus noſtrum immutare valens, ab ipſo prius alterari (ſecundo ordine ſpecificæ formæ tamen excepto) neceſſum eſſe; rectè quidem à nobis iam fuit pronuntiatum. nec obſtant Galeni verba obiecta,

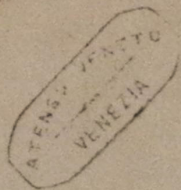
quæ

quæ quidem largo modo ut supra, locutus est, quinimo etiam si substantia sua aliqualem passionem deleteria frigida experiri assererem, haudquaquam ob id in discrimen vocari deberem, cum a calore nostro, deleteria frigida intro assumpta, Galeni testimonio tertio de simplicium medicamentorum facultatibus capitulo decimonono, necessario comminuantur, & minutim inciduntur. Etenim (inquit) cum sit impossibile, ut talia interficiant, nisi prius cor refrigerent, sanè intro comminuta, extenuataq; ingrediantur, necesse est, id quod ex sua natura præstare nequeunt, quippe quæ crassæ sunt partium, nec facile moveri possunt, nec ut minutim concidantur, prorsumq; ferantur, ex sua natura obtinent, verum adscititiam caliditatem requirunt, quæ in minuta secet, extenuet, atque comminuat, quæq; velut manu ducat, atque in subtiles partium omnium meatus, deducat. & capitulo vigesimo, eiusdem libri, dixit, quamobrem,

quamobrem, eius quoque nunc protinus meminisse oportet, Veteres, Medicamenta natura frigida, potestate dixisse frigida, nam ea quoque quadantenus refrigerandi potentiam a nobis accipiunt, sicut excalfaciendi calida, quod si alio modo illa, alio verò ista, nihil utiq; refert, generale enim idem communeq; utrisq; est, nempe alterationis principium ex passivo corpore, & in acturum Medicamentum procedens; nam quae potestate quidem sunt calida, alterantur eo dumtaxat quòd incallescant a nobis, at quae natura frigida, tum quòd comminuantur, tum quòd adscititium accipiāt motum. cum itaque ipsis tamquam frigidis, agere absque corporis patientis auxilio non liceat; iure potestate frigida dicuntur; nam ut actu nos refrigerent, non prorsum ex se obtinent, verum a nobis prius perpetiantur ut refrigerent oportet, etenim in minuta conteri, & aduentitium motum accipere, affectus sunt medicaminum, haecenus Galenus. Sed ma-

V

xima

xima admiratione afficior, quòd his Galeni
auctoritatibus, primo scilicet de semine, de-
cimo sexto, & tertio de temperamentis, quar-
to utaris, cum eodem telo, quo me ferire
contendis, te prorsus occidas. D. contra
me huiusmodi auctoritates faciunt? D.
quàm maximè, nam Vulgare Aurum in
usum medicum venire pro viribus conten-
dis, facultatesq; valentes ipsum habere om-
nino autumas, & absque substantia altera-
tione, nostrum immutare corpus obfirmas,
his igitur medijs, te Aurum damnare non
prospicis? A. quonam pacto? D. quia
si opus suum (ut tenes) in nos explicaret,
Aurum esse lethale venenum (quod quidem
dicere vereris) incautè asseuerares. audi Ga-
leni verba prout iacent, si hanc veritatem
comprehendere cupis, Oleum namque (ait)
calidum potestate est, nimirum quòd flam-
ma facile fiat, eodem modo Resina, Bitu-
men, & Pix. Vinum autem quòd facile
fiat sanguis, pari modo, Mel, & Caro,
& Lac,

Et Lac, atque hæc quidem totis ipsorum alteratis substantijs, nutrimenta se alterantium sunt, quæ verò una qualibet qualitate alterantur, ac mutuantur, ea medicamentatantum sunt. medicamenta itidem sunt, Et quæ nulla substantiæ suæ mutata parte, sed tota seruata integra, corpus ipsum afficiunt, cæterum grauiæ, Et naturæ animalis corrumptentiæ, unde Et totum eorum genus, deleterion Et pestilens dici reor. hæcenus Galenus. A. approbo dictum, sed si hoc medio intentum obtinere me non contingerit, spem superandi omnino amisisse fateor. dic mihi quæso, nonne Vulgare Aurum, eodem modo quo Hyacinthus gemma nata est, suas in nos facultates demandare potest? si igitur Aurum imitari Hyacinthum non denegaueris, nonne omnia quæ dixisti hodie, heri, ac nudius tertius, simul corruunt?

D. non me præterit Achryuasine, adeo multos in Vulgari Auro esse obcæcatos, ut mentis oculis rationes perspicere quibus nul-

lam ex Auro consequi possimus utilitatem dum intro assumitur, nisi ex accidenti ob assumptionem Hydrargiri, ut diximus, perfectio nequeant. nec etiam ignoro, quod isti viri, post causam amissionem, tractatu de viribus cordis, tecum consulunt Auicennam, non animaduertentes, quod nihil inde possunt adiuuari. A. tractatum equidem de viribus cordis, non satis perlegi, te igitur, si non tadet, ut verba eius explices, te obsecro vehementer. D. de his autem (inquit) quae in consideratione Hyacinthi persuadere oportet, est, ut inconueniens esse dicatur, calorem naturalem agere in Hyacintho cum sumitur intra corpus, transmutationem, & dissolutionem, atque commistionem eius substantiae, cum euaporabili substantia spiritali, quemadmodum agit in Croco, & similibus, & in summa incogruum quidem est, quod dicatur, quod Hyacinthus in forma sua substantiali, patiaturs a calore naturali, & exinde postmodum eius opus manifestari,

festari, etenim eius substantia, quemadmodum patet sensui, valde est ab huius passione remota. videtur ergo, quod calor naturalis, nec imprimat in substantia, nec in accidentibus formæ suæ inseparabilibus, sed solum in ubi eius, & loco, & qualitatibus eius accidentibus. in ubi quidem, & loco, quoniam facit ipsum cum sanguine penetrare usque ad partes cordis, quapropter cum efficiatur propinquius passo, fortius imprimit suum effectum, in qualitatibus quidem, quoniam calefacit ipsum Hyacinthum, de natura vero calefactionis, est, ut manifestet proprietatem, & excitet virtutem, sicut apparet in Carabe, ipsum enim quando debiliter paleam trahere videtur, fricatur quidem donec caleseat, post hoc apponitur ei palea, & attrahit ipsam velociter, & videtur ergo, quod ultima impressio naturæ nostræ, vel caloris naturalis nostri in Hyacintho, sit ista, & quod actio, sit additio manationis ex eo ad illud, ad quod sit manatio naturaliter,

liter, & additio appropinquationis. hæc ille.
A. hui, qua ista verba confusione obducta
sunt. ut igitur ea mihi dilucides, vehementer
affecto. D. dicit, quòd quamuis Hyacinthus
secundum substantiam inalterabilis sit, à nostro tamen calore calefacta gemma
perinde ac in succino confricato euenit, eius
excitantur vires, ac intenduntur, & missa
cum sanguine cordi propius, in ipsum vehementius
operationes exercet; quamobrem
duæ sunt apud Auicennam conditiones, quæ
Hyacinthi facultates internas detegere, &
vigorare possunt, altera quidem propinquitas,
altera verò substantiæ calefactio, quæ
specificæ formæ virtutes intensiores efficiuntur,
quamuis Hyacinthus suapte natura immutabilis sit. A. nunc Auicenna animam
probè teneo. D. huiusmodi igitur conditiones
(Excellentissimis viris ita asseuerantibus)
potissimè causa sunt, quòd aut scobis,
aut bracteis ingestum Aurum, Hyacinthi instar
facultates imprimat. nam quamuis in-
domitate

domitate substantiæ, haud queat immutari,
 ab operatione nihilosecins virtuosæ, numquã
 desistit. sat enim est, quod a calore nostro in-
 terno, simplicem dumtaxat calfactionem
 pro exercenda facultate adipiscatur. A. ab
 hac instantia vix Galenus ipse (si viveret)
 te vindicare posset. D. si alius minoris
 gravitatis auctor, hoc dixisset, inter fatuas
 res prædictam opinionem reponendam esse
 planè assererem, & meritò quidem huius-
 modi chimeris responsum penitus denega-
 rem. sed quia tractatus ille sub nomine Aui-
 cennæ circumfertur, & Deus novit, an un-
 quam Auicennas absurda talia exaraverit,
 nam in hebræo codice libellum de viribus cor-
 dis, haud esse receptum pro comperto habeo,
 fieri non posse, quin tuus Auicennas, salva
 tamen semper sua pace manente, tripliciter
 non erraverit, mox ostendam. A. caue ne
 versa vices tibi succedat, tripliciter Aui-
 cennam errasse? hui, quid audes? D. cum
 attentione igitur animaduerte, quod primi
 erroris

erroris occasio ab hoc desumitur, quia ex una proprietate quam habet unicum mixtum, regula generalis formatur pro omnibus mixtis, quæ per eundem specifica forma modum debent operari. Secundo, quia absq; necessitate multiplicat usus. Tertio deniq; falsum supponit. A. si hæc omnia ostendere vales, Auctorem istum non Avicennam dicam, sed potius Arnaldum traductorem, qui ut suum placitum tanti viri auctoritate fulciret, arabicam phrasim callidè est imitatus. D. si igitur hoc quod dicit veritatem scaperet, quòd scilicet elementatarum rerum calfactione, specifica forma operationes roboris tantum acquirerent, sequeretur profectò, quòd Hercules lapis calfactus, Ferrum, & Chalyben vehementius attraheret, quodq; Allium excoctum, & Adamas ignitus, Magnetis vim restringere fortius valerent; verum an hoc veritatis imaginem præferat, necne, te iudicem in hoc constituo. A. non solum intensius haudquaquam

quaquam (ut arbitror) operarentur , sed
potius a facultate propria ociarentur . D.
Vnde si Electri calfactio occasio existit , qua
vehementius Paleæ , Festucaq; attrahantur;
ex hoc non sequitur , quòd alijs mixtis huius-
modi conditio necessariò insit; nam si a Succino ipso , utpotè a bituminoso mixto , ut Georgius Agricolas tenet , vel a resinosa lachryma , ut Plinius multiq; Auctores asseuerant , vapores per calefactionem eleuantur , quibus eiusdem attractio dubio procul intenditur , ab Adamante sanè ignito , siue Indicus , siue Arabicus , vel Macedonicus , vel Cyprinus sit , nihil prorsus potest exhalari , quo mediante Magnetis vis impensius infirmetur . A. error itaque primus , iam satis cuiq; patet . D. quòd verò incassum multiplicet usus , ipse tibi testis extitit , qui Hyacinthum ore detētum , consulere cordi existimatur . si igitur in ipso ore , ac si deglutiretur , cor letificat , ergo ingestio eius pro exhilarando corde non nisi superflua quidē erit . A. sed dicet Auicennas

fortasse, concedo tibi Dynachryse, quolibet
 modo siue ore detentus, siue ingestus fuerit,
 Hyacinthum cordi opitulari, at magis profi-
 cit deglutitus, quia ex visceribus ipsis, inten-
 siorem caloris gradum annuentibus omnibus
 planè acquireret, & ita potentius in nobis suas
 operationes exercebit. D. Vana loqueris
 Achryuasine, parum enim refert ad hoc ut
 hyacinthi vires excitentur, si remittamus,
 vel intendamus caliditatis gradum, cum
 eiusdem substantia ut fatetur, à calore no-
 stro immutari non possit, & siue pectori ap-
 ponatur, siue ore contineatur, dum ab in-
 nato calore calefiat, satis erit, & ita plures
 usus absque necessitate vir iste nobilis frustra
 introduxit. A. in hoc etiam exorbitasse mi-
 hi sanè videtur. D. veruntamen quòd fal-
 sum insuper supponat, ex eo patet, quia Hy-
 acinthum per ingestionē fieri cordi propiorem
 autumat, exindeq; ualētius suas regali mem-
 bro facultates impartire, arbitratur. A. &
 hoc falsitatis argui Dynachryse existimas?
 D. aures

D aures adhibes si cognoscere ueritatem exoptas, abs te peto ò Auicennas, vis ne Socrati Hyacinthum integrum prout est, uel in pollinem potius redactum dare? *A.* nemini dubium, dicet integrum. *D.* si igitur integrum, quomodo per exiles uenas, dum capacitatibus illis grandior sit, transire potest, antequàm ad hepar ducatur, aut quonam pacto per minorem molem ad cor usq^{ue} substantialiter penetrando, indomitate sua non afficit ipsum? *A.* sed Auicennam in pollinem redactum dixisse potius, coniectura iam assequor. *D.* Et in pollinem etiam, cum ponderosus esse, inalterabilisq^{ue} substantia porro iudicetur intestinis tantum crassis residere, aluiq^{ue} excrementis admisceri, consonum est. cum enim ob indomitatem materie, nequeat in chylum uerti, ab optimo quidem succo post primam cibi, quo erat admixtus, concoctionem, discretiua uirtus ipsum secernere coacta fuerit, ac proinde ut mihi dicas percontor, cuinam loco propinquior sit Hyacinthus

gemma ut cordi vim suam promptius impartire possit, pectori nè apposita, vel ventriculo ingesta? si pectori apposita respondebis, intentum habeo, sed si ventriculo ingesta, falsa quidem pronūciabis. ad hoc enim quòd à ventriculo tendat in cor Hyacinthi uirtus, ut ab inferiori pyloro in intestina procedat, ab ipsis in mesenterio, ab eodem in venam portam, exinde in hepar, & a iecore in venam cauam, ac tandem in partes cordis permeet, necessum est; at si pectori apponeretur, vicinior cordi uirtus Hyacinthi profectò esset. Arteriae enim ipsae, Galeno tum tertio de naturalibus facultatibus decimoquarto, tum decimosexto, de usu partiū decimo, primoq; de simplicium medicamentorum facultatibus decimosecundo asseuerante, in cutim extimam terminantur, quae quidem cutis, ut aeris attractionē fuliginosorumq; vaporum expurgationem, facile admitteret, simul cū ipsis perforatur, & ita, ob illam quam Hyacinthus nobiscum Sympathiam habet, latiscantem

cantem vim, cordi, proprijs rimulis median-
tibus, citius mittet, nec per tantas corporis
partes transire fuerit opus. adde quod si pe-
ctori suspendatur, legitimus Hyacinthus, lu-
minosus, splendidus, coloratus, ac per mo-
dum loquendi, adhuc viuus poterit appella-
ri. quod si in pollinem (vt dicis) reductus erit,
ubi iam lumen, ubi splendor, ubi color, eiusq;
vita residet? si autem pectori appositum, suas
contribuere cordi facultates negares, tunc
etiam auctorem tuum Auicennam iniuria
valdè afficeret, qui Hyacinthum consulere
cordi & intus, & extra, apertè tenet. ac pro-
pterea dixit, illud autem, quo testificantur
antiqui latificationem Hyacinthi, quæ fit fe-
rendo, vel tenendo ipsum, & propriè in ore;
testatur, quoniam ad latificationem, altera-
tione non indiget in substantia sua, vel in ac-
cidentibus essentialibus, vel inseparabilibus,
nec est necessarium quod passum tangatur
ab ea, sed sufficit quod virtus latificandi, quæ
ab ea manat, ipsum attingat. A. prater
expe-

expectationem, ad hanc Hyacinthi destruedam instantiam, melioribus, potioribusq; rationibus quàm unquàm possit, strenuè dimicasti. nunc igitur in sententiam tuam circa vulgare Aurum, facile inducor, euidenterq; noui, nulla prorsus cauillatione, veritatem ipsam conculcari non posse, unde vulgare amplius Aurum in medicum usum uenire, ne utiquàm dixerim, cum re vera, ipsum humana saluti haudquaquàm opitulari cognoscam. D. non solum Achrya sine (ut ais) nō adminiculatur, sed fortè etiam rectè ualeitudini quandoq; noxam inferre potest, qua de re in humanū usum cautissime usurpari debet, cum nō omne Aurū obriūm sit, Et quando de cupella (ut Aurificorum uerbis uti liceat) non sit Aurum, pro maiori parte eri, ut in aureis nummis cernimus, admiscetur, quòd quidem as, an detrimentum, vel potius emolumentum impartiat, haud ignoras. A. in opinionem igitur Brasauoli descendis? D. Brasauolus vir doctissimus, in suo

in suo mineralium examine, rectè damnat
Vulgare Aurum, sed in probatione venen-
sitatis eius, ut mihi videtur, aberrare com-
peritur. non enim hoc Sulphur, & Hydrar-
gyrum prout iacent, sed aliud ab his Argen-
tum, & aliud Sulphur, ut Spagirici omnes
attestantur, tale metallum constituunt. A.
& Aurum pro veneno habetur? D. nonnulli
fuere, qui ex Plinio Aurum esse venenosum
arbitrantur, sed ego ab illa calumnia Pliniū
esse vindicandum censerem; nam vel torre-
factione, aspritudinem non cognatam sibi
amittere, vel uenenosam aris mixturam de-
ponere, intellexit. Aurū enim quatenus Au-
rum, uenenosum non est, & ideo dixit, torre-
tur, & cū salis grumo, pondere triplici missō,
& rursum cum duabus salis portionibus, &
una lapidis quem schiston uocant, ita uirus
tradit rebus unā crematis, in fictili uase, ip-
sum purum, & incorruptum. hāc ille. A. meo
quidem iudicio, rectè Plinium interpretaris,
& Brasauolum errare Phylosopho cuidam
cele-

celeberrimo nō iniuria assentiris, sed euitando Carybdim, in Scyllam profecto incidisti. negas uenenositatem inesse Auro propter Hydrargyrum, & esse noxium ob aeris mixtionē, non uereris asserere? D. quid ni? A. Brasauolus quidem excusationem quadantenus meretur, sed tu duplici pœna indigeres. ipse enim fuit a Galeno persuasus, qui quarto de simplicium medicamentorum facultatibus decimonono, in numero mixtorum erosione interimentium, Hydrargyrum reponit. & tu qui a Galeno medicamento soluentis uicissitudine dari es pro comperto habes, dicere audes, quod sit ita noxium, ut Aurum ab ipso uenenosam adipiscatur facultatem? D. sed tu Achryuasme duplici nomine redarguendus es, quare, & duplicem talionis pœnam sanè mereris. primò, quia ignoras habere es uenenosam potestatem; secundò quia te preterit ab innocua re, quandoque rem nocuam procreari. A. Utrumque penitus denegatur. D. nota igitur quò ad primum Galeni uerba

ba decimoquarto meth. vigesimo, neque enim
(ait) absolute si adstringere incipientem fleg-
monem est opus, quodlibet adstringens in ijs
que deuoranda sunt, adhibemus, sed ea qui-
bus nulla corruptrix admista vis est. nam
Chalcanthus inter precipua, adstringit, sicut
etiam Myrsi, & Sori & Chalcitis, & Di-
phryges, & Aes vstum, & squama eius, &
Flos; verum hæc medicamenta deuorata, no-
xia sunt. A. si igitur es, ut dicis, venenosum
esset, qua ratione ipsemet Galenus tertio, de
simplicium medicamentorum facultatibus
decimoquinto, & es vstum, & squammam,
in numero medicamentorum soluentium re-
poneret? Dioscorides etiam quonam pacto
pro educenda aqua, ipsis vteretur? D. quid
ni? non ne medicamenta soluētia secundum
te venenosa sunt? A. & quomodo veneno-
sa? non ne semper occiderent homines? D.
veh Achryuasme, terminos distinguere ne-
scis? nonne ea differentia tibi innotuit, que
inter medicamenta venenosa, et deleteria est?

T audi

audi Galemum in sextum de morbis vulgaribus comm. 6. aph. 5. ubi ad verbum dixit, verum fortasse quis existimauerit, & purgantium medicamentorum materiam, inter mortifera esse censendam, nam & hac ultra modum exhibita, nos interficiunt. id si concesserimus consequens erit etiam, ut Alexipharmaca, & Theriacam, in mortiferis enumeremus; quandoquidem, & hac nos perdere possint, nisi quis ex ipsis omnino ualde parum assumpserit. verum ea de causa mihi plura medicamenta non vocare mortifera Medici uidentur, quod ipsorum temporibus, quibusdam utilitas necessaria sit. ea uero appellare deleteria, id est pernitiōsa, quæ nullo unquam tempore neque agrotis hominibus, neque ualentibus, opem ferunt. neque enim Aconitum, neque Argentum uiuum, neque argenti spuma, neque Marinus Lepus in corpus accepta, ullum nobis afferunt emolumentum, quemadmodum & alia pleraque, de quibus & illis in commentarijs actum est, ubi de inuan-

iuuantibus, atque nocentibus per totius substantiæ proprietatem, disputauimus. hæc ille. Et ita quamuis æs venenum esse asserui, deleteriam tamen facultatem habere, non affirmavi, Et dato etiam quod ipsum æs suapte natura venenosum nõ sit, ex eo quidem non sequitur ipsum quandoq; uenenare non posse; ab eo enim nonnunquam materia quædam generatur, quæ nõ nisi inter mortifera uenena debet annumerari, Et hoc auctoritate Arabum comprobatur. nam Ioannes Serapio, hæc, Philosophi cuiusdam testimonio, libro simplicium cap. 41 4. scripsit. quidã (inquit) faciunt ex ære, uasa ad comedendum, Et bibendum in eis, Et nocent eis ualdè, Et maxime eis, qui assuescunt hoc diu, nam tales parati sunt incurrere elephantiam, Et cancrũ, Et dolorem hepatis, Et splenis, Et malitiam complexionis, maxime comedentes in illis, res acras, Et bibentes in illis dulcia iuria, Et quando comedunt cibum, qui ibi steterit die una Et nocte, est peius multum, Et quan-

do ponitur vas areum super pisces affatos calidos, sunt pisces venenum mortiferum. & Avicennas secundo canone tractatu capitulo 231. ad verbum dixit, oportet quidem ut caueatur vsus dimittendi illud in quo est falsedo, & amaritudo aut pinguedo, sicut sunt olea, & carnes, aut acetositas, aut dulcedo, in vasibus aris, & bibendi ex eis, ipsa enim transmittunt procul dubio viriditatem aris, & viride aris est venenum. A. auctores isti, tibi se præbent fautores, eorumq; dicta non cōprobare nequeo, quamobrem errarijs nunc argumentis dimissis, ad Metallorum Regem reuertamur. dic mihi amabo, si Aurum non consumitur igne, cur est, quod etiam Obrizum foco dissipatur, peruriturq;, ut nonnulli nuper facto experimento, constare aiunt? quod si negares, idq; incorruptibile, ac inuictum persistere affirmares, iam tibi notum extitit, quod quicquid constat ex elementis, aeternum prorsus esse non potest, sed quæ diutius durant, seroq; corrum-

corrumpuntur, ea incorruptibilia, ac penè
æterna censentur, quale Aurum est, & gem-
ma quamplurima, ad eum sanè modum,
quo Salamandra dicitur in igne vivere, ac
nihil ab eo pati, quòd nimirum per aliquod
temporis spaciū illæsa, ferè in igne per-
maneant, vritur tamen Galeno teste tertio
de temperamentis quarto, si in eo diutius
immoretur. D. si eam quam nudius ter-
tius facere me Artem vidisti, quandoque
expertus esses, hoc quidem Achryuas me per-
contatus non fuisses, labora igitur, & in-
uenies. A. cùm hætenus mihi responsum
semper summa cum humanitate præbueris,
cur nunc in colloquij limine tam inhumani-
ter me derelinquis? D. a tui obsequio neu-
tiquam desciscere volo. scito igitur, quòd
quàmuis, & ipsum Aurum dubio procul
corruptioni naturali, ut alia sublunaria ex
componentium elementorum pugna consli-
ctusq;, longissimo temporis tractu obnoxium
sit, dum tamen purum, ac Obrizum exi-
stat,

stat, igne nostro nequaquam consumi patitur, & si Vulgare Aurum comburi aliquando contingat, id utiq³ vel Auri, vel Ignis, vel rei ratione in qua extinguitur, sanè eveniet; si Auri culpa contigerit, dubio procul, non Obrizum, sed Vulgare Aurum quòd vel Argentum, vel Aes, secum habet immixtum profectò erit, ex Plinij testimonio, sèpè Aurum prædictis generatum metallis reperitur, & quamvis ab arte (ut pro nunc utar vernaculis dictionibus) cupelletur; si Argentum ab Auro Aqua Regia potestate, da partire (ut aiunt) non sciungatur; impuritate etiam afficietur, & ita ignis non sanè Auri, sed Argenti tantum portionem cremabit, absumetq³. Argentum enim quamvis in genere suo perfectum sit Metallum, ab igne nihilocius superatur. Sed etiam ignis ipse, Aurum domare Obrizum itidem potest, si ut aliàs diximus substantiam sibi coniunctam erodentem habeat. at res cui Aurum ignitum
immer-

immergitur, Auri pondus subtrahere potest, quando Salem, vel Tartarum, vel tale quiddam cōtinet; Vini igitur ratione cum Tartaro gaudeat, aliqualem ponderis portionem Aurum deperdit. A. ecce callide Dynachryse, cur me ad alia conuertere tentabas, ex hoc enim quòd Aurea lamina uino extincta uirtutem deponit, contra te utiq³ Auratum uinum habebimus. D. minime gentium, quia superficiem tantum abrasit, ipsiq³ Vino neutiquam admiscetur, & qua ratione delimatam Auri scobem, nihil conferre nobis asserui, eadem rursus huiusmodi Vinum tibi detestor. A. heu Dynachryse, & hoc figmentum pro ueritate supponis? D. experto crede Ruberto, falsa enim, cōmentitiarū hęc minime sunt, & ut unico uerbo ueritatis filo buccam consuam renitētis, experimentum huiusmodi docere te uolo. A. facile tamen. D. facillime quidem. Vinum per pannum (quod Filtrum dicunt) destilla, si insensibilem Auri polli-
nem

nem comperire cupis. Caue igitur credas, quòd *Vulgare Aurum* quicquam sanitati proficiat, porrò inter mortua corpora debet annumerari, et nisi a *Chimia* suscitetur, nihil agere natum fuerit. quinimò, & si *Vulgare Aurum* per artem illam sub potabili forma reducatur, *Vulgare* etiam nuncupari potest, si adhuc *Spagirica* industria denuò condensari poterit. idcirco pro sanitatis tutela, potabile disquire *Aurum*, quòd in *Vulgare* amplius conuerti non possit. *A.* ò quàm citò *Spagiricorum* dogmata innotuere, unde summo afficior gaudio, quòd absque labore *Chimie artis* quàmplurima, sim adeptus. *D.* heus *Achryuasme*, quid amplius vis a me sciscitari? *A.* hoc tantum, scilicet, an *Priscos* scriptores, ita stolidos fuisse censes, ut *Salamandram* de qua nunc mentionem feci, extinguere ignem re vera fuerint arbitrati? *D.* & *Iuniores* illis, nonne veritati huiusmodi contradicendo, impudentiæ criminari potius debent? *A.* cur istos

istos culpandos esse proponis, si in igne Salamandra exurit? D. Salamandram sibi notam, in cinerem verti facile conceditur, sed veteribus cognitas Salamandras, ab igne consumi non est asserendum. A. multa igitur secundum te Salamandrae sunt? D. maxime. A. Et quae? D. ignis prima, secunda Terra, Tertia verò quae apud vos reperitur, Et ferè aqua dicitur, cum ratione temperamenti, tum quia magnis imbris tantum provenit. haec autem, Plinio, Galeno, Alberto ac Neotericis omnibus nota fuit, Et eius historiam rectè sunt assequuti. at quae terra esse censetur, animal non est, sed vel fossilis lapis, vel vena quadam, vel lanugo, ac pluma, tot habens descriptiones, quot species eius, Amiantus videlicet, Abeſton, Iſcuſtos, Salamandraq; perhibentur. de Amianto lapide quidem, Dioscorides quinto libro cap. 113. Et Plinius lib. 36. cap. 19. verba faciunt. de Abeſto verò, Et Iſcuſto, Albertus secundo mineralium, per-

Z tractat,

tractat, sed de Salamandra ipsa, Marcus Paulus Venetus, in suo itinera-rio cap. 46. multa dixit, quinimò locum unde extrahitur, Montes videlicet in Prouincia Ringuitalis repositos, copiosè describit, modumq; docet, quo netur, & tela ex ipsa cõtèxuntur. huius etiam Salamandra, sapientes nostri in expositione cuiusdam loci Deuteronomij capitulo octauo, memorati sũt ibi, vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit; & ipsam proprio idiomate, Sitin vocant. Verum Salamandra ignis proprietatem, non solum Iorach Philosophus, sed etiam Aristoteles ipse quinto de historia animalium capitulo decimono, literis mandauit, dum dixit: Nonnulla corpora animalium sunt, quæ igne non absumuntur. Salamandra autem claro documento est, quæ (vt aiunt) ignem inambulans per eum, extinguit. & in hac sententia olim nostri fuerunt sapientes, in ea classe, quæ inscribitur de solemnitatibus, se-
tione

Etione de diebus festiuis, capitulo Gravitas
rei sanctæ. A. qua ratione hoc possunt as-
serere? ignis forsan animalia gignere aptus
est natus? non ne huiusmodi assertio contra
philosophiæ principia prorsus est? non ne A-
uerroes tum secundo de generatione anima-
lium capitulo tertio, tum libro de substantia
orbis capitulo secundo, & decimosecundo
metaphisicæ comment. decimoctauo, ignem
nullum animal generare omnino autu-
mat? D. cuicumque elemento anima-
lia propria assignantur, ut sapientes no-
stri perhibent, in classe, quæ inscribitur,
de Sanctitatibus, sectione de Prophanis, ca-
pitulo Cutis, & Iusculum. A. at Philoso-
phi naturales, penitus hoc negarent. D.
aberras Achryuasme, nam & Aristoteles
loco præallegato id scripsit, & tenet, unde
Plinius libro undecimo, capitulo 36. Aristoteli
ferè verba traducens, ait, gignit ali-
qua, & contrarium naturæ elementum, si-
quidem in Cypri arrarijs fornacibus ex me-

dio igni, maioris Muscæ magnitudinis, volat pennatum quadrupes, appellatur Pyralis, à quibusdam Pyrausta, quandis est in igne, viuit, cum euasit, longiori paulo volatu, moritur. A. hæc omnia commentitia sunt, quæ intellectus humanus nequam caput, nec fortasse quispiam fuit, qui igni, Salamandram proprijs vnquam viderit oculis. D. tua te fallit opinio mi Achryuasme, non solum enim quàm plurimi eam viderunt, sed etiam aliquando in usu fuit, ut nostri sapientes classe de Maleficijs, sectione Senatorum, capitulo Quatuor sunt species iudicialis mortis, rectè dixerunt. A. & quis nam fuit ille, qui eam usu comprobauit? D. Ezechia Regis mater, quando Maritus Achaz, communem filium rogo immisit, ut falsa Idola hac admiranda impietate coleret. Ezechias igitur, pinguedine, & sanguine Salamandra ignis perunctus, ab iniuria ardentis prunæ, facile euasit. A. sed quid ais Dynachryse? suos
 forsan

forſan antiqui cremabant filios? mihi olim
ni fallor, relatum fuit, quòd in ſimulacro-
rum quorundam honorem, filios duntaxat
per ignem traducebant, nec uſque ad mor-
tem incendio conflagrabant. D. ſcriptu-
ram conſule ſacram, & videbis, an veri-
tatem pronuncio, duo enim erant ſacriſi-
candi modi, alter (ut ais) alter verò, ut
ego tibi aſſerui. A. quonam loco ſcriptu-
ra ſacra de duobus his modis egit? D. pri-
mus modus, ex capitulo vigefimo, Leuiti-
ci libri colligitur; ſiquis dederit (inquit) de
ſemine ſuo, Idolo Moloch, morte moriatur,
populus terra lapidabunt eum. de eodem
etiam, Deuteronomio capitulo decimo-octa-
uo, verba fecit, ibi, Nec inueniatur in te,
qui luſtret filium ſuum, aut filiam ducens
per ignem. Secundus verò modus, in eodem
Deuteronomio capitulo duodecimo, enarra-
tur, cum inquit, Non facies ſimiliter Do-
mino Deo tuo, omnes enim abominationes,
quas auerſatur Dominus, fecerunt Dijs ſuis,
offe-

offerentes filios, & filias, & comburentes igni. A. his tamen non obstantibus, in supponenda ignis Salamandra, valde sum anceps, præsertim, quia Plinius silentio eam inuoluit. D. dic potius quod ipsam 29. libro, capitulo quarto, negare videtur. dum enim Salamandra Neotericorum venena describit, subiungit, ex ipsis quæ Magi tradunt contra incendia, quoniam ignes sola animalium extinguat, si forent vera, iam esset experta Roma. sed Plinius vir bonus fuit, & si hoc in mundo adhuc existeret, maiora etiam proculdubio crederet. nonne fuisse homines nonnullos, qui suapte natura igne persistebant, ipsemet scripsit? nonne Regis quandam particulam ardenti igne indomitam extitisse, litteris mandauit? sed quid amplius? nonne mirandum Cineris pro vero supponit? A. quonam libro quod primò recensuisti, pertractat? D. septimo suo libro capitulo secundo, cum dixit, Haud procul Vrbe Roma, in Faliscorum agro familiaris

milia sunt pauca, quæ vocantur Hirpie, quæ sacrificio annuo quod sit ad montem Soractem, Apollini, super ambustam ligni struem ambulantes, non aduruntur, Et ob id perpetuo senatus consulto, militia, omniumq; aliorum munerum vacationem, habent. Quorundam corpore partes nascuntur, ad aliqua mirabiles, sicut Pyrrho Regi pollex in dextro pede, cuius tactu lienosis medebatur, hunc cremari cum reliquo corpore non potuisse, tradunt, conditumq; loculo in templo. A. secundum verò ubinam apud ipsum describitur? D. vis forsane ut Plinius philosopho secundi colliget copulatus, currum trahat? non bene conveniunt; Equum enim, Et Asinum simul iungere, nefas est; quippe Auerroes ut credat, iuramento eget, Plinio verò sufficit simplex verbum. A. si me amas verba eius ostende. D. si ipse id scripsit, ego etiam fatuitatem eius tuo rogatu explicare possum; locus est libro 36. naturalis historiae capitulo 27. cuius
verba

verba ita se habent. Non prateribo & unū
foci exemplum, Romanis literis clarum;
Tarquinio Prisco regnante, tradunt repen-
tē in foco eius comparuisse genitale ē cine-
re, masculini sexus, eamq̃, quæ insederat
ibi, Tanaquilis Regina ancillam, Ocrisiam
captivam, consurrexisse gravidam. A.
oh, oh, oh, oh, Ocrisia hæc immanis admo-
dum erat, cū eius amantis cor inhumani-
ter arsisse haud sibi suffecerat, donec salacem
caudam in cinerem etiam reduxisset. D. ut
sementem fecit, ita & messuit, namq̃ absq̃;
ullo oblectamento utero gestavit. A. ca-
ueant igitur eiusdem classis mulieres omnes,
nē sapius quā par sit, foco maneant solæ.
D. iam tuis Achryuasine, petitionibus om-
nibus satisfeci pro viribus, noli me amplius
exagitare si placet. A. iocatus es hæctenus
Dynachryse, ut animum quidem relaxares
iam fessum, & optimè tibi successit res. Ego
autem interea huic sermōni finem imponens,
concludo, quod in Vino, vel Aqua, Succo,
vel

vel Insculo, quibus Vulgare Aurum restin-
guatur, nulla Aurifica facultas inest, qua
Auri potentiales uirtutes adipisci contingat,
ita quòd tanti laboris premium, nonnisi bi-
bendi incunditas, censeri debet. D. nec
etiam incunditate huiusmodi mi Achryna-
se, bibentes fruuntur. Vulgare etenim Au-
rum, utpotè densum, ignis aliqualem sapo-
rem contrahit, qui quidem sapor, in Aqua,
cùm sit omnium qualitatium expers, quo no-
mine quorumcunque saporum susceptibilis
est, nonnunquàm degustatur, quinimò ob
eam extinctionem, facile Vinum acescit,
ut qui palatum habent exquisitum, id opti-
mè attestari ualèt. quare cùm acidus sapor,
sub acerbo reponi dicatur, qui ex Galeno pri-
mo de symptomatum causis sexto instar acriū,
acutorum, amarorumq̃, gustus instrumen-
tum diuellit, neque incunditatem, neque ob-
lectamentum ullum, afferre potest, ex Ari-
stotele namq̃, septimo Moraliū Eudemio-
rum secundo, incunda simpliciter ea uoca-

Aa mus,

mus, quæ integrum, sanumq; corpus oblectant; & sani homines, non vino acido, sed dulci tantum, atque suavi gaudere solent.
A. tuo dulci, suaviq; Nectare, amantissime Dynachryse, mirificè oblectatus fui, unde quantas maximas unquam possum, ago tibi gratias, & immortales. D. soli Deo optimo Maximo, qui summus est, honor, & gloria, agantur in sempiternum.
LAVS DEO.

F I N I S.

INDEX LOCUPLETISSIMVS.

eorum quæ in prima scriptione & subsequentibus Dialogis continentur.

A

Brotanum discutit.

29.2

Abrotanum tertium gradum caloris obinet.

28.2

Absynthium adstringit.

29.1

Absynthium calfacit in primo gradu.

28.19

Acetum glutinosos succos discutit.

110.20

Acidus sapor sub acerbis reponitur, & instar acrimum acutorum amarorumque gustum diuellit.

177.19

Aconiti temperamentum ex Dioscoride, Actio, & Gale-
no.

109.1

Aconitum & venena deleteria semper nobis contraria sunt.

34.5

Adamas Magnetis vim restrin-
git.

68.3

Adam primus homo, primus
fuit transgressor.

84.2

Adam anni fuerunt nongenti
& triginta.

85.11

Adequatam entis substantiam ex
qua mirabiles effectus pro-

ducuntur, non nisi Altissi-
mus Deus perfecte noscit.

38.19

Adulatio ita cuique pernicio-
sa est; ut tam Plato in Phedro
bestiam humano generi pe-
silentem uocitaret.

16.22

Aes medicamenti soluentis ui-
ce datur.

160.12

Aes noxiam potestatem habet.

160.19

Aesculapij statua aurea erat.

106.2

Aesculapium ferunt Apolli-
nis filium extitisse, atque au-
ro indutum ut hominem
pecuniosum cum extrema
aegritudine ad mortem feren-
te opprimeretur curaret, un-
de & fulmine percussus.

107.6

Agit id quod vincitur in id quod
uincit, uerum ita exiguum
ut sensum effugiat.

143.1

Alberti opinio de propria me-
tallorum materia.

5.9

Alecterium lapidem quomodo
a Galli nentriculo eximere
possumus ad hoc ut suas fa-
cultates seruet.

62.6

A a 2

Alexi-

I N D E X

*Alexipharmaca & Alexite-
ria naturam habent mediam
inter corpora perpetientia et
uenenum.* 34.22

*Allium Herculeum lapidem
stupescere facit.* 68.5

*Allium venenis uehementi fri-
giditate ladentibus resistit.*

110.13

Alteratio actualis quæ. 4.2

Amandinæ gemmæ uires. 58.

13

*Amuleta Latinis, nepiaria Græ-
cis dicuntur.* 72.10

*Animal uecordissimū esse Stru-
thium Albertus scripsit.*

135.7

*Animalia nōnulla occulta qua-
dā proprietate prædita; inal-
terabilia mixta domare pos-
sunt.* 27.19

*Animantium calor dummodo
non sit aliqua peculiari uir-
tute præditus, auri materiā
dissoluere nequit.* 44.1

*Animatorum & inanimatorū
entium discrimen quo ad fa-
cultatem specificæ formæ se-
cundi ordinis.* 61.3

*Anima intellectiua quæ nam
sit.* 51.22

*Aqua in qua extinctum sit au-
rum aurificam facultatem
non habet.* 177.1

Aqua aspersio in qua aurum

elotum sit reprobari debet.
76.21

*Aqua cum sit omnium saporū
expers, quorumcunque sapo-
rum susceptibilis est.* 177.7

*Araneus sinistro febrientis bra-
chio adligatus amphimerinā
curat febrem.* 56.12

Archæus primus, quid 117.20

Archiatos quid. 118.3

Ares quid. 119.5

*Ares, alter Naturæ dispensator
est, & ex generibus formas
& species in indiuidua pro-
ducit.* 119.18

*Argentum & Aurum metalla
perfectissima sunt.* 7.20

*Argentum & Aurum non al-
terantur a calore nostro: ibi-
dem.*

*Arterię in cutim extimam ter-
minantur.* 156.13

Arthemisia attenuat. 29.1

*Arthemisia in secundo gradu
calida est.* 28.20

*Assiduo illisu durum cauat un-
dula saxum.* 143.8

*Auerroes non potuit Astrono-
morum positiones penitus
destruere.* 49.11

*Augmentum & nutritio ad
animam uegetatiuam potissi-
mè spectant.* 52.14

*Aurea barba auream Aescula-
pij statuā æmulabat.* 106.15
Aurifi-

I N D E X

Aurifices nostri ignem palea nequaquam experti sunt, sed quod igne notabili consequi non potuerunt, ut scilicet aurum in ipso per longum temporis spacium funderetur, id ignis quantitate minori flammam praesertim folle agitatam habente, citissime obtinuerunt. 140.1

Auri succi praestantia. 8.15

Auri temperamentum ex Galeno. 7.4

Auro liquefcenti si Gallinarum membra misceantur, id consumunt. 10.22

Aurum quid. 5.14

Aurum ignitum contumacem escharam non producit. 6.20

Aurum quomodo Alopeciam sanat. 6.20

Aurum Vulgare quamvis primas in se, secundas, & tertias facultates habeat inclusas, materię tamē suę impassibilitate caloris nostri impotentia haud eas explicare ualet. 41.2

Aurum inter homiomera mixta connumeratur. 41.16

Aurum cum ab innato calore non immutetur, frustra exhibetur, & aqua vinumq; ubi extinctum est, facultatem nondum receptam dare non

valent. 93.6
Aurum suas virtutes habet insitas, sed ob substantię impassibilitatem, non potest nobis proficere. 94.1

B

Blagij rubicundi ac trans lucidi sunt. 46.13

Barbam Aesculapij Dionisius sustulit. 105.9

Barba aurea notabatur Aesculapij auaricia. 107.1

Berillus & Adamas albescenti & cadescenti Stellarum firmamento assimilantur. 60.15

Berilli vires. 58.18

Bis atque ter pulchrum esse ferunt, ea quę pulchra sunt dicere atque considerare. 22.5

Borax gemma ē Buffonis capite extracta quando virtuosa. 58.18

Bractea & auri scobes si ingerantur, aurificam ob id facultatem nobis haud impartire queunt. 41.6

Brasauolus vir doctissimus recte damnat Vulgare aurum, sed pbatione venenositatis eius aberrare videtur. 158.22

Brassicam oderunt Origanum, Ruta, Cyclaminus. 70.20

Caba-

I N D E X

C

Cabalista non nisi de diuino auro locuti sunt. 96.

12

Cadmia & Pompholix vlcera omnia applicatione sua exiccant. 25.5

Cain fratricida fuit. 84.2

Calcidonius Ametistius et Smaragdus rubeo obscuro nonnullarum Stellarum mansionum & Lunæ assimilantur. 60.18

Calor quatenus calor & ab omni specifica formæ proprietate denudatus aurum non immutat. 132.3

Calor naturalis non agit in Hyacinthum quando sumitur intra corpus. 149.3

Caloris nostri imbecillitatis pro vulgari auro alterando argumentum vnde desumitur. 42.2

Calx in viscerib. terræ & lixiniū quoddam genitum ex Democrito propria est metallorum materia. 4.18

Carbunculus inter lapides talē habet præstantiam qualem aurum inter metalla cuncta. 47.12

Cassia & Manna egestatis gratia Natura vitur nutrimenti loco. 33.20

Cauda Ceruinæ, atota substantia venenosa est. 35.21

Causa ob quam Aurum corruptionem non experitur. 39.11

Cauterium nobile cur fiat ab auro. 6.15

Celestium virtutum influxu, & complexionata materiæ qua infunditur occasione, variæ mixto operationes insunt. 36.8

Cælum diuersas virtutes nobis infundit quæ a motu & lumine haudquaquam dependent. 49.18

Chachimia quid sit 65.1

Cham impudentissimus fuit & maledictus. 84.13

Chimicorum Ars auri substantiam domat. 42.15

Chimicorum Magistri nota per ignota declarant. 118.8

Chrysolithum lapidem anulo adligatum gestatumque sapientem efficere hominem nonnulli asserunt. 55.5

Cobalt Cobaltum vel Cobletum quid. 65.10

Compositus motus, vel duos caloris gradus producit, vel vnicum caloris gradum saltē intensionem efficit. 138.3

Crocimartis oleum ita Magnetis efficaciam præstat, ut ingentes ex pariete clauas admiranda

I N D E X

randa potentia euellat. 10.3
*Cur est quod Chirurgus pluribus
 & natura diuersis vitur
 phar macis.* 25.22
*Cur Statuendum sit quod ani
 matis entibus primus tantum
 sufficiat influxus, inanimatis
 verò entibus proprius sem
 per requiratur.* 50.18
*Cur metalla & lapides non ha
 bere animam vegetatiuam
 perhibemus.* 52.15
*Cur potentissimi Reges Impe
 ratores inuictissimi summiq;
 Pontifices auro decorantur.*
 78.19
*Cur aurum Tabernaculi multa
 mandante Deo construxit.*
 81.12
Cur atas prima aurea dicatur.
 85.3
*Cur aurum ceteris metallis diu
 tius conseruetur.* 98.13
*Cur vinu in quo cetera metalla
 præter aurum Argentum et
 Ferrum restincta sunt, Aco
 niti ueneno non resistat.* 111.
 17
*Cur pro curatione venenositatis
 Aconiti absque metallorum
 extinctione; vinum perco
 quere igni simpliciter potius
 non tentamus.* 112.10
*Cur in propinquis Rheni Fluij
 ripis vnde Fabarienses aquæ*

*exiliunt, rutilas auri scobes
 relinquuntur.* 115.13
*Cur pro curatione venenositatis
 Hydrargyri aurum in tenuis
 simum pollinem redigendum
 sit.* 123.22
*Cur Struthionum carne auri
 vicissitudine quod ipsi dige
 runt, curari non possumus.*
 132.22
*Cur Dioscorides & Galenus
 Aere vtuntur, si quidpiam
 Aes veneni sapit.* 161.6
*Cyrus Rex memoriam præstan
 tissimam habuit.* 99.3

D

Democratè Atheniensem,
 Delphicum Pythiæ Ora
 culum quid docerit. 56.14
 Dei summi bonitas misericor
 diaq; voluit vt Vulgari auro
 crimini Aurei Vituli clemen
 ter ignosceretur, pie quidem
 statuendo, vt aurum quod
 summum occasionaliter He
 breis produxerat extermin
 ium optatam veniam pa
 cationemq; iisdem impetra
 ret. 81.15
 Deleteria frigida si corpus affi
 cere nostrum absque vlla al
 teratione quis assereret pro
 fectò aberraret, quippe calo
 re

I N D E X

re nostro mediante aliquid
patiuntur donec insitæ facul-
tates de potentia ad actum
reducantur, sed cū longē
magis agere in corpus nostrū
quā pati ab eo valeāt, inde
est quod absque alteratione
vlla ea prorsus nos afficere
quandoque asserimus. 142.9

Deleteria frigida intro assumpta
a calore nostro necessariō
comminuuntur & minutim
inciduntur, cū sit impos-
sibile vt talia interficiāt, nisi
prius cor refrigerent. 144.3

Depuratifimo Calyce non nu-
tritū Struthius. 135.19

Die qua quinta auri essentia po-
tanda venit a Gallinarum
carnibus abstinendum est.
11.4

Dies solemnior apud Hebræos
septimi Mensis decimo Ex-
piationum dicto haud repe-
ritur. 82.13

Dies Meduscelech fuerunt non-
genti & sexaginta nouem
anni. 85.14

Differentia que est inter medi-
camenta venenosa & delete-
ria. 162.12

Diluuij descriptione facili col-
ligitur quod prioris seculi
anni solares fuerunt. 86.4

Doceri ab omnibus utiq; decet,

quamvis Mechanici illi sint.

140.13

Dolores maligni a quibus exo-
riantur. 110.1

Duobus contrarijs motibus utitur
flāma vno ascendendo altero
vero descendendo. 138.22

E

EA tantū que animam ad
beatitudinem ducunt pro-
pria ratione sunt affectanda.
87.22

Echini dispaci vini vermes quid
faciant. 61.8

Electri calfacti occasio existit
quo vehementius paleæ fe-
fluæque attrahantur, quia
ab ipso vt a bituminoso mix-
to, vt Georgius Agricolas
tenet vel a resinosa lachryma
vt Plinius & multi auctores
asseuerant, vapores per cal-
factionem eleuantur, quibus
eiusdem attractio intenditur

153.3

Eliseo soni armonia profecit.

107.20

Emortuum aurum quomodo
viniificari possit. 168.6

Emortuus quasi immobilis que
pruna ignis est respectu ignis
paleæ. 138.10

Equum & Asinum simul iun-
gere

I N D E X

gere nefas est. 175.16
Error primus Auicennæ. 152.

12

Aetas Auri scelerata nefaria-
que dici meretur. 85.5

Ex Alexandrini Peripatetici
sententia nihil prohibet quin
ab aliquo agente quidpiam
per mediū alteretur, quam-
uis alterationis eius sit expers
medium ipsum. 71.7

Ex ære nonnunquam materia
quædam generatur, quæ non
nisi inter mortifera venena
recenseri debet. 163.8

Ex ære viride æris quod quidē
est venenosum, generatur.
164.10

Excrementosus, concoctu diffi-
cilis, & vitiosi succi Stru-
thiocamelus est. 133.14

Exemplis vimur in dicendo vt
de quo dicitur, facilius intel-
ligatur. 24.12

Exhalatio vaporosa ob siccitatē
coarctata ex Aristotele est
propria metallorū materia.
4.15

Ex Montibus in Prouincia Rin-
guitalis repositis Salamādra
terre copiose extrahitur.

170.4

Experientia rerum naturalium
magistra celebratur. 20.1

Extimam carnem duntaxat au-

rum ignitum afficere valet,
& satis etiam leuiter eam
incendit. 102.15

Ezechia Regis mater, quando
maritus Achaz communem
filium rogo immisit vt falsa
Idola hac admiranda impie-
tate coleret, Ezechiam pin-
guedine & sanguine Sala-
mandræ ignis perunxit, &
sic ab iniuria ardentis prunæ
facile euasit. 172.16

F

Fabariensium aquarum hi-
storia. 114.16

Fabarienses aquæ succum aureū
a Natura nondum conden-
satum obtinent. 115.5

Fabarienses aquæ scaturiunt ca-
lida, & minerali calore quo
semper præditæ sunt eximie
elaborantur, nec aurum den-
satum, nec limus aliquis ex
his aquis subsidet. 114.

Facultates specificæ formæ se-
cundi ordinis in inanimatis
mixtis perquirendæ sunt an-
tequam corruptionem insi-
gnem patiatur materia. 61.
20

Facultates specificæ formæ se-
cundi ordinis, appensione,
directo aspectu, simplici con-
tactu,

B b

I N D E X

taſu, & mediato, obtinētur.
 69.19
 Facis vini vires ex Dioſcoride
 & Plinio. 95.10
 Ferrum ob ſue materiæ impa-
 bilitatem non præſtat nobis
 alimentum. 40.22
 Ferrum pluribus Struthionibus
 obiectum non fuit ab eis co-
 meſtum. 130.17
 Ferrū Struthiocamelus comedit
 atque eo nutritur non ex par-
 te ferri perfectè concreta, ſed
 a metallico ſucco nondum
 deſato qui adhuc in ipſo ferro
 ob ſuam imperfectionē ineſſe
 cenſetur, alimētum deſumit.
 135.13
 Ferro ſi acutiſſimo molliſſimam
 ceram toto die ac nocte inci-
 das, fieri non poteſt vt non
 fiat manifeſtè obtuſius. 143.
 5
 Eilij Dei libidine ſumma ex om-
 nibus quas elegerāt ſibi ux-
 o- res acceperunt. 84.6
 Flammam parit ignis paleæ.
 138.5
 Fœlicitas haud in ludo iocove
 conſiſtit, ſed in operationibus
 duntaxat quæ ex virtute
 proſciſcuntur. 16.12
 Frigida deleteria craſſarū ſunt
 partium, nec facilè moueri
 poſſunt, nec vtminu tim in-

cidantur prorſumq; ſerantur
 ex ſua natura obtinent, uerū
 adſcitiā caliditatem re-
 quirunt, quæ in minuta ſecet,
 extenuet, atque comminuat,
 quæq; velut manu ducat atq;
 in ſubtiles partium omnium
 meatus deducat. 144.3

G

G Agatronica gemma ui-
 res. 55.8
 Galenus increpat Medicos illos
 qui falſò Struthiocameli ven-
 triculum extollunt ceu me-
 dicamentum quoddam quod
 coctionem iuuat. 133.16
 Galenus & Macrobius aurum
 paleis liqueſcere cum Plinio
 aſſeuerant. 136.18
 Gallinarum caro venenum auri
 eſt. 134.1
 Gallinarum pinguum longus
 uſus proſperæ etiam ſanitati
 tempore deuitari decet. 11.7
 Gallinæ non nutriuntur auro.
 133.22
 Gens Catadupa quæ illum locū
 accolit, vbi Nilus præcipitat
 ex altiffimis Montibus pro-
 pter magnitudinem ſonitus
 ſenſu audiendi caret. 91.12
 Gigantes quid aliud fuiſſe cre-
 dendum eſt, quàm hominum
 quandam

I N D E X

- quandam impiam gentem
Deum negantem, illamque
Deum peller de cœlesti sede
voluisse? 85.1
- Gignit aliqua & contrarium
Naturæ elementum, siquidē
in Cyprī ararijs fornacibus
ex medio igni maioris Muscæ
magnitudinis uolat, pennatū,
quadrupes, appellatur Pyra-
lis, a quibusdam Pyrausta,
quandiu est in igne uiuit, cū
euasit, longiore paulo volatu
moritur. 171.2.1
- Gilgil quid sentiat de propria
Metallorum materia. 5.2
- Granatus gemma vel balausti-
num colorem habet. 47.1
- Grauus apud Chimicos quid sit.
64.20
- Gregariarum caprarū vermes
quibus openi ferunt. 56.15
- H
- H**æmorrhoides a longo
Gallinarū vsu procrean-
tur. 11.12
- Hercule us lapis similitudine for-
mæ quam cum ferro habet
ipsum amplectitur. 68.1
- Herculeo morbo peoniæ radix ē
directo contrariatur. 141.1
- Herculeus lapis calfactus, alliū
excoctum & Adamas igni-
tus siue Indicus siue Arabi-
cus vel Macedonicus vel Cy-
prius sit, non solum intensus
non operatur, sed potius a fa-
cultatibus proprijs ociantur.
152.16
- Homo quidam Castilionensis
mercede ductus, multa saxa
denorabat quibus nutriri pro-
cul dubio non poterat, sed
paulo post cū alui excremen-
tis silices duros ingestos ege-
rebat. 134.19
- Humidum statim amittit for-
mas. 75.5
- Hyacinthus in forma sua sub-
stantiali non patitur a colore
naturali. 148.20
- Hyacinthus ex Auicenna cum
efficiatur propinquior passo
fortius imprimit suum esse-
tum. 149.10
- Hyacinthus ore detētus ex Aui-
cenna consulere cordi existi-
matur. 157.16
- Hyacinthus ingestus cū pon-
derosus est inalterabilis sit
intestinis tantum crassis re-
sidet & alui excrementis ad-
miscetur. 155.13
- Hyacinthus ingestus cordi pro-
pior quàm pectori appositus
non est. 156.3
- Hydrargyrum Magneti prorsus
adimit potestatem. 9.20
- B b 2 Hydrar-

I N D E X

Hydrargyri assumptioni auri
limata scobs, idest ramentum
quàm tenuissimum epotum,
mirabili est auxilio. 120.16
Hydrargyrum & Aurum inter
se inimicantur. 121.1
Hydrargyrum solo contactu ab
auro ebibitur. 121.11
Hydrargyrum auro admixtum
imparibilitatem consequitur.
ibidem.
Hydrargyri caliditas crassarum
partium ab actuali auri fri-
gidityte retunditur, eiusdem-
que auri actuali siccitate ero-
sioni occurritur. ibidem.
Hydrargyrum suo pondere in-
terna exest. 122.11
Hydrargyri veneno aurum ex
accidenti medetur. 148.2
Hydrargyri cum auro anthipa-
thiam non minus in lapidea
statua quàm in homine vi-
nente exprimitur. 122.17

I

Iaredis dies fuerunt nongen-
ti sexaginta duo anni. 85
13
Iaspidis lapidis facultates.
Igne, vulgare aurum immuta-
bile est. 6.6
Ignis paleae quatenus ignis est,
calorē habet, quatenus duo-

bus etiam gaudet contrarijs
motibus summe calfacit.
138.5
Ignem nullum animal generare
posse Auerroes autumat.
171.3
Iliaster aut Iliasles vel Iliadum,
quid. 118.11
Iliaster primus secundus tertius
& quartus quid sint. 118.
17
Iliasles est substantia consistens
in prima rerū omnium uni-
uersali materia. 118.10
Imperfecta metalla corpus no-
strum alterare possunt si suc-
cum metallicum adhuc ha-
beant. 8.2
In altissimarum Columbarum
cætu Satyræ avis nigredo pul-
chritudinis venustatisq; gra-
dum maximopere intendit,
id quod Oloris in eo candor
facere non videtur. 21.2
Inanimata corpora dum suam
ab elementis essentiam ac-
quirunt, proprium simul &
semel influxum recipiunt.
50.11
Inanimatis mixtis munificam
satis se natura exhibuit, cum
animæ vice qua illa sunt de-
stituta, duabus interdum ac
tribus nec non pluribus etiā
facultatib. pro materia apti-
tudine

I N D E X

- tudine nobilitateq; benignè
admodum ea exornauit .
58.6
- In confusis materijs sæculentis
& crassis potestates secundi
modi specificæ formæ oppri-
muntur. 59.15
- Indicum aurum Gryphicum Ca-
nalitium, & Fluuiatile ita su-
premiū coloris gradum per
infantium vrinam vel armo-
niaci salis liquorem acquirūt,
vt Apironis ac Obrizi nito-
rem faciliè excedant. 10.12
- Indomitatis auri argumenta .
41.9
- Indorum Philosophi gemmas
uocant elementares stellas .
60.5
- Infiniti scientia non existit nisi
in summo rerum conditore .
39.2
- In nobis ipsis res contra nos ag-
generatur quæ immanis ue-
neni quidpiam sapit. 36.20
- In rebus diuinis & sempiternis,
neque malum neque peccatū
neque corruptio sed in natu-
ra mortalium omnino est .
66.22
- Inter omnia auri fames durissi-
ma est. 80.22
- Iucunda simpliciter ea vocamus
quæ integrū sanumq; corpus
oblectant. 177.22
- Iuueni patri indecore est senio-
rem filium iuxta se habere .
105.10
- ## L
- L**ac venenis erosione inter-
ficiētibz, aduersatur .
110.10
- Lacerta uiridis integra collo ap-
pēsa quartanę medetur. 61.5
- Lamech scortator simul fuit ac
homicida. 84.4
- Lamina auri ignita & aqua vel
vino uel succo aliquo restin-
ctæ aurificum potum non cō-
stituunt. 176.22
- Lapides & metalla omnia &
sensu & motu destituuntur .
52.5
- Lapides omnes & metalla equi-
uocè nutriuntur & equiuo-
cè augmentantur. 54.1
- Lapis sanguinis qui ab Indijs in-
uehitur, Eliotropia ab Al-
berto dictus, solo partis con-
tactu è qua sanguis erumpit,
hæmorrhagiam suppressit .
70.21
- Lapidum substantia constans
stabilisque propter siccitatē
& frigus est. 97.7
- Leporis terrestris caput esitatu
neruos roborat. 36.10
- Leprosa solis calx qd faciat. 9.7
- Libel-

I N D E X

Libellus de viribus cordis Aui
cenneinter legitimos eius li-
bros non recipitur. 151.15

Lineis amictibus sanctitudinis
nomine decoratis summus
Sacerdos die decimo septimo
induebatur. 83.2

Lippares Libiæ quid faciat. 55.
10

Lupi stercus potione sumptum,
tristem coli sensationem se-
dat. 38.8

M

M*Acrobis & Plinius*
quid sentiant de tempe-
ramento aconiti. 108.21

Magnes ac Ferrum indissolubi-
li amoris nodo deuincti sunt.
10.2

Magnitudinem auium minimã
esse necessum est. corporis
enim molem in sublime mo-
ueri haud facile est. 128.16

Maleficorum remedia, lac, al-
lium, vinum feruesfactum,
acetum, sal. 109.21

Marinum lepus pulmones exul-
cerat. 36.6

Materie impassibilitate ferrum
non præstat nobis alimentum
40.20

Medicamentum quid. 3.14

Medicamentis ingessis, calefa-

Etio simplex non est satis pro
subministranda eorundem
facultate. 27.7

Medicamenta frigida quadam-
tenus refrigerandi potentiam
a nobis accipiunt. 145.3

Medicamenta soluentia vene-
nosa sunt. 161.17

Medicata aquæ nonnulla repe-
riantur, quæ quoniam insigni
aliqua virtute præditæ sunt,
a multis aureæ nuncupantur.

114.1

Medicus succus seu Cyrenaicus,
ruta, & allium, substantiæ
sue aliqualem alterationem
admittit. 126.11

Medicus quidam nuperrimè cõ
suluit ut Gallinis uesceremur,
quibus cibo datum sit aurum
133.9

Metalla Paracelsõ dicente ex
mercurio sale & sulphure
constant. 5.13

Metalla præsertim perfectæ a-
ctuari, a colore nostro ne-
queunt. 7.21

Metallis aurum comparatum
temperatum esse censetur.
97.1

Minima particula deleteriorum
vniuersum corpus temporis
momento immutat, sibi quo
simili affectione alterat.

124.7

Minus

I N D E X

- Minus temerarium videtur
è profundo Maris petere
margaritas, quàm ex terra
fodere aurum.* 80.5
- Mixta inalterabilia per os as-
sumpta, suas qualitates vbi
requiritur contribuere ne-
queunt.* 27.11
- Mixtorum omnium generalis
consideratio per comparatio-
nem ad nos.* 33.8
- Modi quibus specifica rerum
forma mediante materia vel
malè vel rectè operatur, qui
nam sunt.* 37.9
- Motus duntaxat & lumen ad
quamlibet facultatem rebus
tribuendam haud sufficiunt*
48.19
- Motus præter ignem inducere
calorempotest.* 137.19
- Mulieres omnes singulo lunæ
curriculo perniciosam sub-
stantiam natura excernunt.*
37.1
- Multi Hyppocratica Galenica-
que extollunt antidota, multi
verò Chemicorum inuenta
facile sequuntur.* 18.11
- Myrtus propè Oleam ferta mi-
rifice crescit, quinimo simi-
litudinis gratia vna ex alia
planta sibi proxima pulchri-
tudinem accipit.* 70.7
- N
- Nasturtium in quarto gra-
du calcit.* 28.21
- Nasturtium aperit.* 29.3
- Natura vt plurimum virtutem
vnicam specificæ formæ ani-
matorum entium per secun-
dum ordinem operanti tri-
buit.* 57.17
- Naturalis calor ex Auicenna
quicquam non imprimit in
substantia Hyacinthi, nec in
accidentibus formæ suæ inse-
parabilibus, sed solum in vbi
eius & loco & qualitatibus
eius accidentibus.* 149.3
- Nembrod Rex immitis robu-
stus venator fuit coram Do-
mino.* 84.14
- Neque aconitum neque argen-
tum viuum neque argenti
spuma neque marinus lepus
in corpus accepta ullum no-
bis asserunt emolumentum.*
162.17
- Nisi a primo ortu experientia
nos multa docuisset paruum
fermè mundanis in rebus in-
ter nos & ratione expertia
animalia esset discrimen.* 37.
18
- Noë vinifera vitis succo primus
omnium inebriatus.* 19.9
- Non aurum aconiti veneno sed
vinum.*

I N D E X

- vinum feruesfactum opitula-
tur. 109.17
- Non enim aliorum modo et mo-
do aliorum miscetur animis
diuinum illud aurum, sed sem-
per eisdem Aristoteles dixit.
87.15
- Non gloriatur accinctus aequē
ut discinctus. 120.13
- Non nisi in superficie aurum ca-
lorem ignis experitur. 102.
14
- Nonnulla corpora animalium
sunt quae igne non absumentur.
170.16
- Nonnullae proprietates animan-
tibus quibusdam reperiuntur,
quae nita tantum praesente
operant, absente vero ocian-
tur. 61.16
- Nonnulli homines ex Plinio su-
per ambustum ligni struem
ambulabant & non adure-
bantur. 175.1
- Non secus vinum feruesfactum
quam Siraeon putredinem ab
aconito contractam absterget,
factumque vlcus exiccabit.
111.6
- Nullum animal aut calidum in
suum esse potest, ut est ignis,
aut in summo humidum ut
est aqua, sed ab eo quod in
mixture praepollet appella-
tionem sortitur. 44.9
- Num ad secundi modi specifica
formae facultatem explican-
dam elaboratione materiae
indigeamus. 68.22
- Num ad maiorem caloris pro-
ductionem motus simplex
vel compositus aptior sit.
137.22
- Num Antiqui in Idolorum gra-
tiam suos cremabant filios.
173.1
- Num aquas aurificas sponte sca-
turientes vinum quo ignita
aurea lamina sit resincta,
aliquatenus imitetur. 113.9
- Num auro per secundum speci-
ficam formae ordinem facultas
insit, 73.13
- Num aurum applicatum uene-
ficijs resistat. 77.1
- Num aurum ex specifica forma
cor languidum roboret, me-
lancholiam curet, uitamque
producat. 77.9
- Num aurum venenosum sit. 159.9
- Num caelum motu tantum &
lumine elementatis corpori-
bus facultates omnes condo-
net. 48.11
- Num caelum quidpiam mali in
nos influat. 66.17
- Num habere aurum bonum ef-
se videtur. 88.2
- Num metalla & lapides corpo-
ra inanimata sint. 51.12
- Num

I N D E X

Num prisci scriptores ita solidi fuerunt vt Salamādrā extinguere ignem re vera fuerint arbitrati. 168.17

Num pro diuersis virtutibus in mixto introducendis necesse sit vt admirandus astrorum influxus actu semper concurrat. 50.1

Nutrimētum id est quod semper in substantiam nutriti conuertitur. 33.16

O

OB auri extinctionem vinum quo restinctum id fuerit facile acescit.

Ob nimiam hominum malitiam poenituit fecisse hominem. 84.8

Obrizum aurū igne nostro dissipari perurique nequit. 165.22

Obrizum aurum quomodo nostro igne domari potest.

Ob 166.19

salem & tartarum aliqualem ponderis portionem aurum deperdit. 167.2

Ocrisia vt sementem fecit ita & messuit. 176.6

Oculum affectum quomodo aurum roborat. 7.7

Oleum auri in valetudine tuenda & morbis profligandis

comprobatur. 9.12

Omne quod constat ex elementis & si diuine perducat, tandem corruptioni subiicitur. 165.21

Omnes assentiunt quod struthiones comedant ferrum et famosa apud omnes ex Auerroe aut sunt necessaria secundum totum aut secundum partem, impossibile enim est vt secundum totum falsa sint. 134.11

Omni elemento animalia propria assignantur. 171.11

Omnibus ijs quae ex collo expululant & paristhymis mirifice profuerit, si compluribus linis & maxime marina purpurea collo viperæ iniectis illis viperam praefoces, atque postea patientis collo obuincies. 141.3

Omnino vbi duo corpora inter se commissa aliqua multo tempore pugnant certantque alterando, vtrunque eorum tum agere tum pati est necesse. 142.20

Opermētum seu Operimēnionim quid. 65.21

Oris graueolentia quando tollitur ab auro. 62.1

Os ē corde Cerui quando virtuosum esse dicitur. 62.4

C.c

Pactu-

I N D E X

P

Pactulus flumen Lydia,
Meander, Tagus, Hebrus,
Oxus, Tarus, Tanarus, Ti-
cinus, Eridanusq; licet fru-
sta & substantiam auri mul-
tam arenosam habent, medi-
ca tamen pollere facultate
haudquaquam visuntur.

117.4

Patognomonica signa quibus
inanimatorum omnium sub-
stantia esse integra cognosci-
tur.

62.15

Per ebullitionem diurnam
aerea vini penetratua sub-
stantia facile exoluitur, &
terrestrem frigidam & inu-
tilem adipiscitur facultatem.

112.15

Philipendula epilepsiam curat.

38.7

Phæbus & iuuenis semper &
imberbis fuit, qua ratione in
templis adolescentis imagi-
nem simulacra eius imita-
bantur. Aesculapius autem
vice uersa longam assiduo
obtinet barbam.

104.20

Plato de diuino auro verba fa-
ciens, dixit, sed cum Deus
formaret quicumque nostrum
ad imperandum idonei nati
sunt, aurum in eorum gene-

ratione ipsis admiscuit, pro-
pter quod honoratissimi sunt

87.9

Plinij sententia de vulgari au-
ro in re medica.

74.3

Plinius multa supponit quæ
prius probanda essent.

74.15

Plinius reprobatur.

75.11

Plinius Struthij insaniam irri-
dens, sed non minus (inquit)
stoliditas in tanta reliqui cor-
poris altitudine, cum colla
frutice occultauerint, latere
se se existimantium.

135.8

Plinius de auro verba faciens,
dixit, præterea mirum pru-
ne violentissimæ igni indo-
mitum, palea citissime arde-
scere.

136.11

Plinij verba explanantur.

159.10

Plinius negare videtur Sala-
mandram ignis.

174.15

Præciosi lapides virtutibus pol-
lent excelsis, quia summè ni-
tent & rutilant.

60.1

Primæ facultates nullis egent.

4.13

Primæ & secundæ facultates
quæ nam sunt.

28.6

Primi tertiarum facultatum ge-
neris exemplum, quod sub-
stantiæ alterationem suppo-
nit.

31.9

Primum aurum inter prælia
belli

I N D E X

- belli te succurrit, pace subuenit, fecunditate rerum delicias adauget, annona penuria opem fert, iuuentute autem luxum & epulas & noturnos cœtus ad voluptatem præbet, senectute uerò multa bona profundit, mundanis voluptatibus & solatijs semper assistit, ac pijs operibus & laudabilibus actionibus opitulatur. 78.3
- Primus influxus animatis entibus primæ quidem creationis tempore penitus sufficit, ita ut successiuo propagationis actu absque constellationis concursu eandem facultatem subministraret. 50.5
- Primus Naturæ dispensator Archæus in tria genera primam materiam disponit, uidelicet in Sulphur Mercurium & Sal, indeque in proxima sua genera res producit omnes. 119.14
- Prioris seculi anni Lycabantiœi erant, nec Lunares cursus nec Arcadum vel Acarnanum numerum sequebantur. 85.19
- Proprietatem quam in Struthione Auerroes adinuenit experientia, hanc aquaquam in homine reperitur. 132.19
- Podagræ rebellis Gallinarum longus usus causa est. 11.9
- Ponderositate auri qua ponderositatem hydrargyri excellit id argentum secum deorsum defert, & extra corpus emittit. 121.21
- Potabile aurum haud indistinctè probari decet. 9.5
- Potabile aurum legitimum tantum usu erit. 9.13
- Potentialis alteratio quæ. 4.8
- Puluerizatum aurum absque alteratione ulla per animum descendit. 6.8
- Pyrrho Regi pollex in dextro pede fuit, cuius tactu lienosis medebatur, hunc cremari cum reliquo corpore non potuisse tradunt, conditumque loculo in templo. 175.8

Q

- Quadrifariam valent specificæ formæ secundæ ordinis facultates ex uno ente in aliud conseruationis aut corruptelæ gratia prodire. 69.19
- Quadruplex iuxta elementorū numerum Realgar est. 66.4
- Quadruplex Iliaster est iuxta quatuor elementa. 118.12
- Quale mixtum maiorem obti-

I N D E X

- net calorem, num quod in se ignis tantum qualitates habet, an quod præter id aliud quidpiam possidet quod ipsum calorem suscitet. 137.11
- Quamuis & venenosum esse asseritur, deleteriâ tamen facultatem habere non affirmatur. 163.3
- Quando succinus debiliter paleam trahere videtur, fricatur quidem donec caleascit, post hoc apponitur ei palea & attrahit eam velociter. 149.15
- Quando ponitur vas æreum super pisces affatos calidos fiunt pisces venenum mortiferum. 164.7
- Quandoque res nocua ab innocua procreatur. 160.20
- Quatuor colores præciosi lapides quibus calum similitudinem habet emulantur. 60.10
- Quercus & Olea tam pertinaci odio se se prosequuntur, ut non solum non vivunt neque germinant si unus in scrobe altera seratur, sed etiam invicem se interficiant si propè oriantur. 70.11
- Qui negant experientiam non reprehensione tantum, sed poena etiam digni esse videntur. 20.1
- Quibus in mixtis proxima materia perspicuitate & lumine celo assimilatur variæ potentes & diuinæ insunt in ipsis facultates. 59.19
- Quinta fulgidissimi auri essentia valde comprobatur. 9.14
- Quod in quibusdam balneis aurum insit, vulgari opinioni adscribitur. 113.20
- Quod ignorantia (ut dicitur) admirationem pariat rationabiliter dictum fuit.
- Quomodo aurum post argenti viui assumptionem, venescam hydrargyri uim è medio tollat. 121.7
- Quomodo cauterium nobile citiusque sanabile efficiatur auri occasione. 6.15

R

- R**adix peoniae ex collo suspensa, comitialem morbum sanat. 141.1
- Rhabarbarum ob specificam formam bilem educit. 32.14
- Rhabarbari specifica forma quæ. 32.22
- Rana si quartana febre laborantis collo suspendatur sanationem procurat. 38.9
- Rapæ ingesta oculis affectis adminiculantur.

I N D E X

- miniculantur. 38.9
 Ratio ipsa nonnullorum operationum causam assignare nititur. 38.5
 Realgar ex proprio significato & etiam metaphoricè sumptum quid. 65.22
 Rectum Lupi intestinum coli dolore curat. 61.6
 Remorra parvus pisciculus quid faciat. 57.20
 Reprehensionem omnes merentur homines quando vel id quod humanus intellectus assequi potest negligentia quadam ignorant, uel captiosa ratione & vitiosa seductione veritatem ipsam occultant. 39.6
 Res insulsiſſima ab Aueroeroc descripta. 131.5
 Res magnas absque exemplo arduum est euidenter ostendere. 24.3
- S
- S** Al totam maleficorum humorum medicamentorumque substantiam consumere potest. 111.1
 Salamandra Neoteris nota in cinerem vertitur, sed Salamandra Veteribus cognita nequaquam igne consumuntur. 169.4
 Salamandra terræ animal non est, sed vel fossilis lapis vel vena quedam vel lanugo ac pluma tot habens descriptiones quot species eius Amianthus videlicet, Abeston, Iscusstos, et Salamandra. 169.14
 Salamandra ex Aristotele claro documento est quæ ignem inambulans per eum extinguit. Sapphyrus colori caruleo quo orbis non stillatus insigniri videtur assimilatur. 170.17
 Sapphyrus pestilentem ac contumacem suo contactu fugat antracem. 71.17
 Sapientibus (ut aiunt) per sepe subligacula cadunt. 131.1
 Scamonium anthipathiam cum corpore nostro: sympathiam vero cum bile flaua in nobis contenta obtinet. 34.9
 Scarabeus si quartana febre laborantis collo suspendatur sanationem procurat. 56.9
 Scelestes homines Ciuitatem & Turrim construxerunt. 84.16
 Secum aurum argentum & aes immixta habet. 166.7
 Secundæ facultates primis egent. 4.13
 Secundæ specificæ formæ potestates

I N D E X

- States excellentiores primis
 existunt, & si ex arbitrio
 virtutem suam nobis insun-
 derent brutorum ferme ani-
 mam præstantia & bonitate
 excederent.* 54.9
- Secundi tertiarum facultatum
 generis exemplum, quod abs-
 que materiæ elaboratione
 virtutes effundit.* 31.19
- Secundum aurum ut uitam pro-
 ducat, melancholiam pro-
 pellat, valetudinem reparat,
 tueaturq; ipsam, ab arte ob-
 tinuit.* 87.1
- Secundus Auicennæ error.* 153
- 17
- Semel tantum in anno Summo
 Põtificali per mittebat ut San-
 ctuarium intra velum coram
 propitiatorio quo tegebatur
 arca ingrederetur.* 82.15
- Si ab animalis aliqua parte qua-
 litates specificæ formæ secun-
 dæ classis perquirantur, post
 eius interitum id non est fa-
 ciendum, sed quando violenti
 nece occumbit animal, et au-
 tequam extremum spiritum
 effundat, exoptatam partem
 debemus extrahere.* 61.19
- Si ab auro, argentum, aquæ re-
 giæ potestate nõ se iungatur,
 igne quidem comburi potest,
 nõ ex parte auri, sed ex par-*
- te argenti.* 166.12
- Si a frigidityte & siccitate quæ
 auri proximam materiam
 densant simplex auri constan-
 tia dependet, a perfecta par-
 tium elaboratione earundem-
 que mixtura indomitas illa
 prouenit.* 98.3
- Si ad nos comparatio fiet, vul-
 gare aurum frigidum est &
 siccum.* 97.4
- Si cibaria ingesta non nisi pati
 quis arbitraretur, a recta ue-
 ritatis via declinaret, ipsa
 enim quoque in corpore ho-
 minis aliquid faciunt.* 142.6
- Si de cupella aurum non sit, pro
 maiori parte æri admiscetur.* 158.16
- Si facis quam maximè supernæ
 extremitatẽ accenderis, con-
 festim ad infernã perueniet
 ignis, & si postquam lucernæ
 flammam extinxeris ad ex-
 tremum fuliginosæ fauillæ
 sursum uergentis alium ignẽ
 ad moueris, iam rursus arden-
 tem lucernæ funiculum vi-
 debis, cum nihil tale fieri
 possit, si ignis motum sursum
 tantum haberet.* 139.6
- Si insensibilem auri extincti pul-
 uerem vino immixtum com-
 perire cupis, id vinum per
 pannum quod filtrum uocant
 destilla.*

I N D E X

- de stilla.* 167.22
Siraon corroderentes acrimonias temperat. 110.17
Sitin quid nam sit. 170.12
Si vulgare aurum facultates haberet valentes quibus absque eius alteratione immutare corpus posset, lethale esset venenum. 146.7
Si vulgare aurum comburi aliquando contingat, id utique vel auri vel ignis, vel rei ratione in qua extinguitur evenit. 166.2
Si vulgare aurum ignitum, vino aliqui extinguant, tanti laboris premio nec bibendi incunditate aliquando fruuntur.
Sol carbunculo suas potestates impartit. 47.17
*Sol caelestibus sphaeris median-
 tibz inferiora corpora cal-
 facit, tametsi se sphaera cal-
 factionem ipsam non patian-
 tur.* 71.11
Specifica forma quae nam sit. 29.19
*Stellae non sunt sicut individua
 eiusdem speciei.* 49.7
Struthii historia ex Aristotele. 128.2
*Struthius & si ferrum inglu-
 tiat ipsum tamen haudqua-
 quam digerit.* 134.17
*Struthiocameli aurum immutans
 propter illud quod sequitur
 a tota substantia in calore
 struthionis, & non propter
 fortitudinem qualitatis calo-
 ris.* 132.13
*Struthiocameli insania eo ipsum
 perducit ut absque delectu
 ferrum manducet, quamvis
 in usum id sibi vel cibi vel
 medicamentum nequaquam de-
 venire cognoscat.* 135.3
*Struthiocamelus nunc avis sit vel
 non avis sophista quidam dis-
 serebat, ac huiusmodi anima-
 lia, nunc aves esse, nunc ve-
 rò non esse probabat.* 117.
*Succus metallicus ex coctus &
 frigore concretus ex Agrico-
 la est propria metallorum
 materia.* 5.3
*Sulphur auri flavedinem detra-
 hit.* 10.7
*Summus calor cum additamen-
 to alicuius substantiae eroden-
 tis auri materiam subvertere
 potest.* 43.15
*Symphonia ex quibus componi-
 tur.* 33.2

T

T Alch quid sit. 65.6
 Tam indissolubili nexu
 una auri pars alteri unitur.
 ut

I N D E X

vt permanens corpus ac fere
 indissolubile confletur. 98.7
 Temperatum est aurum spagiri-
 cum. 97.11
 Temperamentum auri vel quo
 ad nos vel metallorum respe-
 ctu consideratur. 96.20
 Tertia facultates & primis &
 secundis facultatibus egent.
 4.13
 Tertia facultates a specifica for-
 ma dependent. 22.16
 Tertia facultates modò suas po-
 testates per elaborationem
 materig, modò absque ea vir-
 tutes explicant. 23.10
 Tertium aurum omnia cum di-
 uina ferme tñ humana ada-
 mussim amplectitur, ita vt
 etiam qui ipso potiuntur im-
 perandi facultatem adipisci
 censeantur. 87.4
 Tertius Auicennæ error. 154.
 17
 Thapsia aduersatur acetum.
 110.22
 Thomas ab Auerrois argumen-
 tis Auicennam tuetur. 49.6
 Torpedinis vis quæ nam sit.
 58.3
 Triplex est aurum nec nisi vni
 datur id quod propriè duobus
 alijs debetur. 86.19
 Triplex est salamandra, ignis
 prima, secunda terræ, tertia

verò aqua. 169.8
 Tripliciter in consideratione
 Hyacinthi Auicennas erra-
 nit. 151.20
 Trinicum experimentum si ra-
 tionis subscribat contradicere
 cuique haudquaquam per-
 mittitur. 140.8

V

Valentia pharmaca pro
 ipsarum qualitatum dif-
 fusione substantiæ alteratio-
 ne opus habent. 125.12
 Valida facultates sibi simili
 qualitate vniuersum corpus
 afficiunt. 124.
 Vasa ex ære quid mali faciant,
 si eis homines vtantur. 163.
 14
 Vegetatiuam animam non ha-
 bent neque lapides neque me-
 tallæ. 52.13
 Vesica potius inimicantur Can-
 tharides quàm ceteris parti-
 bus nostri corporis. 36.4
 Vicinitatis exemplum. 70.2
 Vinifera vitis ad cuius radices
 plantata sit brassica, non par-
 uo intervallo sponte sua ef-
 fugit. 70.17
 Vini vires ex Galeno & Au-
 cenna. 95.5
 Vino in quo ex tinctum sit Au-
 rum

I N D E X

- rum aurifica facultas non
ineſt. 6.12
- Vinum ſerueſactum aconito me
detur. 109.17
- Vinum in quo aurum ferrum
argentumve candens reſlin-
guatur potum, aconito mede-
tur. 111.14
- Vinum tartari gratia auri igniti
ſuperficiem abradit. 167.10
- Vinum uenenis mediocriter fri-
gidis reſiſtit. 110.14
- Virtus ſpecifica formæ ſecundi
ordinis eodem modo ſemper
ac partibus hominerimixti
æqualiter diſperſa exiſtit, ſe-
cus autē in animatis entibus
contingit. 60.22
- Virtus per ſecundum modum
ſpecificę formę a quo uis mix-
to in alterum emanans, lucis
inſtar quæ lumine ſorum cor-
porum præſentia ſe nobis
oſtendit, diſceſſu autem occul-
tatur a nobis, pari etiam mo-
do ſi præſens res eſt qua ineſt
facultas & ipſa operatur, ſi
autem remoueat, eiufſlem
actio præpeditur, dummodo
uel conſtans prius corruptio
uel permanſibilis affectio nō
ſitiam de repente in paſſo uel
longo temporis ſpacio intro-
ducta. 72.16
- Virtutes ſpecificæ formæ ſecun-
di ordinis mixtis tantum in-
ſunt, dum in qua reſident
ſubſtantia alteratione aliqua
non afficitur. 69.2
- Vitam cum morte auri ſoſſione
ſæpè commutant operarij.
79.19
- Viterbienſes aqua della grotta
dicta licet aureum ab imo
alvei referant colorem, au-
rifica non ſunt, ſed ab ære
quem obtinent & ſulphure
colorem illum adipiſcuntur.
113.22
- Viſulum ante Tabernaculum an
datum eſſe factum ſapientes
noſtri dicunt. 82.6
- Vndosa quæ ſint. 66.9
- Vngula magni animalis Alcen-
quid faciant. 61.10
- Vniuerſalis propoſitio qua om-
nium elementatarum rerum
operationes quæ circa nos ef-
ficiuntur, comprehenditur.
22.15
- Volatilium omnium capita &
colla cæcitatem inducunt.
36.14
- Vt aurum in uſum medicum ue-
nire poſſit, uel in ſtruthiones
conuerti homines antea de-
bent, uel ſtruthionibus tan-
tum Medicos aurificas adhi-
bere medelas neceſſum eſſet
133.1

Vulgare

I N D E X

*Vulgare aurum extrinseca tan-
tum potestate corpus alterat.*

5.21

*Vulgare aurum ex potentia sibi
insita corpus non alterat no-
strum. ibidem.*

*Vulgare aurum in proportio-
natum mercurium sal & sul-
phur redactum multa bona
efficere potest.*

8.13

*Vulgare aurum & natura &
arte perinde ac cetera ele-
mentata omnia corruptioni
subest.*

43.4

*Vulgare aurum non debet in
usum medicum venire ante-
quam a professoribus Chimie
preparetur.*

44.17

*Vulgare aurum vnum, alterum
Chimicum, & tertium diui-
num.*

86.19

*Vulgare aurum a sordibus &
tetris amurcis massam expur-
gare sanguineam, solidiusve
radicale humidum reddere,
atque spiritus ipsos clariores
efficere haud potest.*

93.10

*Vulgare aurum non solum hu-
mane salutis haudquaquam
adminiculatur, sed recte
etiam ualitudini quandoque
noxam inferre pot.*

158.13

Vulgare aurum inter mortua

*corpora debet annumerari,
& nisi a Chimia suscitetur,
nihil agere natum erit, qui-
nimo & si vulgare aurum
per artem illam sub potabili
forma reducatur, vulgare
etiam nuncupari potest, si
adhuc spagirica industria de-
nuo codensari poterit.*

168.3

*Vulgare aurum vtpote densum,
ignis aliqualem saporem con-
trahit.*

*Vulgares homines ita suspiciunt
aurum, ut dum aliquid extol-
lere volunt, auri nomen ipsi
attribuant, unde propter ex-
cellentiam primæ ætatis illam
auream nuncuparunt.*

83.12

*Vulgi mercurius ita magneti so-
lo tactu contrariatur, ut uim
attrahendi ferrum ab ipso in
perpetuum adimat.*

9.20

Vulvis quid.

65.18

*Vulua trahit sperma propter
quædam propriam virtutem
quam habet cum eo a tota
specie, & adhuc non est ne-
cessaria delectatio.*

131.17

Z

Z *Inch quid.*

65.14

Z *Zuitter vel Zytter quid.*

65.18

F I N I S.

43094

S

